

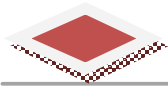
كۆتار

كورد و تورك

له مملانی میژووییه وه بۆ بهرژه وه ندیی
هاوبهش

ستیقان شه مزینی

2013

ناوی کتیب: کورد و تورک

له مملانی میژووییهوه بو بهرزه وهندی هاوبهش

ناوی نوسهر: ستیقان شه مزینی

شوین و سالی چاپ: سلیمانی - 2013

تیراژ: 500 دانه

دیزاین: kurd 4 design

ژماره ی سپاردن (1049) ی سالی 2013

له سه ره رکی مه کته بی روشنبری و راگه یاندنی لقی

چواری پارتی دیموکراتی کوردستان چاپکراوه

ناوهڕۆك

كورد و تورك

له مملانی میژووییهوه بو بهرژهوهندی هاوبهش.... 7

هه لویسته نوویه كانی توركیا و پیشهاته كانی ئاینده.... 37

كۆنفرانسی ئه بانته پلاتفۆرم

سهردهمیکی تازه له په یوهندی كورد و تورك.... 57

گرژی نیوان توركیا - كوردستان

بۆمبیک له لیواری ته قینه وه دا.... 78

ته نیا ئاشتی كیشه ی كورد له توركیا چاره سه ره ده كات.... 106

بو چاره سه ری كیشه ی كورد

ده بی توركیا له گه له كی دانوستان بكات؟.... 128

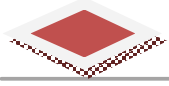
ئابووری

پردی په یوهندی نیوان كوردستان و توركیا.... 135

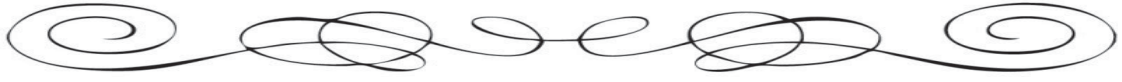
ئاپارتایدی كۆلتووری له باكووری كوردستان

ئاكه په دیوی دووه می كه مالیزمه.... 140

پرسی تیرو ره نیوان په كه كه و توركیا دا.... 144

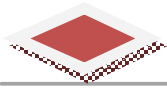

پيشهكى

قسه كردن له مه ر په يوه ندى كورد و تورك، كه مئژووئيه كى پر هه لبه ز و دابه زيان پي كه وه هه يه، كاريكى ئاسان نيه، چونكه ئه م پرسه يه كي كه له ئالوزترين پرسه سياسيه كان كه قوولاييه كى مئژووئيه هه يه. مئژووئيه به ريه ك كه وتنى كورد و تورك، له چه ند سه ده يه ك تپه ريوه، ئه مهش وا ده كات بۆ تيگه يشتن له م دۆزه، بگه ريننه وه بۆ خوئندنه وه ي مئژوو. ئاخو بى هه لدانه وه ي لاپه ره كانى دىروك، هه موو قسه كردنيك له م باره وه، ناتوانيت هيج به هايه كى سياسيه ئه وتوى هه يت، به لام له گه ل ئه وه شدا ديقه تدان له و ديمه نه ي ئه مرؤ له په يوه ندى نيوان ئه و دوو نه ته وه يه دا ده گوزه رييت، ديسانه وه كو مه كيكي جيدديمان ده كات بۆ شوؤفه كانمان كه ئاخو ئيستا كورد و تورك له چ ئاستيكي په يوه ندىدان؟.

ئه م كو و تاره، كه گوزارشت له قوناغيكي دياريكراو ده كهن بۆ خوئندنه وه ي په يوه ندى نيوان كورد و تورك، هه وليكي بچووك و خاكه رايانه يه له راستاي ليتويژينه وه له په يوه ندى سياسيه و ئابوورى كورد و تورك، به تايهت له م پيشارؤيه دا كه له ژير

کارتیکردنی ئەو گۆرانانەى دواى جەنگى سارد و ئەم چەند سالەى دواىى روویانداوه، پەيوەندىی ئەو دوو نەتەوویە گۆرانى جادوووی بەسەر هاتووە.

ئەم نوووسینەى ئیمە تەنیا شرۆفەیه که بۆ خویندەوہى ئەو گۆرانانەى لە پەيوەندىی ئەو دوو نەتەوویە لەم قوناغەدا گوزەریان کردووہ و دەیکەن. دەبیت ئەوہش بلیم میتۆدى ئەم نوووسینەى ئیمە، بریتىی نییە لە خویندەوہى میژوو، بەلکو جوریکە لە توژینەوہى سیاسى، بەلام بە دیدیکى رۆژنامەنووسیانه، چونکە تیکرای باسەکانى ناو ئەم کتیبە بۆ رۆژنامە و گۆقارەکان نوسراون و بلاو کراونەتەوہ.

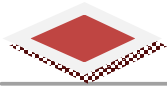
لەلایەکی ترەوہ دەمەویت ئەوہش بلیم رەنگە هەندیک پارادۆکس و لیکدژىی کەم لەنیو باسەکانى ئەم کتیبەدا سەرنجى خوینەر بە لای خویدا رابکیشیت، بەلام لانیکەم پيوستە خوینەر ئەو فاکتە بزائیت، ئەم کتیبە یەک لیکۆلینەوہى تەنیا نییە، بەلکو کو وتاریکە که هەر یەکیکیان زادەى خویندەوہى قوناغىکی سیاسىیە لە پەيوەندىی و هەلووستى کورد و تورک. خالى ناوکۆیى و هابوشى ئەم کو وتارەش لەوہدا دەبىنریتەوہ، هەموویان پابەندن بە خویندەوہى یەک پرس، ئەو پرسەش بە پى قوناغە میژووییه کان گۆرانى بەسەر هاتووہ، هەندیک جار گۆرانەکان هیندە خیرابوون،

رهنگه شرۆفه کارانی رامیاریشیان تووشی جوریک له شوک کردییت.

ئه وهی لای ئیمه گرنگه و دهییت خوینهران بیزانن ئه وهیه، هیشتا پرسى كورد و تورك، دۆزیكى بهرده وامه. وهك وتیشم تیروانین و ههلوستی ئه و دوو نه ته وهیهش به رانبه ر به یه كتری گورانی خیرا خیرای به سهردا دییت. له م سۆنگه وه ئه و نووسراو و لیکۆلینه وانهی تایبه تن به م مهسه له وه، گرنگیه کی تایبه ت به خویان ههیه.

من ویستم ئه م ههول له ساده و بچووکهی خۆم پیشکەشی کتیبخانهی کوردی بکه م، که به داخه وه هیشتا کتیبخانهی کوردی خالییه له و کتیبانهی له دیدیکی رۆژنامه وانیه وه پرسه که ده خویننه وه. ئه وهی ههیه ته نیا نووسینی میژوواییه، هه رچه نده له به های نووسراوه میژوواییه کان که م ناکه ینه وه، به لام شان به شانی نووسراوه میژوواییه کان، ئه م جوره شرۆفانه پویسته، که وهک هه موو لایهک ده زانین، میتۆدی شرۆفه ی سیاسی و رۆژنامه وانیی زۆر جیاوازتره له میتۆدی لیکۆلینه وهی میژووایی. له کۆتاییدا ته نیا ده توانم بلیم هیوادارم ئه م ته قه لایه ی من بتوانییت جیگه ی خۆی بگرییت و سوودی هه بییت بو خوینهرانی کورد به تایبه ت ئه وانهی گرنگی به م پرسه ده دن که ئه م کتیبه قسه ی له باره وه ده کات.

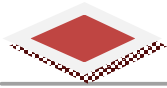
كورد و تورك

له مملانی میژووپییه وه بو بهرژه وهندی هاوبهش

به م دوایانه جاریکی تر باس و خواسی دروستکردنه وهی په یوه ندیی دۆستانه له نیوان کوردستان و تورکیا بو وه ته سهردیپر و مانشییتی زۆربهی رۆژنامهکانی تورکیا و کوردستان. ئەم پرسه بهشیکی زۆری توپژهران و پسپۆران و سیاسییهکانی سهرقالکردوو به خۆیه وه، سهردانه چاوه پروانکراوه کهی سهرۆک کۆماری تورکیا "عبداللّا گوپل" بو کوردستان "ههولیر"، خۆی له خۆیدا مهسجیکی نوی و جیاوازه و رهنگبی بتوانین بیژین رووداویکی گهوره و دانسقهیه له میژووی تازهی ههر دوولادا.

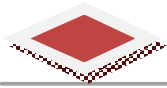
ئەم پرسه له لایه ن ناوه ندی سیاسی و میدیایی کوردیشه وه بۆته جیگهی مشتومر و لیکدانه وه، به وهی ئاخۆ کاتی ئەوه هاتوو ته پییشه وه سهر له نوی کورد و تورکیا لاپه رهیه کی نوی له میژووی په یوه ندییه سیاسییهکانی خۆیان هه لبدنه وه؟، به بی شک ده میکه کاتی هاتوو به لکو دره نگیشه کوردهکانی باشوور و تورکیا له سهر پاراستنی بهرژه وهندی بالای ههر دوولا په یمانیکی سیاسی و ئابووری هاوبهش ببهستن و کۆتایی بهینن به و میژوو ته تاله ی ته مه نیکی چه ند سه دهیی به پیکردوو. له ئاستی ناوخویش تورکهکان بانگه شه ی ئەوه

دهكهن ئامادهن بهشیک له مافیه کولتوورییهکانی کورد به فهرمیی بناسن.

لهو نیوهندهدا کردنه وهی که نالی "تهره ته شهش" به یه کیك لهو دهستپیشخه ریپانه داده نریت دهوله تی تورکیا پیی ههستا وه به ئاقاری به دیه یانی مافی کولتووری کوردان. بۆ خووی کردنه وهی ئەم که ناله به وهرچه رخانیک میهن داده نریت له میژووی هاوچه رخی ئەو دهوله ته دا، ئاخر ئەگه ر دوور نه پۆین هه ر چه ند سالیك پیش ئیستا "ئه حمه د کایا" له سه ر گۆرانی وتن به زمانی کوردیی ناچار بوو ریگه ی هه له اتن بگریته بهر و له تاراوگه کهیدا سه ر بنیته وه. ئەم دۆخه ی ئیستا ته نانه ت لای خودی تورکه کانیش رووداویکی ده گمه نه، به لام ئەمجاره تورکه کان نه ک گۆرانی کوردیی به مه ترسیی بۆ سه ر ئاسایشی نه ته وهی دانانی، به لکو کردنه وهی که نالیکی ته له فزیونی کوردیی له ولاته که یاندا به هه نگاویک ده زانن خزمه ت به ده وله مه ندکردنی کولتووره که یان ده کات.

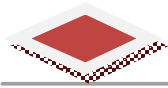
ئه مهش له زاری شالیاری کولتووری تورکیا "ئیرتورول گونای" یه وه گوزارشتی لیکراوه، وه ختیك له مه راسیمی کردنه وهی که نالی "تهره ته کوردیی" وتی "من بیر له ئه حمه د کایا ده که مه وه له سه ر وتنی گۆرانییه کی کوردیی بۆ ده ره وه ئاواره بوو، پاشان سه ری نایه وه، ئەمپروش له سایه ی دیموکراسی و ئازادییمان بریاری کردنه وهی ئەم که ناله مان دا، که ده بیته هوی ده وله مه ندکردنی کولتوووره جیا جیا کانه مان که هیچ مه ترسییه کی نییه له سه ر ولاته که مان،

كورد و تورك له مملانی میژوییه وه بۆ بهرژه وندی هاوبهش - ستیقان شه مزینی

به پیچه وانه وه ده بیته مایه پیشکه وتنی ولاته که مان و به هیژکردنی
برایه تی نیوان تورک و کورد و هه موو پیکهاته کانی تورکیا".
به شیوه کی گشتیی جوریک له ئاماده یی هه یه له لایهن تورکه کانه وه بۆ
پیشوازیی کردن له به فهرمی ناسینی بریک له مافه کانی کورد، له گه لیدا
بۆ مامه له کردنیکی ئاشتییا نه و دۆستانه له گه ل حکومه تی هه ریمی
کوردستان، ئه م نیازه تاچه ند ده بیته واقیع و ته رجومه ده بیته بۆ کردار،
وه لامه که ی له هه گبه ی روودا وه کانی چه ند مانگی داها توودا چینگ
ده که ویته .

هه و النامه ی کتیب

كورد - تورك .. پیشینه‌یه‌کی میژوویی تال

هه ره له و کاته وهی عوسمانییه‌کان له سه‌دهی سیانزه‌یه‌می زایندییه وه له ناوچه‌که‌دا بالاده‌ستببون و ئیمپراتۆریایه‌کی مه‌زنیان له‌سه‌ر لاشه‌ی هه‌لاه‌ه‌لابووی خه‌لافه‌تی رووخاوی عه‌بباسی بنیاتنا، کیشه‌ی کورد له‌گه‌ل تورکه‌کان ده‌ستپیده‌کات، چون له‌و میژوو وه به‌دوا وه تورکه موسلمانه‌کان به ناوی ئاینی ئیسلامه وه مافی کۆی نه‌ته‌وه‌کانی تری ژیر قه‌له‌م‌ره‌وی ده‌سه‌لاتیان پیشیل ده‌که‌ن، له ناویاندا کوردیش نه‌گه‌ر بیبه‌شترین نه‌ته‌وه و گه‌ل نه‌بووبیت، به‌دانیاییه وه دۆخی له باری هیچ گه‌لیکی دیکه‌ی ژیر چه‌پۆکی خه‌لافه‌تی عوسمانی باشتر نه‌بووه.

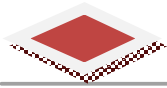
دروست هه‌ر دوایی کۆتایی هاتنی جه‌نگی چالدیران له‌ ساڵی 1514، که له ئاکامدا جووره ریکه‌ه‌وتنیکی له نیوان سه‌فه‌وییه‌کان و عوسمانییه‌کان هی‌نایه ئارا، کوردستان دوولت کرا به‌سه‌ر هه‌ردوو ئیمپراتۆریای سه‌فه‌ویی و عوسمانییدا. له‌وسا وه زۆرینه‌ی کورده‌کان که‌وتنه ژیر حوکمی بی‌ره‌حمانه‌ی تورکه‌وه. له‌ ماوه‌ی زیاتر له‌ حه‌وت سه‌ده‌ی ته‌مه‌نی ئه‌و ئیمپراتۆریایه کورده‌کان نه‌یان‌توانی له‌ هیچ مافیکی خۆیان به‌هره‌مه‌ند بن، هه‌روا نه‌یان‌توانیوه هیچ ده‌سه‌لاتیکی خۆمالی دروستبکه‌ن له‌سه‌ر خاکی ولاته‌که‌یاندا، ته‌نیا دروستکردنی چه‌ند میرنشینیکی نه‌بیت، که هه‌موویان ناوچه‌یی بوون نه‌ک سه‌رتاسه‌ریی، خیله‌کی بوون نه‌ک گه‌لیی یان نه‌ته‌وه‌یی، به‌لام هیشتاش

عوسمانییه کان زور دلره قانه به گز نه و میرنشیناندا چوونه ته وه و له ناویان بردوون.

لیره دا پیویست ناکات گولب ژیریك له و حکایه ته تراژیدی و خه مناکانه ی له ناو چوونی میر و میرنشینه کوردییه کان وه بیر بهیذینه وه، هینده نه بیئت تورکه کان ته نانهت به چهند میرنشینیکی بچووی دژ به یه کی گوپرایه لی خویشیان رازی نه بوون، چوونکه نه یانویستوو کورده کان بیدار بدنه وه یان هیچ نه بیئت وهرزی هه ستانه وه نه ته وه ییه کی دوا بخهن، له مه شدا سه رکه وتوو بوون، چون شوپرشه کانی کورد له کوتا کوتا ییه کانی سه ده ی نوزده یه مه وه هاتنه سه ره لدان. له وانیه شوپرشه "شیخ عوبه یدولالی شه مزینانی" یه کهم شوپرشه نه ته وه یی کوردی بیئت که له سالی 1880 سه رییه لدا. عوسمانییه کان توندوتیژتر له جاران له و چهند سالی دوا یی سه ده ی نوزده و چاره کی یه که می سه ده ی بیستهم که وتنه ویزه ی کورد و دامرکانده وه ی شوپرش و راپه رینه کانی گه لی کورد.

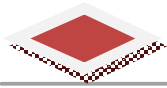
به کورتی به دریژایی ته مه نی ده سه لاتی خه لافه تی عوسمانی کورده کان له دوا ی ئه رمه نه کانه وه سه ته مایکراوترین نه ته وه و گه لی ژیر قه له مپره وی نه و خه لافه ته بوون. له تورکیای نوی عه لمانیشدا کورده کان چانسیکی زیاتر له وه ی پیشووتری ده سه لاتی عوسمانییه کان یان نه بوو، ئه گه رچی تورکه ناسیونالیست و پرؤ ئه وروپاییه کان داوا ی رژیمیکی عه لمانی و دیموکراتی و پارله مانییان ده کرد، ئه گه رچی له سه ره تا وه خودی نه تا تورک و هاوپرکیانی زور

به لێڤنیان به سهركرده رامیارییهكانی كورد دابوو، به لام ئه مجاره چهوساندنهوه و سهركوتکردنی مافهكانی كورد خهستتر و دلرهقانهتر له پيشان دهستپيێکرد و ئایدۆلۆژیای نوی دهولهتی تورکیای کۆماری و عهلمانی "که مالیزم"، هاشا و نکۆلیکردن له كورد و چهوساندنهوهی کوردی کرده بهشیک له خوی و کارنامهی دهولهتهکهی.

له مبارهوه سهرهتا له دهستوورهوه دهستیانپيێکرد تادهگات به ههموو کایهکانی تر. هه ره له سهرهتای پتهوبوونی دهسهلاتی "ئهتاتورک" هوه ههلمهتیکی فراوان دهستپيێکرد بۆ تورکانندی ههموو نهتهوهکانی تر، کوردهکان ئهگهرچی له ریگهی راپهڕین له دواي راپهڕین و شوپرش له دواي شوپرش، ویستیان بهر بگرن بهم رامیارییه شوڤیڤییهی تورکیا نوی، به لام تورکهکان زۆر توند سهركوتی شوپرشهکانی کوردیان کرد و زۆربهی سهركردهکانیشیان له سیڤارهدا، وهك له سهرهتاوه سزای له سیڤارهدانیان سهپاند بهسهر "شیخ سهعیدی پیران" تادهگات به "سهید رهزای دیرسیم" که بهههمان چاره نووس گهیشیت، دیاره ئهه کۆتاییهیانه به شوپرشهکانی کورد کاری هاسان و بیزهحمهت نهبوون بهلکو دواي کارهساتی مرویی و رووداوی خویناوی بووه.

دهستهی یهکهمی بهریوبهری حکومهتی نوی "تورکیا" له ژیر سهركردایهتی "مستهفا کهمال" بهردی بناغهی بیروکهیهکیان دانا، که بریتی بوو له هاشاکردن له بوونی کورد له ولاتهکهیاندا و ناوئێرکردنیان به تورکی چیاپی. بۆ وینه وهزیری دادی تورکیا (مهحمود عیزهت بۆزکورت) دهیووت "ههركهس رهچهلهکیکی خاوینی

تورکی نهبیت، لییره ته نیا یهك مافی ههیه: مافی کویله بوون". له م راستایه دا زمانی کوردی یاساغ کرا و چه ندین ریوشوینی توند گیرانه بهر به مه بهستی دامالینی کورده کان له ههستی نه ته وهی و فرههنگی نه ته وهی خویان، ئەم ریوشوینانهش بیگومان له ریگهی توندوتیژی و بهکارهینانی هیزه وه بوو نهك ریگهیهکی تر.

ئەم رهوشه ههه بهردهوام بوو ههتا کوده تاکه سی 1960 له لایه ن سوپا وه. که سی 1961 واته سالیك پاش کوده تاکه ژهنرال "جهمال گورسیل" هاته سهه حوکم، دیسان دهورهیهکی تری توندپهوی و شوڤینیزی تورک دهستیپیکرده وه و جاریکی تر رهوشی سیاسی کوردان به ره و خراپی و ئالۆزی زیاتر رویشته. سهه روکی کوده تاجییه کان "ژهنرال گورسیل" که وته وه چاپکردنه وهی دووباره ی کتیبهکانی "شهریف فرات" که دهکریت کتیبهکانی نیوبرا و بهئینجیلی تۆرانیزم و رهگه زپه رستی تورک ناوزه د بکهین. له برگهیهکی یهکی له کتیبهکانیدا هاتوه "ههه کهسیک پیتهبلی تو کوردی، تفيك له ده موچاوی بکه". ههروهه خودی ژهنرال "گورسیل" ئە وهی راگه یاند "هیچ نه ته وهیه که له تورکیادا نییه خاوه ن ناسنامهیهکی نه ته وهی بیت و به خوی بلیت کورد. کورده کان ههه هاوولاتی تورکی نین، به لکو برای رهگهزی تورکهکانیشن".

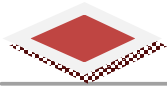
له وه زیاتریش رژیمه کهی گورسیل که وته ویزه ی رو شنبیرانی کورد چ له ناوه وه، چ له ده ره وهی ولات، هه ندیکانی به مهرگ سزادا به بیانوی بانگه شه کردن بۆ کۆمۆنیزم و هه ولدان بۆ دروستکردنی ولاتی که به ناوی

كوردستان. له و باره وه "دیرك كینان" دهنوووسیت "له كانونی یه كه می 1961 دا چل و نۆرۆشنییری كورد درانه دادگا، به لام له پاشان به ئاگادار كردنه وه ئازادكران، ههروه ها جاریکی تر ئه و كۆمه له رۆشنییره دهستگیركرانه وه له ئیاری 1961 دووباره له ئه نكه را درانه دادگا. (راستییه كانی كورد) ئۆرگانی كۆمه له ی ئینته رناسیونالی كوردستان، بلاویكردۆته وه كه له سالی 1962 دا بیست و شهش كهس له و تاوانباركرانه به مهرگ سزا دراون".

ئه م رووداوهش كۆمه لێك خۆپیشاندانی جه ماوه ریی به دواداها ت له زۆربه ی شاره كوردنشینییه كانی باكووری كوردستان، كه له لایه ن ئه رته شه وه به گولله بارانكردن و راوه دونان و زیندانیکردن وه لامی پیدرایه وه. ئه م ره وشه هه ر به رده وام بوو تاكو جاریکی دیکه له سالی 1980 كوده تایه کی تر روویداوه، به لام ئه م كوده تایهش ههروه ك ئه وه ی پێشوو ته كانیکی تری تووره یی تورك و چهوساندنه وه بوو بۆ كورد، تائه وه ی كورده كان ناچاربوون له ریگه ی چالاکیی سه ربازییه وه داكۆکیی له خۆیان بكهن. لییره وه ئیدی پارتی كریكارانی كوردستان بووه نوینه ری ئه و خهباته چه كدارییه.

"مه نال لوتفی" له و رووه وه نوسیویه تی "پاش كوده تاكه ی كه نعان ئیقرین، ته نیا له مانگی ئه یلوولی سالی 1980 زیاتر له 4000 گوندی كوردستان راگوێزران. له و كاته دا مه هدی زانا كه سه ره وکی شاره وانی دیاربه كر و سه ركرده یه کی كورد بوو، خرایه زیندانه وه و 15 سال تیایدا مایه وه. " له كوده تای سالی هه شتای رابردووه وه تا به ئیستا

دهگات مافی كوردهكان هه ر پيشيل دهكريت و سياسهتي توركاندن و راگواستن و له ناو بردن و دژايه تيكردي كورد له نه وله ويه تي دهوله تي توركيادا بووه .

به م شيوه ترسناكه توركهكان له م دهوره يه به دواوه په لاماري كورد ده دن و ناهيلن له بچووكترين دهستكه وتي نه ته وه يي نزيك بكه ويته وه ، تا نه و ئاسته ي دهنگي ناره زايي و هاواري نه و گه له شيان له قورگياندا تاساندووه و نايانه ويته دهنگي به هيچ كووييه كي نه م دنيايه بگات ، بويه كا نه گه ر كه سيكي توركي وه ك " ئيسماعيل بيشكجي " پهيدا بيت و راستييه كان وه ك نه وه ي هه يه بگوازيته وه و بيكاته بابه تي تويزينه وه ي زانستي ي و نه كاديمي ، نه وه ده رگاي زيندانه كانی تورك هه رده م بۆ نه م مروفانه له سه ر گازه راي پشت بووه .

خولاسه ي كه لام نه وه يه نه گه رچي رهنگبي به به راورد به پيشان سته مكاريي تورك كه م بوويته وه يان به و قه باره ي جارن نه مابيته وه ، به لام هيشتا له سووكايه تيكردن به كورد و خودي ههستي نه ته وه يي كورد و ريگرييكردن له گه شه سه ندي سياسي و فه ره ههنگي كورد رانه وه ستاون ، به پيچه وانه وه نه مجاره ده خوازن وي نه يه كي ناشريني كورد له زهيني جيهاني ده ره وه دادروستبكه ن جا له ريگه ي رامياريه وه بيت يان هونه ر ، له ريي رومانه وه بوويته يان قسه ي هه لبه ستراو و پروپوچي هينديك روژنامه و بلاوكراوه ي توركي .

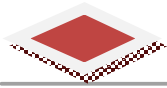
ههروهك "مه نال لوتفي" له كتيبه كه يدا "توركييا له نه تاتوركه وه بۆ نه ردوگان" ده ليت "95% دانيشتواني دياربه كر كوردن و نه وي ديكه ي

كورد و تورك له مملانی میژوییهوه بۆ بهرژهوهندی هاوبهش - ستیقان شه مزینی

عه ره به و به دهگمه ن تورك ده بی نی . كوردهكان گله یی ئه وه دهكهن له زنجیره دراماییه كانی تورکیادا كورد له شیوهی لادییه کی دواكه وتوو پیشان ده رییت . هه ندیک تورك به كوردهكان ده لین دز و تیروریست .
ئه مه به لگه یه كه له مه پ ئه وه ی له و چرکه ساته ی تورك داوا ی گفتوگو دهكات و دهستی دۆستایه تی بۆ ته و قه و ئاشتبوونه وه دريژ دهكات ، هیشتا سووره له سه ر ئه وه ی كوردهكان تورکی چیا یین و گه لیکی شارستانی و مودیرن نین ، جیا له وه ی هه ر رۆژه ی شیوازیکی نوی له بهرته سکردنه وه ی مافه كانی كورد داده یین .

گۆران له سیاسه تی تورکیا

له ماوه ی ئەم چەند ساله ی دواییدا هه لویسته رامیاریه کانی ده ولته تی تورکیا له مه ر دۆزی کورد به گشتیه ی و ده سه لاتیه خۆمالی کوردیه له باشووری کوردستاندا به تایبه ت گۆرانکاری به سه ر هاتوو، که هه ر گۆرانیکیان به رئه نجامی قۆناغیکه سیاسیه دیاریکرا و بوون، به مانایه کی تر رامیاریه تورکه کان له گه ل کورده کاند هه ر قۆناغه و شه قلیکی جیاوازی وه رگرتوو و ده میک به ره و گرژی و توندیه ، ده میکی تر به ره و خاوبوونه وه و له یه کتر نزیکبوونه وه رۆیشه توو. ئەم هه لبه ز و دابه زه ش له رامیاریه ده ولته تی تورکیادا به سه تراوه ته وه به به رژه و ندی گشتیه ی ئه و ولاته و ئه و بارودۆخه سیاسیه ی و ئابووریه ی ئه و ده ولته تی پێدا تپیه ریوه .

بۆ وینه ، بۆ هینانه دی خه ونی بوونه ئەندامی یه کیته ی ئه وروپا، تورکیا به ناچاریه ملیداره به چەند چاکسازییه که له ناوخۆی ولاته ، ئەمه ش که م تازۆر پریشه کی به ر کوردان که وتوو و بووه ته هۆیه که بۆ په ره سه ندن و پیشکه وتنی زیاتری ماف و دۆزی کورد. هه نووکه دیسان ده ولته تی تورکیا جوړیک له ئاماده یی خۆی ده رپریوه بۆ چاکسازییکردن له ره وشیه مافه کانی نه ته وه ی کوردا له ولته که ییدا، له وانیه کردنه وه ی که نالی "TRT6" به یه کی که له وه هه نگاوه کرده ییانه

بژمیردیت که حکومتی تورکیا له راستای مافه کولتوورییه کانی کورددا پیی هه لدهستیت.

ئه مه له لایه ک و له لایه کی دیکه شه وه هه ندیک له کاربه دهستانی سیاسی ته نانهت سه بازی و ئه منی تورک به و باوه ره گهیشه تون ریگه چاره یه کی ناشتییا نه بۆ کیشه ی کورد له ناوخوی ولاته که دا بدۆزیته وه و کوتایی بهینریت به توندوتیژی و له گه لیدا گووتاری سیاسی و راگه یاندنی خویان له موخاته به کردنی ئه زمونی سیاسی کورده کانی ئیراق بگۆن. له مباره وه "سوتمه ز کۆکال" سه روکی پییشووی ده زگای هه والگریی تورکیا "میت" له میانه ی راپورتیکیدا که له "سی ئین ئین تورک" دا ئامازه ی بۆ کراوه، ده نووسیت "پیویسته په یوه ندیی تورکیا له گه ل ده سه لاتی باکووری ئیراق له رووی ئابووری و کولتووری و کومه لایه تی و بواری دیکه دا زیاتر په ره ی پیبدریت، ده بیت به خیراترین ماوه له هه ولیر قونسولخانه ی تورکیا بکرینه وه، ئه و زمانه زبره ی به رامبه ر به پرسانی ده سه لاتی باکووری ئیراق به کارده هیئرا نه مینیت".

ئه مه و چه ندین دهنگی دیکه له ناوه وه و ده ره وه ی ده وله تی تورکیا ده بیستین که خوازیاری هه لدانه وه ی لاپه ره یه کی نوین له په یوه ندیی له گه ل حکومتی هه ریمی کوردستان. ئه م جو ره لیدوان و بانگه شاننه کاردانه وه ی له سه ر لایه نی کوردیی هه بووه و به شیکی زۆری لایه نه سیاسییه کانی کورد له سه روو هه موویانه وه دوو پارته سه ره کییه که ی کوردستان پییشوایی زۆریان لیکردوه و به هه نگاویکی دلخۆشکه رانه

وهسفی دهكهن كه ئەمه دیاردهیهکی رامیاری نوویه له میژووی هاوچهرخى دهولهتی تورکیادا. چونکه ئەوه یهکهمین جاره خودی تورکهکان هم خوازیاری چارهسهرکردنی کیشهی کورد بن له ناوخودا و ههم ئارهزووی ئەوه بکهن په یوهندی خویان له گهل دسهلاتی باشووری کوردستان پتهو و چاک بکه نه وه.

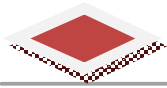
ئازاد جنیدیانی بهرپرسی راگهیاندنی یهکیتی، له سهرووتاری رۆژی 29-12-2008 رۆژنامهی "کوردستانی نوی" ی زمانحالی حزبهکهیدا دهنوسیت "هیچ رۆژگارێک وهك ئیستا مهسهلهی کورد له تورکیا له چارهسهریکی دیموکراسیانه نزیك نه بووه ته وه. ئەگهر تادوینی له ههموو ناوهنده رهسمی و حزبییهکان و له بهشیکی زۆری ناوهنده نارهسمییهکانی تورکیادا قسه و باس له سههر ئەوه بووی چون رووبهرووی تیرۆر ببنه وه وهك ئەوهی له نووسینه رهسمی و نارهسمییهکاندا ناوی دههات، ئەوا ئەمرو قسهی زۆر و له پانتایی فراواندا له سههر ئەوهیه چون مهسهلهی کورد چاره دهکری".

لیرهکانه دا پرسیاریکی جیدی دیته پیشه وه: ئایا تورکیا به شیهیهکی کردهیی ههلمهتی چاکسازی دهستپیکردوه؟ ئایا کردنه وهی که نالیکی تهله فزیونی به زمانی کوردی مانای هیانهدی ههموو مافهکانی نه ته وهی کورده؟. ئەگهر وابییت له باشووری کوردستان و له سهردهمی دسهلاتی به عس، تهله فزیون و رۆژنامه و رادیو و گوڤاری کوردی هه بوون، له هه مان کاتدا هیچ کاتیکیش کورد هیندهی ئەو ماوه میژووییه له ژیر چه پۆکی ستهمدا نهینالاندوه.

به پروای خۆم هیشتا دهولهتی تورکیا له ئامادهباشیی تهواودا نیدییه بۆ
گیڕانهوهی پهیوهندییهکی دۆستانه و ئاشتیانیانه لهگهڵ ههریمی
باشووری کوردستان، تهنا نهت تورکهکان تا هه نووکه سل له وه
دهکه نه وه بلین کوردستان، تا وهکو ئیستا دهلین "باکووری ئیراق"، ئیتر
چۆن دهتوانن ههزمی پهیوهندییهک بکهن تیایدا بهرژه وندییه هه ره بالا
و نه ته وهیدییهکانی کورد له بهرچا و گیرابن و حیسابی تایبه تیایان بۆ
کرا بیته؟.

نووسه ری تورك "ئهحمده توران ئاکمان" له "توده ی زه مان" دا به وردی
تیشك دهخاته سه ر ئه م شیزۆفرینیا یه ی تورك له مه ر نا ونه هیانی
کوردستان و ده نووسیت "تورکیا به کورته ده سه لاتی هه ریم له
باکووری ئیراق وه ک کوردستان نا و نا هی نیته، له بهرئه وهش هه ر کاتی
ئه م چه مکه به کار بی نی یان ده سه لاتی باکووری ئیراق یان نا وه
ته وا وه که ی: حکومه ته ی هه ریمی کوردستانی ئیراق هه لده بژیریت. ئه م
حاله ته کورده کانی ئیراق به ئاشکرا نیگه ران ده کات، به لام ئه وان
به شیوه یه کی تیگه یشتو وانه سه یری ده کهن، سه باره ت به ده سه ته واژه ی
(باکووری ئیراق) نوکته شیان دروست کردو وه و ده لین رو ودا وه که راسته.
کچیکی چوارده سالان که هه ولیر پاسپورته ی دا وه ته ی و ویستوو یه ته ی
ده ربازی تورکیا ببیت، پۆلیسی ئیمه پرسیا ریان لی کردو وه ناوی چییه،
بۆ ئه وه ی تووشی کی شه نه بیته کچه که له وه لاما ده لیت ناوم (باکووری
ئیراق) ه."

ههتا هه نووكهش ماسمىدياي توركيى ههردوو پارتى سه ره كيى كوردستان به عهشيرهت و سهروكه كانيان به سهروك خيىل ناوزه دكات، ههتا هه نووكه سوپاي تورك نان له سه ره سهر كوتكردى كورد و هه ره شهى له شكر كيشيى سه ره كوردستان ده خوات، ههتا هه نووكه ته وژمى شو قينيىتى و نه ته وه په رستى توركيى سايهى به سه ره راميارى فه رميدا گرتووه، كه له و راميارى به دا شو ينى كورد و هيچ نه ته وه يه كي ديكه نابيتته وه، ئيدى هه موو ئه مانه پيكه وه ناتوانن خزمهتى په يوه ندى به كي دۆستانه له نيوان ههردوولا بكهن، به پيچه وان وه كارى زياتر له دوور خستنه وهى ديدگاي ههردوولا ده كهن و ده بنه فاكته ريكي هه ره به هيى مانه وهى ئه و در دؤنگيى و په يوه ندى به دوژمنكارانهى ههتا ئيىستا هه بووه.

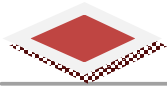
ليره دا جيگهى خو يهتى بپرسين ئه گهر توركيى ده يه ويىت په يوه ندى به كي دۆستانه له گهل كورد هكان ببه ستيت چ له ناوخوى ولا ت چ له دهره وهيدا و له به شه كانى ترى كوردستان پيويسته چى بكات؟. وه لامىكى پر به پيىست بؤ ئه م پرسياره له وه ده بينينه وه، به ره له هه ره كارىك پيويسته مافى كورد هكانى ناوخوى توركيى به فه رمى بناسيىندريت و به ده ستوور ددان به و مافانه بنريت و زامن بكرىت. چوونكه ئه وه ده ستوورهى تا وه كو ئيىستا توركيى به پيوه ده بات لاپه ره يه كه هزرى نه ژا دپه رستى و تئورانيزم نه خشاندوويهتى و به خامهى ژه نرال له ده ست و مه چك خوينا وييه كان نووسرا وه ته وه، وه ها ده ستوورىك چيتر نييه جگه له كه ته لوكى چه وساندنه وهى هه موو نه ژا ده ناتوركه كانى توركيى.

پاریزه "سه هنان توران" ئەندامی بۆردی "EUTCC" پێیواییه "ناکریت باس له دیموکراسیی بکهین و خاوهنی دهستووریکی لهم چهشنه بین، دهستووری تورکیا بهرهمی کوده تای سهربازییه و ته نیا دان به بوونی ئیتنیکی دیاریکراودا ده نیت و بوونی گروه ئیتنییهکانی تر رهتده کاته وه، بۆئوهی تورکیا ببیته ئەندامی یهکیتهی ئەوروپا ده بیت ئەم دهستووره بگۆریت، بهلام پیناچیت حکومهتی ئیستای تورکیا هیچ ئەجیندایهکی له بهر دهستدا بی بۆ هه موارکردنه وه و گۆرینی ئەم دهستووره".

له باری کردارییه وه هه روا ئاسان نییه ئەکه په یان هه ر هیزیکی دیکه بتوانیت دهستوور بگۆریت، چونکه له بنه پرتدا کاریکی بی زحمهت نییه دهست بۆ لابردن و پهراویزخستنی بیره دۆزی که مالیزم بیریته، چونکه گۆرینی ئەم دهستوورهی ئیستای تورکیا له یهکی له ره هه ندهکانیدا واتای وردوخاشکردنی جهستهی که مالیزم دهگه یه نیت، وردوخاشکردنی که مالیزمیش جوړیکه له نابووتکردن و له ناوبردنی ئەو تورکیایه ی ئه ورۆکه هه یه.

ئوه راسته له ماوهی چه ند سالی پینشترا حکومهتی ئەکه په هه ولیدا وه چه ند چاکسازییهکی سنووردار و لابه لا ئەنجام بدات له راستای دابینکردنی مافهکانی مـرۆڤ و ئاسـایـیکردنه وهی په یوه ندییهکانی له گه ل هه ندیک ده ولت و کرانه وهی زیاتر به روی دنیا دا، تا وه کو بتوانیت چه ند فرسه خیکی تر له یهکیتهی ئەوروپا نزیک ببیته وه، بهلام ئەم هه ولانه زۆر سنووردار بوون و نه یان توانی دهست بۆ

هه ندىك تابوى سياسىي و فەر هه نڭىي ئه و كۆمه لڭه يه بهرن، بۆيه كا هه نووكه هه و له كىسه ل ئاساكانى پيشووش وه ستاوه و ئه مپروكه حكومته تى توركيا به ريڭه ي جيا و به پاساوى له يه كتر جياواز هه ولى خۆدزىنه وه دهدات لىيان و سه رپيچى داخوازىيه كانى يه كىيتى ئه وروپا دهكات، هه ر بۆيه له م چوار چيوه يه دا هه نڭا وه كانىش بۆ چاكسازىيكردن له ره وشى سياسىي كورده كانى ئه و ولاته دا وه ستاون و رۆژ له دواى رۆژ هه ر دىنه دواوه .

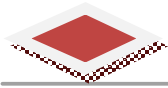
"محهمد نوره دىن" پسيپور له كاروبارى توركيا له م رووه وه له رۆژنامه ي "ئه لخه ليچ" ي ئيماراتىدا دهنوسىت "ئه نكه را كارى نه كرده وه بۆ په سه ندىكردى مەر جى ئه وروپى به كردنه وه ي كه ناره ئاوييه كانى و فپوكه خانه كانى له به رامبه ر كه شتى و فپوكه و شتومه كى قوبرسى يۆنانىدا. هه روه ها هيچ گۆرانكارىيه كى چاوه رپوانكراوى نه هيئاوه ته دى له و ياسا يانه ي پيشنياز كراون، له وانه مافى كه مايه تىيه ئاينىي و مه زه به بىي و نه ژادىيه كان. به لام له لايه كى تره وه گووتار و سىمبول و دروشمه نه ته وه ييه كان به رزده كاته وه به مه به ستى راكيشانى سه رنجى راي گشتىي و كپكرده وه ي ده نڭى نه ياره كانى، كه خوى له ده زگا و دامه زراوه سه ربازىيه كاندا ده بىنىته وه ."

شان به شان له گه ل ئه مه شدا له م ماوه يه دا په يوه ندىي كورده كانى باشوور و توركيا باشبوونىكى وه هاى ب ه خوييه وه نه ديوه شياوى باسكردن بىت، به لكو به پيچه وانه وه له م ماوه يه دا چه ندان جار له شكرى تورك بۆردومانى كوردستانى كردوه و چه ند ئۆپه راسىيۆنىكى

سهربازیشی کردۆته سهه ره رهیمی باشووری کوردستان به پاساوی قهلاچۆکردنی پهکهکه و پهکخستنی هیژ و توانا سهربازییهکانی گه ریلا. ئەوه تانی له کاتیکیدا هه ندیکی ناوهندی بالای سیاسی فهرمیی تورکیا بانگهشهیی دانوستان دهکهن له گهله کورد کهه وا بریاربوو "گول" له سههردانیدا بۆ کوردستان ریگه چارهیهک بۆ هه ندیکی کیششهیی ههلهپهسیردراو له گهله سههه کردهکانی کوردستاندا بدۆزیته وه.

یهکه سههربازییهکانی تورکیا جیا له وهی هه موو رۆژیکی قهوانی له شکرکیشیی بۆ سهه باشووری کوردستان لیده ده نه وه، له هه مان کاتدا رۆژانه که تیبهکانی ژاندرمه هه ندیکی ناوچه سنوورییهکانی کوردستان به چهکی قورس بۆردومان دهکات که بووه ته هوی چۆلبوونی دهیان گوند و زیانیکیه وتنی هه زاران کهس. بۆیه ده کریت بووتریت تا ئەم چرکه ساتهش ههچ گۆرانیکی له رامیاریی پیشووی دهولهتی تورک روینه داوه هه م له مهه کوردهکانی ناوخوای تورکیا، هه م به رامبهه به دهسهلاتی خۆبه ریۆه بهری کورد له باشووری کوردستان.

بازرگانی و بهرزه وندی هاوبهشی کوردستان -

تورکیا

له دواى رووخانى ریژیمی پیشووی ئیراقهوه، په یوه ندى بازارگانی نیوان تورکیا و کوردستان پیى نایه قوناغیكى گرنگ و تازهوه، چوونكه لهه ریكهوتته به دواوه کوردستان بووه چاوگیكى بهیژی ئابووری تورکیا، له بهرئه وهی ئه گهر له سالانى پیشتردا "پیش 2003"، سوودی ئابووری تورکیا له کوردستان ته نیا بریتی بووبیت له هه ناردنی کالاً و خالە گومرییهکان، ئه وه بهه دوا ییانه چه ندان کومپانیای تورکیی له ناوه وهی کوردستان دهستیان کردوو به پرۆژه و وه به ره ییان که به گویره ی هه ندیک ئامار زیاتر 25٪ پرۆژه بیناسازی و خزمه تگوزارییهکان له لایه ن کومپانیا تورکییه کانه وه ئه نجام ده درین، ئه مهش داها تیکی زوری په یدا کردوو بو ئه و کومپانیا یانه و رۆلی ئه ری نی گپراوه له پیشخستنی ئابووری تورکیادا، ئه گهرچی ئه و پیشکته وتنه به قه باره یه کی زور گه ورهش نه بییت.

سایتی "ئاسیا تایمز" گرنگیی بهه پرسه داوه و له راپورتیکدا له ژیر سه ردیری "بو تورکیا و کوردستان بزنس له سیاسهت گرنگتره" بلاوی کردۆته وه "به های بازارگانی نیوان ئه و دوو ولاته زور بهرز بوته وه، ئیستا به زیاتر له سی ملیار دۆلار له سالی کدا ده خه ملیندریت،

ئابووریناسان پییشبینی دهکن ئەم ژمارهیه به ریژهی 25٪ له سالانی داها توودا بهرز ببیتته وه. ئەمڕۆ ههزاره ها کامیۆن که کهلوپه لی بیناسازی و پیویستییهکانی به کارهینانیان بارکردوه به بازگهی سنووری خابور رۆژانه له تورکیا وه دهپه رنه ناو باکووری ئیراق. نزیکه ی 500 کۆمپانیای تورکیی له کوردستانی ئیراق تۆمارکراون، که کار و خوشییان بۆ هه ریمه که ره خساندوه، ئەو هه ریمه ی له لایهن سه دداده وه ته واو پشتگۆی خرابوو".

بیگومان ئەم هه موو بهرزه و ندییه زۆره ی تورک له کوردستاندا ده بیته پیویستی دانوستان و لیك نزیکبوونه وه ی سیاسییش بهینیتته ئارا، به لام ئەوه ی له واقیعدا بینوو مانه ئەم راستییه نه بووه، چوونکه سه رباری ئەو هه موو بهرزه و ندییه بازگانیی و ئابوورییه زۆر و زه به نده ی تورکه کان له کوردستاندا هه یانه هیشتا سوورن له سه ر هه ره شه کانیان و مکورن له سه ر ویستی له شکرکیشیی بۆ نیو قوولایی ئەم هه ریمه که وه ک له راپۆرته که ی "ئاسیا تایمز" دا ده رکه ویت سالانه زۆتر له سی ملیار دۆلاری قازانج بۆ تورک هه یه.

له مباره وه هه ندیك له و کاربه ده سه ته کوردانه ی بۆ "ئاسیا تایمز" قسه یان کردوه هیما یان بۆ ئەوه کردوه سه رباری هه موو گرژیی و ناکوکییه سیاسییهکانی نیوان هه ردوولا پرۆژه ی وه به رهینان و کاری کۆمپانیا تورکییهکان له کوردستان به ئاسایی به رپوه چووه و هه یج کۆسپ و ته گه ره یه کیان له پییش نه بووه، به لکو له کاتی له شکرکیشیی و ئۆپه راسیۆنهکانی پارسالی ئه رته شی تورک بۆ نیو خاکی باشووری

كوردستان به شییوهیهکی نۆرمال کالاً و شتومه که تورکییهکان دهیئرانه ناوه وه و لهسه ر سنوورهکان هیچ کۆسپیک بۆ ئه و هیئانه ناوه وهیه دروست نه بوو.

حاشا له وه ناکریت کوردستان دراوسییهکی نزیککی تورکیایه و ئه و دهوله ته سهبارت به ژيانی ئابووری و بازگانی کوردستان بایه خیککی له رادده به دهری هیه و ده بیئت، بۆیه کوردهکان له میانهی ده رککردن به م فاکته و گرنگیی هه لکه وتهی جوگرافیی تورکیا که رۆلی ناوه ندیک ده بیئیت له نیوان ئاسیا و ئه وروپا، خوازیاری په یوه ندیییهکی دۆستانه و هاوبه شن، بۆ ئه و مه به سه تهش پیشوازیی له هه ر هه نگاویکی تورکه کان ده که ن و کردوو یانه، که بیئته هۆی له دایکبوونی په یوه ندیییهکی هاوبهش له سه ر بنه مای پاراستنی بهرژه وندییه ئابووری و سیاسییهکانی هه ردوولا، به لام هیشتا ئه م دیدگایه له لای به شیکی زۆر له رامیارانی تورک و کاربه ده ستانی ئه نکه را چه که ره ی نه کردوه، ره نگبی ته نیا ده سه ته بژیریک له سیاسی و رۆشنبیران و تویرژه رانی تورک هه ستیان به مه کرد بیئت، که بیگومان ئه م دیدگایه نه په ریوه ته بۆ لوتکه ی ده سه لات.

تازه به تازه هیئدیک له پارله مانتار و رۆشنبیرانی تورک به راشکاویی ئه و راستیییه ده رکینن و له ماسمییدیاکانه وه دانی پیدا ده نین، بۆ نمونه "سوعات کینکلی ئوغلۆ" پارله مانتاری پارتی داد و گه شه پیدان و سه رۆکی لیژنه ی په یوه ندیییهکانی ده ره وه له پارله مانی تورکیا ده لیئت "تورکیا لایه نیکی وه به ره یینی سه ره کییه له باکووری ئیراقددا و شتیکی

گونجاوه رههندیکی سیاسییش بو ئهوه په یوه ندییه ئابووریانه زیاد بکرین که له ئارادان ". به لام له گهل ئه و دانپیدانان و خوازیاربوونانه ی کاربه دهستانی تورکدا، تائیستا ئه و په یوه ندییه ئابووری و بازگانیه ی له نیوان توکیا و کوردستاندا هیه رههندیکی سیاسی وهرنه گرتوه تاوه کوو ههردوولا له رووی رامیارییه وه له یه کتر نزیك بکاته وه و کوتایی بهینریت به و بارگرژی و دۆخه پر له هه لبه ز و دابه زه ی هه ر ماوه نا ماوه یه ک سه ره له دات و ده بیته هو ی خو لقاندنی قهیران و ته نگزه که بیگومان تا کو هه نووکه زیانی گه یاندووه به پیگه ی سیاسی و ئابووری ههردوولا .

تورکه کان له لایه ک خوازیارن په یوه ندییان له گهل کورده کان هه بیته و پرۆزه بازگانیه کانیا ن له کوردستان بهرده وام بی، له سه ریکی تریشه وه هه ره شه له سه قامگیری ئه م هه ریمه ده که ن به بیانووی هه بوونی گه ریلاکانی په که که له سه نووری قه له مپه روی حکوومه تی هه ریمی کوردستاندا، تورکه کان ده بیته ئه م پارادۆکسه له سیاسه تی خو یاندا لابه رن، ئه گه رنا سه رباری هه ر په یوه ندییه کی ئابووری و بازگانیه ی هیشتا متمانه ی سیاسی و په یوه ندی دۆستانه نایه ته ئاراه .

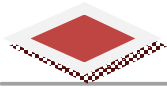

كۆنگره كەى دەتەپە و چەك دامالنى پەكەكە

وا پرىاره پارتى كۆمەلگەى ديموكراتى "TDP"، بە هاوكارىيە هەريەك له "مەسعود بارزانى" سەرۆكى هەريىمى كوردستان و "جەلال تالەبانى" سەرۆك كۆمارى ئىراق، كۆنگره يەكەى بەر فراوان له ئەوروپا رىكبخت بە مەبەستى دۆزىنە وهى رىگە چاره يەكەى نوئى بۆ چاره سەر كەردنى كىشەى كورد له باكوورى كوردستان، هەر لەم كۆنگره يەكەى داوا دەكرىت پارتى كرىكارانى كوردستان فۆرمى كار كەردنى له رىكخراوىكى سەربازىيە وه بگۆرىت بۆ پارتىكى سىياسىي مەدەنىي و لەو راستايەدا هەستىت بە پرۆسەى چەك دانان، هەر چەندە پەكەكە بە كۆمەلەك مەرجە وه پىشوازيى لەم پىشنىاره كەرد وه، بەلام هيشتا ديار نىيە وه لامى كار بە دەستانى ئەنكەرا له و رووه وه چى دەبىت.

وا پىشبنى دەكرىت ئەم كۆنگره يەكەى نەبىتە هۆكارى گۆرانى راميارىي و هەلۆيىستەكانى پىشوو ترى دەولەتى تورك لەمەر پرسى كورد بە گشتىي و دەر هەق بە پەكەكە بە تايبەتى. هەندىك له چاودىران وه هاى بۆ دەچن هەر له بنەما وه حكومەتى ئەنكەرا هىچ گرنگىيەك نادات بەم كۆنگره يەكەى، ئەگەر چىش دەنگوباسى ئەم كۆنگره يەكەى له مەيدايى توركىدا سەدايەكى زۆرى هەبوو.

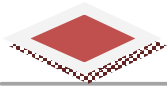
لەمبارە وه "سامى كۆهين" رۆژنامە نووسى ناودارى توركىا دەلئىت "ئەگەر مەبەست له هەلۆيىستى فەرمى حكومەتى توركىا بىت ئەوا

تائیستا هیچ لیڤوانیکی فهرمی له لایهن حکومهته وه له سهه ر ئهه مهسه له یه نه دراوه، ئه گهر باسی هه لویستی پارتیه سیاسییهکانی دیکه بکهین ئهوا هه لویستی ئیجابییان نییه له ئاست تیروانین و چالاکییهکانی ئهوا پارتیه دا. من لیڤه دا باسی پارتی داد و گه شه پیدان و بهرپز ئهردوگان ناکه م، له بهرئه وهی ئهردوگان به بهرده و امیی هیڤشی کردوته سهه پارتی کومه لگه ی دیموکراتی، به لکو پارتیه به ره له ستکاره کانی هه لویستی ئیجابییان نییه له ئاست پارتی کومه لگه ی دیموکراتیه دا، وه ک پارتی گه لی کوماری و پارتیه که ی باخچه لی که پارتیکی نه ته وه ییه. له بهرئه وه من پیموایه به هه زه ره وه بگره به گومانه وه له م ده سپیشخه رییه ی پارتی کومه لگه ی دیموکراتی ده پروانریست چ له لایهن پارتی حکومرانه وه چ له لایهن پارتیه به ره له ستکاره کانه وه."

به پیچه وانه وه هاوزه مان له گه ل سهه رقایی ده ته په بۆ به ستنی کونگره یه کی جیهانی له ناوه ندی ئه وروپا به مه به ستی چاره ی دۆزی کورد، حکومهت زیاتر کۆسپ ده خاته بهرده م ئه و پارتیه و هه ندیک له چاودیران پیشبینی ده که ن ئه که په و خودی ئهردوگان له ریگه ی دادگاوه ئه و پارتیه هه لبو شه یینه وه و کارکردنی قه ده غه بکه ن، به تایبته که برپاره له مانگی ئاداری دادی پرۆسه ی هه لبژاردنی شاره وانیه کان له سهه رتاسه ری تورکیادا ده ستپیکات.

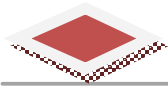
بیجگه له مهش پرسی چه ک دانانی په که که که ته وه ریکی کونفرانسه پیشبیدی کراوه که ده بیست، قسه و باسی زۆر هه لده گریت، چوونکه

دانانی چهك له لایه ن پارتییکی به هیزی وهك په كه كه وه روداویکی ئاسایی و ههنگاویکی هاسان نییه، چون ناکریت په كه كه چهك دابنیت و توركهكان یاری به ماف و چاره نویسی زیاتر له بیست ملیون كورد بکهن له و ولاته دا، له بهرئه وهی هیچ ئاسوییهکی رووناك دیار نییه به لگهی ئه وه به دهسته وه بدات تورك هاوزه مان له گهل چهك دانانی په كه كه راسته وخو به شیوهیهکی دیموکراتی و ئاشتیان مافهکانی كورد دهیذیته دی.

ههروهك پارلهمانتاری لیستی دهته په "ئبراهیم بینجی" روونیده کاته وه "له ماوهی نیوان سالانی 1990-2005 چه ندین جار داوا له په كه كه كراوه بو دانانی چهك، دواي ئه مه دیسان توندوتیژی سهریه لداوته وه و دووباره چه ندین قوربانیی دراوه و تورکیا به هیچ شیوهیهك سوودمه ند نه بووه له م ماوه یه دا، له گهل ئه مه شدا چهك دانانی په كه كه له م کیشه یه دا تاكه چاره سهر نییه، پیویسته پیشه کی له لایه ن حکوومه تی تورکیا وه دهستی پشخه ری دیموکراتیانه بکریت، وهك بلیت ئه گه ره په كه كه چهك دابنیت ئیمهش به شیوهیهکی دیموکراتی کیشه ی كورد چاره سهر دهکین".

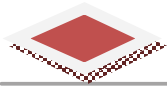
ههتا ئه و کاته ی تورك و بیروکی که مالیزم نکولی له هه بوونی كورد بکات و ئازادی مروقی كورد پیشیل بکات، ههتا ئه و کاته ی تورکیا به رده وام بییت له سیاسه تی تورککاندن و گه مارودانی مافهکانی هاوولاتیانی كورد، ئه وه خهباتی چه کداری په كه كه یان هه ر ریخراویکی تری کوردی نهك تیروور نییه و ناچیته خانه ی تیرووریزمه

به لكو به شیوهیهك له شیوهكان رهوایی ههیه، یان به مانایهکی ترئه گهر تورکیا خوازیار بیټ کیشهی کورد به ناشتی و دیموکراتی و دایه لوگ چاره سهر بکریټ و په که که واز له زهبروزهنگی شوپرشگیپرانه بهینیت، پیشکات پیویسته له سهر ئه و دهوله ته چاویک به دۆزی کورددا بخشینیته وه و ریگه چاره گونجاو و ناشتیخوازانه کان قه بوول بکات له راستای به دیهینانی مافه نه ته وهیی و کولتوورییهکانی گهلی کورد له وه شهی کوردستان.

ههروهک نووسهر و کوردناسی به ناوبانگ "مارتین فان برۆنسنین" بوئی چوووه و ده لیت "ههر کاتییک کوردهکانی تورکیا ههستیان کرد حکومهتی تورکیا ئامادهیه مافه کولتووری و سیاسیهکانیان پیدبات و ئاماده بیټ گفتوگو له گه ل سهر کرده کورده هه لیزیردراوهکاندا بکات، ئه و خهباتی چه کرداری میسداقییهتی خوئی له دهستدهدات له ناو کوردهکاندا، چهند ههزار گهریلایهکی په که که له کوردستانی تورکیا بوونیان ههیه، تا ئه و کاتهی ئه م خه لکانه ههست بکن هیچ به دیلیکی تریان نییه ئه و به رده وام ده بن له سهر خهباتی چه کرداری."

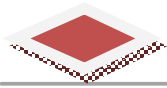
روونتر چه کردار بوون و نه بوونی په که که وهک هیزیکی به ره له ستکاری کورد له دژی دهولهتی تورکیا به ستر او ته وه به هه لویست و ههنگاوهکانی ئه و دهولهته وه له هینانه دی و زه مینه ره خساندن بو کوردهکان تا کو بتوانن موماره سهی مافهکانیان بکن وهک ها وولاتیهکی یهکسان، ههتا تورکیا له سهر ئه م رامیارییه توندهی ئیستای به رامبهر به کورد به رده وام بیټ ئه وه ئه گهر په که کهش چهک دابنیت خه لکانی تر

هه ن بێن چهك هه لېگرن، به پېچه وانه شه وه نهك په كه كه چهك داده نیت به لكو له ریشه وه كۆتایش دی به كۆلتووری چهك هه لگرتن له نیو كوردانی باكووردا.

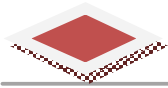
لیره دا پێویسته تیشك بخهینه سه ر ئه وهی ئایا لیک نزیكبوونه وهی حكومه تی هه ری می كوردستان له گه ل ده وله تی توركیا له سه ر حیسابی په كه كه ده بییت یان نا؟، ئایا سه ركرده كورده كانی باشوور په كه كه ده كه نه قوربانی هینانه ئارای په یوه ندییه کی نوی له گه ل توركه كان؟، ئایا پارتیه كوردییه كانی باشوور هه مان ئه زموونی چه ككردن و لاوازكردن به ره له ستكارانی كوردی رۆژه لات جارێکی دیکه به سه ر كوردی باكووردا دووباره ده كه نه وه؟. راستی ئه وه یه هه تا ئه م ساته وه خته هه یچ دیار نییه و هه یچ به لگه یه كیش نییه نیشانی بدات سه ركرده كورده كان ئه و كاره ده كه ن یان نایكه ن، ئه وه نده نه بییت دوو پارتیه سه ره كییه كه ی باشووری كوردستان چاوه پروان ده كه ن په كه كه هه لویسه تیکی نوی بنوینییت و یارمه تیان بدات له پرۆسه ی دامه زرانده وهی په یوه ندی هاوبهش و دۆستانه له گه ل توركیا. به لام به پێی هه ندیک هه وال و راگه یانندن و ده نگۆ، سه ركردایه تی سیاسی كورد له پێناوی په یوه ندی هاوبهش له گه ل توركیا و چاره سه ری كیشه ی كورد له و به شه ی كوردستان، ئاماده ییان ده ربریه یارمه تی پرۆسه ی ناشتی بدن له نیوان حكومه تی تورك و په كه كه دا.

بۆ نمونه له و سه ردانهیدا بۆ ئه نكه را له رۆژی 2008-12-21 "تارق هاشمی" جیگری سه روک كۆماری ئێراق، له گه ل عه بدوللا گوویل

كۆبوه وه و له ميانهئى ليدوانئى كيدا كه ئازانسى ئەنادۆل بۆلاويكرده وه رايگه ياند "له كۆبوه ونه وه كاندا ئە وه م به سه روک كۆمارى توركيا راگه ياند: ههريئى كوردستانى ئيراق ئامادهيه هاوکارى هه وله كانى توركيا بۆ بهرنگار بوه وهئى مهترسييه كان بکات، له م رووه وه كورد رۆل و پيگهئى بهرچاو و گرنگى ههيه". پرسىيارى جىددى خۆى له وه دا ده بيئىته وه: ئايا توركيا جگه له په كه كه كام مهترسييه ههيه كه كورده كانى باشوور بتوانن يارمهتى بدهن؟، ئايا به راست ليدوانه كهئى هاشمى گوزارشتى له هه لويستى فهرمى كوردى باشوور ده كات يان نيوبراو له گيرفانى خۆى ده ريه ئناوه؟، ئەئى ئەگه ر هاشمى ليدوانى ساخته و ناراست به ناوى كورد وه ده دات، بۆچى سه ركردايهتى سياسى كوردستان به درۆى ناخاته وه؟.

له ئەنجامى نه بوونى وه لām بۆ هه ر كام له م پرسىيارانه، گومانه كان زۆر تر ده بن له مه ر ئە وهئى رهنگبى سه ركرده كورده كانى باشوور له سه فقه يه كى نويدا له گه ل توركيا، په يمانى سه نووردار كردنى توانا و چالاكويه سه ربازيه كانى په كه كه يان دابئيت، كه ئەمه ش له چه ندين لاوه زيان به ره وشى كورد ده گه يه نيئ له باكوورى كوردستان، به دلنبايشه وه ره وشى باكوورى كوردستان له هه ر بارى كدا به ئۆتوماتيكى كارى گه رى ده بيئ له سه ر ره وشى كورد له باشوورى ولاتدا. هه ر بۆيه ده توانين بليين ليدوانه كهئى جه لال تاله بانى بۆ كه نالى "سى ئىن ئىن تورك" به خۆپايى نيه، وه ختيك وتى "مه به ستى ئيمه كاتيک ده ليين توركيا ريگه بۆ په كه كه خوئش بکات له گه رانه وه يان ئە وه نيه كه بيسانگرن و

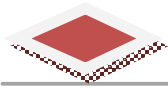
بیانخه نه گرتوو خانه كانه وه، بهلكو مهبهست ئه وهیه بگه ریڤنه وه ناومالی خویان".

تالهبانی ته نیا تامه زروی عافواتیکی له وانهی پيشتری به عسه بۆ په كه كه، ئه گه رنا ده بوو بیووتبایه مهبهستی ئیمه له گه رانه وهی په كه كه ئه وه نییه توركه كان لیبووردنی گشتییان بۆ دهر بکه ن و بچنه وه مالی خویان بهلكو مهبهست له وهیه کیشهی كورد چاره سه ر بکه ن و په كه كه ش بگه ریڤنه وه ناوخوی تورکیا و وهك ریخراویکی مه ده نیی به ریگی دیموکراتی و ئاشتیانیه دریژه به چالاکی خویان به ن.

ئه نجامگیری

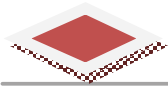
له ئه زمونه كانی رابردوو وه فیرووین توركه كان یان راستتر بلین ده ولته تی تورکیا و رامیاری فهرمی ئه و ولاته به رامبه ر به كورد نه گۆره، ئه و رامیارییه نه گۆره ش بریتیییه له نكو لیکردن له هه بوونی كورد و سانسور و سه ركوتکردنی مافه كانی هاوولاتیانی "تورکی چیا یی"، له گه لیدا دژایه تیکردنی ده سته وته كانی كورد له هه ر به شیکی بنده سستی كوردستاندا بییت، توركه كان وهك خویان له دیرینه وه وتوو یانه ئه گه ر ده وله تیك یان کیانیکی كوردی ته نانه ت له ئه فهریکاش دروستبییت دریغی نا که ن له دژایه تیکردنی، هه رگیز هیوای دۆخیکی باش بۆ كورد ناخوازن و له ژیر باری ناچاریشدا نه بوو بییت ده سستی دۆستایه تی کاتیان بۆ ئه م گه له دریژ نه کردوو ه.

رهنگبێ تاکتیکی سیاسی و هه لومه رچی ئه م قوناغه بۆ توركه كان ئه وه بخوازیت په یوه ندییه كانیان ئاسایی بکه نه وه له گه ل كورد، به لام نابییت

له بیرمان بچیت ستراتیژی راسته قینهی تورکه کان له ناوبردنی کورده. به کورتی ئایدۆلۆژیای که مالیزم که داینه مۆی ده ولته تی تورکیایه و به بی ئه و ئایدۆلۆژیایه شتیك نامینیتته وه به ناوی ئه م تورکیایه ی ئیستا، له سه ر نکۆلیکردن له هه بوون و مافی نه ته وه کانی دیکه له ناویشیا ندا کورد دامه زرا وه. وشه یه کیش له کۆتاییدا گرنگ بیت بیدرکی نین ئه وه یه: له نیوان کورد و تورکدا ئه وه نده ی زه مینه ی له یه کتر دوورکه و تنه وه و دوژمنکاری هه یه به چاره گی ئه وه به ستینییکی خه ملیو شک نابه یین بۆ دۆستایه تی و په یوه ندی هاوبهش.

تیبینی: ئه م وتاره به چوار بهش له ژماره کانی (566-567-568-569) رۆژنامه ی (کوردستان راپۆرت) له رۆژانی 12-23-15-18 \ 2008 \ 12 بۆ بووه ته وه.

هه لوئسته نوويه كانى توركيا و پيشهاته كانى

ئايىده

سه روک وه زىرانى توركيا (رهجهب تهيب ئهردوگان) له ميانهئى سهردانه کهيدا بۆ تورکمانستان رايگه ياند ئه نکه را ئامادهئى تيايه دان بنيت به دسه لاتی خو بهرپوه بهرى ههريمى کوردستان، ئه وه له ميانهئى ليدوانه کهيدا وتى (گرنگه که پهيوه نديمان له گه ل دسه لاتی کورده كانى باکوورى عىراق ئاشتتى و سه قامگيرى لى بکه ويته وه، بويه ههر ههنگاويک که هه ليده گرین ئه گهر جيگيرى بۆ ئيمه و ئه وان دسه ته بهر بکات ئه وا ئيمه ئامادهين پيشوازي لى بکهين).

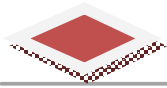
ئه وه ليدوانهئى ئهردوگان ته وا و دژى هه موو ئه وه ليدوانهئى خوئى و کاربه ده ستانى ترى ده ولتهئى تورکيا بوو که تاچه ند روژ بهر له وه ليدوانه هه ره شه و گو ره شه يان له ههريمى کوردستان ده کرد به بيانووى دالده دانی گه رى لاکانى PKK له لايه ن دسه لاتی هه ريم و ده ستدرى ژيکردن بۆ سه ر مافى تورکمانه كانى شارى که رکوک، به دووريش نه ده بينرا ئه م هه ره شان له ئاکامدا له شکرکيشى بۆ نيو خاکی کوردستان (باشوور) لى بکه ويته وه. له به رامبه ردا سه ره کرده سه ربازيه كانى تورکيا له پيشيانه وه ژه نه رال (ياشار بيوک ئانت)

فهرماندهی گشتیی هییه چه کداره کانی تورکییا دژی پرۆسهی دانوستانن له گهل کورده کانی باشوور.

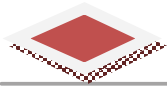
به گشتیی سیاسهتی فهرمیی دهولهتی تورکییا ئه و سیاسهتهیه که ئهردوگان و وهزیری دهره وه نوینه رایهتی دهکن، ههرچهنده حاشا له فشاری بههیزی عهسکه ر ناکری له گۆرینی تاکتیک و ستراتیزی سیاسی تورکیادا، بهلام رهنگه ئه مجاره سهرباز نه توانی زالبیت به سهر برپاری سیاسییه کاندایا. له و رووه وه (عهبدوللا گول)ی وهزیری دهره وه له کۆنگره یه کی رۆژنامه نووسیدا رایگه یاندا: عهسکه ر نابی دهستوهر بداته سیاسهته وه، هه ندیک کار هی سیاسییه کانه هه ندیکیش هی عهسکه ره و نابی سهرباز لیدوانی سیاسی نالیپرسراوانه بدات.

هه ر دوا به دوا ی ئه م لیدوانه ی وهزیری دهره وه، یاشار بیوک به ناچاریی لیدوانه کانی خا و کرده وه و نه رمتر هاته په یقین له کاتی لیدوان و چاوپیکه وتنه کاندایا له گهل که ناله کانی راگه یاندا. بهلام پرسیاره که لییره وه سه ره له دها، ئاخو کام پالنه ری بهه یز وه های له تورکیا کرد به م جوړه سیاسهتی له بهرام بهر باشووری کوردستاندا بگۆری؟ ئایا تاچه ند ئه و بۆچوونه نزیکه له راستیییه وه که دهلیت: ئهردوگان سیاسهت و ستراتیزی خوی نه گۆریوه، به لکو هه ره شه کانی ئه م دوا ییه ی ده چیته خانه ی ریکلامی خویالا وتن بۆ جاریکی تری پۆستی سهروک وهزیران، خا و کردنه وه که شسی په یوه سه ته به ده ستش تنی له سه سه ره که وتن به ده سه ته یانی له و بواره دا، بویه نایه وی هه ندی ریوشوین بگریته بهر که دژ و پیچه وانه بیت له گهل ستراتیزه راسته قینه که ی؟.

یان ئەم بادانەو هییه پە یو هەستە بەو هی گول نەیتوانی لە میانە هی گەش... تە کەیدا بـ... و لاتـ... یـ... کە گرتوو هەکانی ئەمـ... ریکا پشـ... تیوانی ئەمە ریکیهەکان بە دەست بەی نیت تاکو لە شکرکیشی بکات بۆ نیو خاکی کوردستان؟ ئایا ئەو بنبەستانە هی وەزیری دەرەو هی تورکیا تا چەند رۆلیان هەبوو لە گۆرینی هەلویستی تورکەکان لە هەمبەر کورد؟ لەوە زیارتیش بە فەرمیی دەسەلاتی کورد بناسن و ئامادە هی مامەلە کردن بن لە گەلیدا و لاپەرەیه کی سپی و نوی هەلبدەنەو لە پە یو هندییهەکانیان لە گەل حکومەتی هەریمی کوردستان!

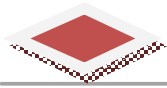
فاکتۆرەکان هەرچییه ک بن گرنگییه کی ئەوتوی نابی، گرنگییه کە ئەو هیه ئایا ئەم سیاسەتە تەنی تاکتیکی کی کاتی دەبییت یان ستراتژیکی درێژخایه ن؟ ئایا ئەم هەلویستە هی سیاسییهەکان بی پالپشتی و هەماهەنگی سەربازەکان لە گەلیدا هیوایه کی لی سەوز دەبییت؟ بەدەر لەمانەش لە هەر باریکدا، دەکریت ئەم لیدوانە هی ئەردۆگان سەرەتایه کی ئەرینی بییت لە زیندوو کردنەو هی پە یو هندییه کی هاوبهش و دۆستانە لە نیوان تورک و کورداندا، هاوکات بە دەنگەو هەچوونی کوردانییش لە جیی خۆیدا بوو.

هه لویستی كورد

به دهنگه وه هاتنی لایه نی کوردی و نیشاندانی نیازپاکی و هاریکاریکردن له گه ل دهوله تی تورکیا وهك دراوسی له لایه ن حکومه تی ههریمی کوردستانه وه گرنگییه کی پر بایه خی هه یه بۆ دامه زرانندی په یوه ندییه کی سیاسی و ستراتیژی نوی له نیوان هه ردوولادا. له و باره وه سه رهۆکی ههریم (مه سعود بارزانی) به رۆژنامه ی (لوموند) ی فه ره نسی راگه یاند (ده مانه وی و پیمان باشه له ریگه ی پارتی داد و گه شه پیدانه وه په یوه ندی له گه ل حکومه تی تورکیا ببه ستین). بۆ کورد گرنگه تورکیا که له هه موو لایه که وه رۆل و کارتی کردنی هه یه چ له ناوچه که دا چ له عیراق و کوردستاندا، دۆستی بییت و په یوه ندییه کانی به شیوه یه کی هیمانه و ئاشتیانه له گه لیدا ریکبخت.

پیشوازی کردنی باشووری کوردستان له ده ستپیشخه ری ئه ردوگان بۆ دروست کردنی په یوه ندی له سه ره بنه مای پاراستنی بهرژهوهندی هه ردوولا سیاسه تیکی ریالیته و دروسته، ده توانییت له خزمه تی ئیستا و پاشه رۆژی کوردستاندا بی، به تایبته ئه گه ره تورکیا وهك دراوسییه کی خو سه پین مامه له نه کات و ده ست له کاروباری ناوخوای کوردستان وه رنه دات، ئاسو یه کی گه ش له به رده م پیشه اته کانی ئاینده دا ده کاته وه له قازانجی نه ته وه یی کورد چ له باشووری کوردستان چ له پارچه کانی تر. له سه ره لایه نی کوردی پیویسته دووراودوور

نه وهستی و ئەم دەر فەتە بقۆزیتە وه، چوونکە تورکیا له زۆر لاوه جیگهی بایهخ پیدانه، چ له رووی سیاسی و ئابووری، چ له رووی جوگرافی که سنووری ئەو دەر فەتە به ئەوروپا وهیه.

خانم (سه بلا ئۆلۆداغ) له ناوه ندی لیکۆلینه وهی ستراتژیی (USAK) ده لیت (ئهمه ریکا ئەمرو لیره یه ده شی سبه ینی لیره نه مینی، به لام له هه موو حاله تیکدا ده بی بزانی تورکیا بۆ کورد خالی په رینه وه یه به ره و رۆژئاوا) ئەمه یه کیکه له گرنگییه کانی پیگه و هه لکه وتی جوگرافی تورکیا که پردیکه کوردستان ده به ستیتە وه به ئەوروپا وه، ئەمهش زۆرتین کارتیکردنی هه یه له سه ر پاشه پۆژی کوردستان. له لایه کی تره وه بهرزه وه ندیی درێژخانه یه ن و ستراتژیی تورکیا له وه دایه پشتگیری له سه قامگیری ئەمیستای بارودۆخی کوردستان بکات، نه ک هه ولبدات بۆ تیکدان و ده ستیوه ردانی، ئاکامه کانی ده ستیوه ردان هه میشه ئاکامگه لیکی خراپ ده بن، به لام ده شی دهره نجامه کانی بهرزه وه ندیی و په یوه ندیی هاوبهش له خزمه تی هه ردوولادا بن بۆ ماوه یه کی درێژخایه ن و دوور و درێژ.

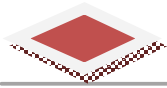
بارودۆخی عیراق به ئاقاریکدا دهر واپلانه کانی ئەمه ریکا یه ک له دوای یه ک تیایدا شکست ده یینن یان به زمانیکی تر ئەمه ریکا له عیراق گه یشتۆته بنه سه ست، تاکه ئیختیاریک له به رده م ئەمه ریکادا مابی دابه شکردنی عیراقه بۆ هه ر سێ هه ریمی کورد و شیعه و سووننه، له م کاته دا رۆلی کورد له ناوچه که دا زیاد ده کات و ئەزموونه که شی ته کان ده دات بۆ پێشه وه، له م بارودۆخه تازیه دا کوردستان گرنگی بهرچاوی

دەبى بۆ توركيا، بۆ توركيا وا چاكتره و واقيعيتره به فۆرمىكى دۆستانه مامله لهى لهگه لدا بگات و دەسه لاته لۆكالييه كهى به فهرمى بناسى و گىروگرفت نه خاته بهردهمى. پروفسيۆر (تۆماس بۆسۆيل) له زانكۆى كۆلۆمبىيا له ديما نهييه كى تايبه تدا به گوڤارى گولان ده لىت: دابه شبوونى عىراق حه تمييه بۆيه چاكتر وايه توركيا يارمه تى پروسه ي سياسىي بىدات له كوردستان و هاوكارىي كورده كان بگات له دامه زاندى ده وله تى سه ربه خۇدا.

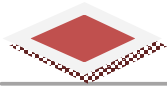
له ره هه ندىكى تره وه هه نووكه كۆمپانيا توركييه كان له كوردستان به شيويه كى بهرچا و هه ن، ئەمه بۆ توركيا ده ستكه وتىكى بازرگانى به كه لكه و رۆلى ئەكتيڤى هه يه له بوژاندنه وهى ئابوورى توركيادا، ته نانه ت كورد له م پارچه يه دا خه ريكه له سه ر ده ستى كۆمپانيا توركه كان پيشده كه ويى و ولا ته كهى ئاوه دان ده بىتته وه. رىچارى هۆلبروك (بالىۆزى پيشووى ئەمه ريكا له نه ته وه يه كگرتو وه كان) له م باره وه نوسىوويىتى (توركيا ده رفه تىكى گه وره ي ئابوورى له باكوورى عىراقدا هه يه، كه هه ميشه زياتر له 300 كۆمپانيا و به ره مه ينى مه زنى توركى بوونه ته بزوينه رى بنه ره تى گه شه سه ندى كورد). رۆلى كۆمپانيا توركه كان له كوردستاندا حاشاي لىنا كرىت، به لام ئەم بهرزه وندييه تاك لايه نه نيه به لكو ده رفه تىكى به هيزه بۆ كۆمه ك كردن به ئابوورى داته پيوى توركياش.

له لايه كى تره وه توركيا ده بى له وه بگات كورد له ناوچه كه دا قايرۆسىيى مەترسيدا ر ندييه و بهرزه وندييه كانى هه يچ ولا تىك له

نیوانیانیشدا "تورکیا" ناخاته ژیر هه ره شه و مه ترسییه وه، ههروهک (بارین کایوغلۆ) ده لیت (ئه وهی تورکیا پیویسته تی بگات ئه وهیه کوردهکانی باکووری عیراق کیشیهی سه رهکی نین بۆ تورکیا). ره واندنه وهی ئه وه هه مه لای تورکهکان و قه ناعهت پیکردنیان که ده سه لاتی کورد له سه ره بناغه ی زیانگه یان دن به کهسانی تر رانه وه ستاوه، کاری هه ره ئه وه یی سیاسی تهمداری کورده و دیبلوماتیه تی کورد نابی شانی خالی بگاته وه له ئه نجامدانی ئه م کاره هه ستیار و لیپرسراویتییه به به ها و میژووییه دا.

گرنگترین ههنگاوی لایه نی کوردی پاکردنه وهی عه قلییهت و فکری سیاسی کورده له وه دهمارگرژی و وشک هه لاتووییه خه یالییهی به ئاسه ته می ده زانیت دوا ی ئه وه هه موو یاده وه رییه تال و تفتانه و میژووییه که له خوین و کوشت و کوشتار له نیوان هه ردوولادا به بریاریکی سیاسی ئالۆزییهکان هیور ببنه وه و کوردان و تورک بتوانن په یوه نندی سیاسی و دیبلوماتی پیکه وه گریبدهن، پیویسته ورد و درشتی ئه م تیروانینه بگۆردریت به بیرکردنه وه ییه که بهرگه ی ئه وه بگریت ناشتی و په یوه نندی هاوبهش له گه ل تورکهکان قبول بگات، چوونکه ده بی عه قلی سیاسی کوردی ئه وه پرسیاره له خو ی بگات ئایا کورد دریژه به دردۆنگی و شه پ بدات چاکه یان په یمان ببهستی؟ ئایا ئه م خوینه زیاتر له وه دوو جهسته زامداره بپروات یان له ئیستاوه (هه رچه ند دره نگیشه) زامهکانیان ساریژ بکرین؟

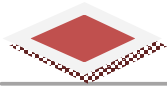
ئەمەش پەيوەندىي دىبلۇماتى و سىياسىيە و لەسەر بىنەماي
بەرژه و ندىي راوہستاوہ، مەكرەمە و سەخاوت نىيە، ھەركات تورك
سەنوورى بەزانى ئەمە پەيوەندىيەكى ھاوبەشە كوردىش پىوہى
پەيوەست نابىت و ھەريەك بە پىي بەرژه و ندىي نىشتەمانى خوى
رەفتار دەكات لەگەل واقىعە تازەكەدا، ئىدى سىياسەتەش ھونەرىكە پىي
لەسەر بەرژه و ندىي چەقاندووہ نەك لەسەر مۇرال و ئاكار. ھەروەك
(كارل شىمىت) دەلىت (لە نىو سىياسەتەدا خىر و شەر و جوانى و
ناشىرىنى نىيە، بەلكو لە نىو سىياسەتەدا دۆست و دوژمن ھەيە، بۆ
دۆست ھەموو شتىك ھەيە، لە ئاست دوژمنەشدا رەوايە ھەموو شتىك
بەكاربەين بەبى ئەوہى رەچاوى ھىچ بىنەمايەكى رەوشتى بىكەين،
لەبەرئەوہى لە نىو سىياسەتەدا رەوشت بوونى نىيە).

رۆلی ئەمەریکا

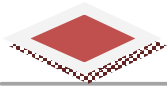
جەنگیز چاندار دەربارەى لیدوانەكەى ئەردۆگان دەنوسیت (پیدەچیت ماوهیهك ئامادەكارى بۆ ئەم لیدوانە كرابیت و له نیوان ئەنكەرا و كوردەكانى ئیراقدا زەمینەسازى بۆ ئەمە كرابیت. پیدەچیت وەزىرى دەرەوه عەبدوللا گول رابسىپردیت ئەم پەيوەندیانە دەست پىبكات. لایەنى كوردیش ئاگای لەمە هەیه و ناچیتە ئەقلەوه ئەم رووداوه لە ژیر كاریگەرى ئامۆزگارییهكانى ئەمەریكا (نەبیت). له روى لۆژیکیهوه ناچیت بە هۆشدا ئەم بادانەوهیهى تورکيا لەسەر پيشنديار و داواكارى ئەمەریكا نەبیت، لانیکەم ئەمەریكا بۆ ئەم قوناغە تورکەكانى ناچارکردوو بەشیوهیهكى ئاشتیانە مامەلە لەگەل هەرىمی كوردستاندا بکات، چونکە كوردەكانى باشوور تاکە دۆستى (رۆمانسى) ئەمەریكان لە ناوچەكەدا بە تايبەت لەم دۆخە هەژاو و ئالۆزەى ئەمەریكا تىی کەوتوو، ناوچەكانى باشوورى كوردستانیش تاکە پەناگەى ئارامن لە سەرتاپای عیراقدا، بۆیه ئاسان نییه ئەمەریكا رینگە بدات بەهۆى لەشکرکیشى تورکەوه شـپـرزهى روى تىبکات و ئارامیهکەى تىکبچیت و بشیویت.

ئەمەریکا بە دواى رینگەچارەى دووهمدا گەراوه کە پەيوەندییهكى هابشه و دۆستانە لەنیوان دوو هابشهيمان و دۆستى خووى لە رۆژهەلاتى ناڤیندا دروست بکات. کاتیکیش ئەمەریکا ژەنەرالى

خانه نشین (جوژیف راستون) فرماندهی پیشووی هیزه کانی ناتوی راسپارد به ریخه ری ده ولت بو کاروباری PKK و دانوستانکه ری نیوان تورکه کان و گهریلا، نهو راستییهی سه لماند نه مه ریکا خوازیاری نه وه یه کیشه ی PKK که به شی زوریان له خاکی باشووری کوردستانان به ریگه چاره ی سه ربازی چاره سه ر نه کریت به لکو که نالیکی تر بدوزیته وه بو چاره ی نه م دوزه .

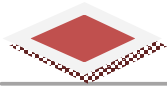
ریچارد هولبروک له باره ی رۆلی راستون لهو بو اره دا دنوو سییت (ناو بژیوانییه کانی راستون هوکار بوو بو دوورخستنه وه ی تورکیا له هیرشکردن بو ناو عیراق له هاوینی رابردوودا، هر نه ویش له هه ولی به په له دایه بو رازیکردنی هه ولیر بو زالبوون به سه ر PKK). لی مه به ست له زالبوونی هه ولیر به سه ر PKK سه یر دیتته به رچاو نازانری چون زالبوونی؟ به کام ریگه و شیواز؟ به لام نهو په ره گرافه نیشانی ده دات نه وه نه مه ریکا بوو پیشگیری له تورکان کرد له نه به زاندنی سنوور نه ک توانای سیاسی و سه ربازی و دیلوماتی کورد گه ماروی دابن، بویه له م په یمان و سه رده مه تازه یه ی تورکیا له په یوه نیدی گرتن به کورده وه ناکری نکۆلی له رۆلی نه مه ریکا لهو بو اره دا بکری و فه راموش بکری، به لکو تابلوکه وا دیتته پیش چاو نه م هه لویسته نوییه ی تورکیا له سه ر پیشنیاری نه مه ریکا بووه و له وانه شه به شیك بیت لهو ستراتیژه نوییه ی نه مه ریکا که له عیراقی به هه شتی تیروریستاندا پیاده ی ده کات .

دۆزی شاری كهركوك

وهك چۆن ئیران له ریگهی ههندی رهوتی شیعه مهزههبی توندئاژۆوه دهست له کاروباری عیراق وهردهات، سعودیهش له دوای رووخانی بهعسهوه به بهردهوامیی به هوئی هاوسۆزی مهزههبییهوه یارمهتی سووننهکانی داوه، ئاوهاش تورکیا مهسهلهی تورکمانی عیراقی کردۆته بنیشتته خوشهی ژیر زمانی و کردوویهتییه میکانیزمیك بۆ دهستیوهردان له کاروباری عیراق، لی به دریزایی ههشتا سالی رابردوو له تورکیا باسیك له گۆری نهبووه به ناوی دۆزی تورکمان، بهلام له دوای پرۆسهی ئازادکردنی عیراقهوه تورکیا ههردهم شینی ههریسهکه دهکات و تورکمانی کردۆته بههانهی دهستی بۆ خو هلقورتانیدن له کاروبارهکانی ولاتی عیراق، له کاتیکیدا ئه و ئازادییهی تورکمان له مارهیهدا دهستی کهوتوو به دریزایی ههشتا سالی رابردوو نهک ههر لیی مهحروم بووه، بهلکو رۆژانه له ژیر ههرهشهی سسته و تواندهوهشدا بوو، بی ئهوهی تورکیای دۆست و پرپره پشتی تورکمان فزهی لیوه هاتبی!

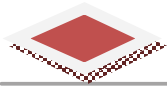
تورکیا و میدیاکانی تورک به ئاشکرا دژایهتی مادهی 140 دهستووری ههمیشهیی عیراق و به دیاریکراوی پرۆسهی راپرسی له شاری كهركوك دهکن، له وهختیکیدا ئهوان مافیان پینه دراوه له مبارهیهوه بۆچوون و قسهیان ههبی، له ریگهی توپریکی سهربهو دهولهتهوه

(بەرەي توركمانى) له ناوجەرگەي شارەكەدا گرى و كۆسپ و تەگەرە بۇ ئەو ماددەيە دروست دەكات، رۇژانەش له رىي ھۆيەكانى راگەياندەنە وه لىدوانى بەرپرسانى سىياسىي و سەربازىي تورك دەبىستىن لەمەر ئەم بەندە و چارەنوسى شارى كەركوك.

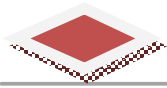
بۇ ويىنە رۇژنامەي (The Times) له راپۇرتە ھەوالىكدا ئاماژەيكردو وه بۇ ھەولەكانى توركيا بۇ سىرپىنە وهى ماددەي 140، رۇژنامەكە ھىمەي كىردو وه بۇ لىدوانەكانى (ئايگىت ئەلباگۇن) سىكرتيرى ئەنجوومەنى ئاسايشى توركيا له گەشتەكەيدا بۇ ئەمەرىكا كە له سىمىنارىكدا بە توندىي ھىرشى كىردۇتە سەر كوردستانىي شارى كەركوك و داواي كىردو وه راپرسى بۇ چوار سالى تىردوا بخىت. ئەو وتوويەتى: بەھەموو شىۋەيەك بەرپەرچى ھەر ھەولىكى كوردەكان دەدەنە وه ئەگەر بىانەويىت پىكھاتەي دانىشتوانى شارى كەركوك بگۇرن. دىسارە پاساۋەكانى كاربەدەستانى ئەنكەرا بۇ دواخستنى راپرسى و دژايەتى جىبەجىكردى مادەي 140 پاراستنى سەلامەتىي توركمانەكانە كە بەھىسابى ئەوان له ژىر ھەرەشەي ئاپارتايد و له ناوچووندان و ئەو بەندەش ئەو ھەندەي تىر مافەكانىان دەسپىتە وه و شارەكەيان لى زەوت دەكا!!.

رىچارى ھۆلبروك، دەربارەي ئەو نووسىۋويەتى (توركەكان ئەوانەي چەندىن جار ئاماژە و دووپاتىان كىردۇتە وه لەمەر مەترسىيەكانى سەر توركمانى ئامۇزايان كە له كەركوك دەژىن، دەلىن ئەوان بە و جۇرە رىفراندۇمە رازى نىن)، ھۆلبروك لە و روو ھە ناوبىژىۋانىي ئەمەرىكا بە

پییوست ده زانیّت، له وهش نیگه رانه دانوستانه کانی ژه نه رال رالستون دۆزی که رکووکى نه گرتۆته خۆی. یه کیکی تر له مه ترسییه کانی تورکیا ئە وهیه ده زانن جیبه جیکردنی راپرسی له که رکووکدا چاره نووسی شاره که ده گیریتته وه بۆ سه ر ده سه لاتداریتی کوردستان، ئە وان له م فراوان بوونه ی جوگرافیای ده سه لاتى کورد ده ترسن، به و هوکاره ی ده بینن کورد ده کاته خاوه نی ده ولت، به بۆچوونی ئە نکه را گه رانه وه ی که رکووک بۆ سه ر کوردستان هاوکاته له گه ل راگه یانندی یه که م ده ولته تی کوردی.

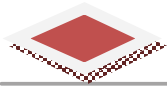
سه رکرده سه ربازییه کانی تورکیا زۆر له وه نیگه رانن و به رده وام هوشتداریی ده دن به سیاسیییه کان که که رکووک کلیلی ده ولته تی کوردستانه و به هر نرخیکه ده بی پیشگیری لیبکریّت. یاشار بیوک، سه روکی هیزه چه کداره کانی تورک له واشنتون به شه فافی و بی پهرده وتی: که رکووک عیراقیکی بچکوله یه و پیویسته ریگه نه دریت کورده کان ده سستی به سه ردا بگرن. هه ندیکیش له نووسه ران و تویتته رانی ستراتیزی زیاتر له PKK گرنگی به پرسى که رکووک ده دن و پییانوایه ده بیّت حکومه تی تورکیا له بری ئە و گرنگییه ی به پرسى PKK ده دات پیویسته به که رکووکى بدات، نموونه ی ئە و که سانه شی ئە م رایه یان هیه (فیکره ت بیلا)یه، ئە و له رۆژنامه ی (میللیه ت) ئە و سه رنجه ی خۆی خستۆته روو کاتییک نووسیویه تی "ئایا تورکیا به ئە ندازه ی مه سه له ی PKK گرنگی به کیشه ی که رکووک ده دات؟".

توركيا هه ميشه له وه ترسا وه كهركوك بگهريته وه بۆ سهه كوردستان، چوونكه به پلهی يهكهم به پيش مهرجی دهولهتی كوردی دهزانی، ترسی توركيش به بهرینی میژوو ترس بووه له راگهيانندی دهولهتی كوردی. ریحارد هۆلبروك، دهنووسیت "هه ميشه توركيا و ئيران دژی سهه به خوئی كوردهكانی عیراق بوونه، ئەمهش له بهر ئه وهی ههردوولایان له كوردستانی سهربه خو له سهه سنوورهكانیان دهترسن كه رهنگه هانی جوولانه وه جوداخوازهكانی نیو كورده بی شومارهكانی ناو ئەم دوو دهولهتهش بدات".

هه رچهند ئه وه مهترسیانهی توركيا له جیگهی خویدا نییه، بهلام رۆژانه له ریی راگهياندن و سیاسهتی دهولهته وه له توركيا به رههه دهیئرینه وه و له پاكهتی نویدا پیشكهش دهكرین، توركهكان تووشی فۆبیا یهکی كوشنده بوون له بارهی كورده وه كه دهكریت ناویبنیین كوردوفۆبیا، هه موو ههنگاو و پلانیکی كورد به مهترسی له سهه خویمان لیكدهدنه وه و لیی دهترسن. هه ندیجار ئەم ترسه چۆته خانهی گالته جارییه وه، بۆ نموونه (ئهمهه داود ئوغلو)ی راویژکاری سهه روك وهزیرانی توركيا له م چهند رۆژهدا له لیدوانیکی تایبهتدا بۆ توپری تهله فزیونی TRT ی توركی وتی "نیشه جیكردی هیزهكانی ناتو له باكووری عیراق، پیگهی كوردهكان به هیزهكات و ئەمهش هه ره شهیه بۆ سهه یهكپارچهی توركيا".

ئهم لیدوانه دواي ئه وه ههات كه بریاره 1500 سهه بازی سهه به هیزهكانی ناتو له باشووری كوردستان نیشهته جی بكرین. سههیرهكه

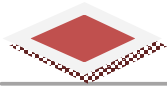

له ویدایه ئاخۆ رهوانه کردنی سهربازی ناتۆچ پیلانیکی له پشته وهیه دژ به تورکیا و له بهرژه و ندی کورد؟ ئاخۆ بۆ دهبییت هه موو سهکه و تنیکی کورد یه کسان بکرییت له گهله شکستی تورک؟ بۆچی دهولهتی کوردیی ته نیا و ته نیا مایه ی سه ر ئیشه ی تورکه؟. مه سه له ی کهرکوک له روانگه ی تورکیا وه مه سه له یه کی هه ستیاره، ههروهک وتیشم دهولی کوردیی پیوه گری ده رییت، بۆیه ده یانه وی رۆلیان هه بی له وهرچه رخانه کانی داها تووی ئه م شاره که کهرکوک وه ک شاریکی عیراقی به و دیموگرافیا شیوا وه وه بمییدیته وه، تاکو کوردان نه توانن زالبن و بینای حکومه ته که یانی له سه ر هه لچنن.

ئه گه ر تورکیا خوازیاری هه لدانه وه ی لاپه ره یه کی نوویه له په یوه ندی سیاسی و بازرگانی له گهله کوردستان پیویسته به پله ی یه که م ده ست له کاروباری کهرکوک وه رنه دات و ئالۆزی نه خاته بهرده م پرۆسه ی ئاسایکردنه وه و راپرسی و گیرانه وه ی عه ره ب ده هه زارییه کان له شاره که دا. ئه وه هه نگا وه ی زامنی په یوه ندییه کی سه رکه و توو ده کات له نیوان هه ردوو لادا ده گه ریته وه بۆ ئه وه ی تورکیا واز به ییدییت له قورمیشکردنی هه ندی تورکمان و به ره ی تورکمانی تا ئه گه ر ئالۆزییه که هه بییت بۆ ئاشتی و پیکه وه ژیا نی بریا نه بگۆردییت.

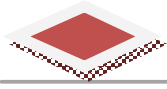
ناکرییت حکومه تی تورکیا به گویره ی تیروانیی ئه دیب باشه ر (ریکخه ری حکومه تی تورکیا بۆ چاره سه رکردنی کیشه ی PKK)

روانگه کانی له قالب بدات. چوونکه (باشه ر) هه تا کاتی لیدوانه که ی ئه ردوگان لایه نگری دانوستان بوو له گهله گه ریللا و په که که، که چی هه ر

دوای لیدوانه که به پیچه وانه رایهکانی گۆری و دژی په یوه ندیی گرتن وهستا له گهل هه ریمی کوردستاندا و له میانه ی پریس کونفرانسیدا وتی: هه رگیز نابیی تورکیا ئه وه قبول بکات وهك سه روک ده وله تیک دانوستان له گهل مه سعود بارزانی سه روکی هه ریمی کوردستان ئه نجام بدات.

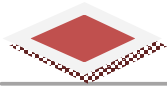
ئهم هه لویسته و ئه وه دهماره پر خوینه ی توندئاژویی هه یچ خزمه تیک به پرسى ئاشتی و سه قامگیری ناکات، چوونکه تورکیا له کومه لیک قهیرانی کوشنده دایه چ له رووی سیاسیییه وه که دۆزی ئه رمه ن دهنگدانه وه ی زیاتری پهیدا کردوه، ته نانه ت ئهم واره چۆته ناوباس و ته وه ری کونگریس و ده وله تی ئه مه ریکا وه. له لایه کی دی پرسى مافی کوردان و مافی مروژ و ئازادی بیروپرای سیاسیی له حالى خراپدان. چ له رووی ئابورییه وه که ژیرخانی ئابووری تورکیا داته پیوه و له ژیر قه رزیکی بیشوماری که له که بوودا ده نالیینی، جگه له وهش چاوی له وه بریوه له یه کییتی ئه وروپا به ئه ندام وه رگیری، بۆیه ئه وه باره ی ئه مروژ تورکیا تیایدا ده ژی یارمه تیده ری ئه وه نییه په یوه ندیی خو ی له گهل کوردستاندا ئالۆز بکات، به لکو پیویسته ریزی ده سته که وت و دۆخه دیفاکتۆکه ی باشوور بگری و په یوه ندیی هیمنانه ی پیوه بکات و ده ست له کاروباری که رکووک وه رنه دات و لیبگه ری خودی که رکوکییه کان چاره نووسی شاره که یان یه کلا بکه نه وه.

پرسی PKK

پاش لیدوانه كهی ئهردوگان پرسى PKK له كوئی هاوكی شه كهدا لهنگه دهگریت؟ ئایا ریکه وتنی كوردانی باشوور و توركان دهبیته هوی هارینی چاره نووسی ئه و بزاڤه له بهرداشه كهدا؟ یان ئه م ریکه وتنه ئاسویه كیش به رووی پارتی کریكارانی كوردستاندا دهكات هه؟. ئیلنوور چه قیك نووسه و رۆژنامه وانی تورك پییوایه (كلیلی چاره سه ری كیشه یی PKK له دهستی كوردی عیراقدایه) ئه مهش تایتلی یه كیك له و ستونانه یه تی كه بهردهوام له گوڤاری ههفتانه ی گولاندا دهینوو سییت، ئه و وا بیر دهكات هه سه ركردایه تی سیاسی باشوور دوا ی رازیكردنی گه ریلاكانی PKK بو ئاگر به ست له گه ل تورکیا و راگرتنی جهنگ (به یه كلیه نه) ئه رکیکی تر له ئه ستوویانه، ئه ویش رووبه روو بوونه وه ی په كه كه یه، له به رام به ریشدا پییوایه ده بییت تورکیا بو ار بدات به PKK تا ببیته ریکخراویکی ئاشتیخواز نهك چه كدار.

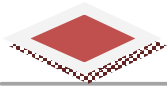
راستییه كه شی هه ر ئه وه یه ناكری له چاره سه ركردنی كیشه یی په كه كه دا ره چاوی رۆلی سه ركردایه تی سیاسی كوردانی باشوور نه كریت، چوونكه به شی شیری گه ریلاكان له نیو ئه م به شه یی كوردستاندان، قه ندیل پایته ختی گه ریلایه، له هه مان كاتدا چه ندان كه مپی ئاواره كانی باكور كه به شی زوریان لایه نگری PKK ن هه ر له خاکی باشووردان.

بیگومان له په یوه ندیی گرتنی نوئی نیوان توكیا و كورداندا پرسى په كه كه یه كیك ده بییت له پرسه هه ره گرنگه كانی له سه ره وه ستان و مشتومر، هه ندیك له چاودیوان و سیاسه تمه داری كورد و تورك له و پروایه دان ئەم ریکه وتنه تازه یه سه فه قه كه یه بۆ سنووردار کردنی چالاکی یان بۆ روو به پروو بوونه وه ی PKK.

بۆ وینه (دوگان ئه رباش) سه ره وکی لقی ئەسته نبۆلی پارتی کۆمه لگه ی دیموکرات (DTP) له لیدوانیکدا بۆ روژنامه ی (ئاسۆ) ئاماژه بۆ ئە وه ده کات تورکه کان له م په یوه ندییه نویدیهدا نیازپاک نین، به لکو تورکیا ده یه وئ له و ریگه یه وه یه کپیزی و ته بایی نیوان كوردان تیكبدات، چونکه PKK ته نیا له قه ندیل بوونیان نییه، به لکو له دیاربه کر و ده رسیم و شاخه كانی باکووریشدا هه ن، به لام ورووژاندنی بوونی گه ریلاکان له چیا ی قه ندیل پلانیکی تورکه بۆ تیكبه ردانی كورد و هه لگیرساندنی شه ری ناوخۆ. نیو برا و له هه مان لیدواندا پییداگریی له سه ره ئە وه ده کات ئامانجی تورکیا له گفتوگو کردن بۆ دۆزینه وه ی میکانیزمیکی نویدییه بۆ له ناو بردنی PKK پشیش کۆتایی هاتنی ده رفه ت له به رده م ئه ردوگان تا کاتی هه لبژاردن.

خۆ ئە گه ر پرسى PKK له دانوستانی ئوردوگاندا هاته پششه وه (بیگومان دیته پششه وه) سه رکرایه تی كورد ده كه ویته بهر دووریانیکی قورسه وه.

یه کهم: ئەگەر لایه نی کوردی له سه ر حیسابی PKK ریکه وتن له گه ل ئەنکه را سازبدا ت له رووی نه ته وه ییه وه خیانه تیکه و ده چیتته پال خیانه ته کانی تر له میژووی بزوتنه وه کانی گه لی کوردا .

دو وه م: ئەگەر لایه نی کوردی ته نازول له به دهسته وه دانی PKK نه کات و سووری له سه ر ئەو سیاسه ته رهنگبی کوردستان بهر زیانگه لیکی زۆر بکه ویت:

أ- به وهی تورکه کان کیشه بۆ ئاسایشی کوردستان دروست بکه ن له ریگه ی وروژاندنی ناوخوی کوردستانه وه .

ب- رهنگه تورکیا زیاتر له وه دهست له کاروباری کهرکوک وه ربدا ت که کاریگه ری نه ری نی ده بیت بۆ سه ر دۆزی ماده ی 140 که چاره نووسی ئەو شاره ی پیوه گری درا وه .

ج- له رووی ئابووری و بازگانییه وه زیانی ده بیت ئەویش به کشانه وهی کۆمپانیا و به ره مهینه تورکه کان و داخستنی سنووره کانی خوی له گه ل هه ریم .

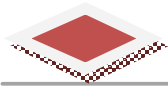
ههروه ها گرته وهی خزمه تگوزارییه کانی له کوردستان، بۆ وینه برینی ته زووی کاره با له شاری دهوک . تورکیا به حوکمی هه لکه وته جوگرافییه کهی ده توانیت زۆرتین کارتیکردنی به سه ر رهوشی ژیا نی ئابووری و سیاسیه وه هه بی له باشووری کوردستاندا، له گه ل ئەوه ی به دهسته وه دانی PKK خیانه ته به لام په یوه نیدی دابری ن و به هانا وه نه چوونی لیوانه کهی ئەردۆگان خیانه تیکه له وه گه وره تره ده رهق به

كورد و تورك له مملانىي ميژوييهوه بۆ بهرژه ونديى هاوبهش - ستيفان شه مزيني

پرسىاريكى ئاسانه بهلام وهلامدانه وهى گهليك زهحمهت و قورسه، بۆ وهلامى ئەم پرسىاره دهبي چاوهروانى سىناريوكانى داهاوو بين.
تيبيني: ئەم وتاره له ژمارهكانى (157-158) رۆژنامهى (كوردستان راپورت) له رۆژهكانى 2007\2\27-26 بلاو بووه ته وه.

كۆنفرانسی ئەبانت پلاتفۆرم

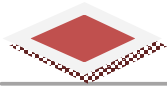
سهردهمیکی تازه له په یوه ندی كورد و تورك

ههر دوو رۆژی 14-15 ئەم مانگه له ههولیری پایتهختی باشووری كوردستان، كۆنفرانسی هاوبهشی "ئەبانت پلاتفۆرم" و دهزگای بلاوکردنه وهی موکریانی و زانکۆی سهلاحه دین له ژیر سهردیپری "با بهیه که وه به دواي ئاینده دا بگه پڕین" به ئاماده بوونی زیاتر له سهه و شهست رۆشنبیر و ئەکادیمی و سیاسی كورد و تورك به پڕیوه چوو. له ماوهی ئەو دوو رۆژهدا زۆر بابتهتی گریڤدراو به په یوه ندی سیاسی و فرههنگی و بازگانی له نیوان ههردوولادا تاوتویکران. له ئەنجامیشدا کاری كۆنفرانسه که به ده ره نجامیکی چوارده خالیی کۆتایی پیهات.

گرنگترین ئەو ئامانجانیهی له میانیهی ئەو چوارده خالهشدا جهختیان لیكراوه ته وه به شه یوه یه کی گشتی له چوارچه یوهی دروستکردنی په یوه ندییه کی نویی سیاسی و فرههنگی له نیوان باشووری كوردستان و دهولهتی تورکیادا خۆی ده بینیتته وه. هه رچه نده وا بریاربوو ئەم كۆنگره یه له شاری ئامه د "دیاربه کر" به پڕیوه بچیت، به لام دوا جار ههولیر ده ستنیشانکرا وهك ئەو جیگه یه ی كۆنفرانسه که ی تیدا ببه ستريت.

ئه م كۆنگره یه له هه موو لایه كه وه و له سه ر ئاستی بالا لی دو ان و قسه و بیرو پای له یه كتر جودای به دوای خویدا هیئا، به تایبته پیشبینی ئه وه ده کری گۆران له ناوخوی ده ولته تی تورکیا رووبدات به راستای کرانه وه ی سیاسه تی فه رمیی ده ولته ت له مه ر مافه کولتووری و سیاسییه کانی گه لی كورد له باکووری کوردستان. به لام به داخه وه هاوکات له گه ل گریدانی ئه و کۆنگره یه، یه که تایبته کانی سه ر به ئه رته شی تورکیا بۆردومانی چه ندین ناوچه ی باشووری کوردستانیان ده کرد. به م هۆیه وه جوړیک له ناومییدی به دی ده کریت به وه ی بپروا نا کریت هیچ کام له و خالانه ی له کۆتایی کۆنفرانسدا پریاریان له سه ر درا له لایه ن تورکیا وه جیبه جی بکرین.

ئامانجه كانى كۆنفرانس و ويستى سياسى كورد

به دۇنياييه وه بهستنى كۆنگرهى دايه لوگى كوردى - توركىي يه كييك دهبيت له هول و ريگا چاره ديپلوماسىي و ئاشتيتيخوازانه كان له راستاي نزيكخستنه وهى بيروپاي فهرمىي و رامىيارىي ههر دوولا بهمه بهستى بهرچاو روونى و دۆزينه وهى چاره سه ريكي كاريگهر و گونجاو بۆ كييشه كانى نيوان كورد و توركه كان. ئەگەر كه مييك بگه ريينه وه بۆ رابردوو، له چهند سالى پيشوودا چهندين كۆنگرهى دايه لوگ و ئاشتى و ليكتيگه يشتن له نيوان كورد و عهره بدا چ له كوردستان چ له پايته ختى ولاتانى عهره بىي به ريوه چووه، كه چى هيچكام لهو كۆنگرانه بچووكترين گۆرانيان له رامىيارىي رهتكردنه وهى كورد له لايهن دهوله ته عهره بىيه كانه وه دروستنه كردوو، به پيچه وانه وه كۆنگره كان زياتر موچامه له و تاكتيكي قوناغ بوون ئەگينا هيچ لايهك بهو ئامانجه به شدار نه بوون كييشه كان له رهگوريشه وه چاره سه ر بكن.

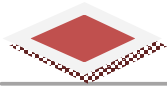
لى ئەمه يه كه مجاره كۆنفرانسىكى كوردى - توركىي بهو فراوانديه ساز بكرىت، به لام زۆرينه ي ئامازه كان پيشانيدهدن رهنگه چهنندان كۆنگرهى ديكهش پيوست بيت بۆ ئه وهى توركه كان له نزيكه وه به كييشه ي كورد ئاشنا بكرين، چوونكه زۆرينه يان وينه يهكى ته و او شيو او ي دۆزى نه ته وه يى كورد يان له لا بهرجه سته وه. راستكردنه وهى ئه و بهد حال بوون و وينه شيو يئراوه كارى زور و ههنگاوى پتر و

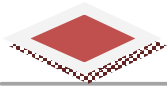
جیددیتر ده خوازیت، نه خاسمه چاره سه رکردنی ریشهیی کیشه میژووییه کانی نیوان نه و دوو نه ته وه یه. نه م کونفرانسه و چه ندان کونفرانسی تر له ئاینده دا پیویستن له نیوان کوردستان و تورکیا تا وه کوو نه وهی ببنه بناغه یهک بۆ ده ستپیککی قوناغیککی تازه له په یوه ندی دۆستانه له نیوان هه ردو ولادا.

رۆژنامه نووسی ناوداری تورک "چه نگیز چاندار" که سالانی رابردوو زۆر نووسینی دژی کورد و کوردستانیتی که رکوک له رۆژنامه کانی تورکیادا نووسیوه، یه کیک بوو له به شدار بووانی کونفرانسه که و ده باره ی هاتنیان بۆ هه ولیر و به شدارییکردنی له و کونفرانسه ده لیت "ئه مرو ئیمه وه ک کۆمپانیا و وه فدی ئابووری نه هاتووین، به لکو ئیمه وه ک 100 کهس له رۆژنامه نووس و رۆشنبیر و که سایه تی تورک سه ردانی کوردستانمان کرد، دلنیاشین ئه گه ر بییت و هه ردوو میلله تی کورد و تورک وه ک یه کتر له یه ک تیبه گه ن نه وه چاره سه رکردنی پرسی کورد ئاسان ده بییت".

لای خو یه وه "حوسین عه ونی" کونسولی ده وله تی تورکیا له موسل له وتاره که ی خویدا له میانه ی کونفرانسه که دا هه مان بۆچوون دووپات ده کاته وه و ده لیت "ئیوه له وه هه رییه به ریژه دا برای ئیمه ن، چون له رۆژانی ناخوشدا به یه که وه بووین، نه مروش له خزمه تداين. بیگومان کاتیک ماله دراوسییه ک ئاگری تیبه ربییت، دراوسییکانی فریای ده که ون، ئیمه ش نه وه په یوه ندییه دۆستانه و مروقانه یه کۆمان ده کاته وه".

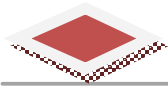
ئەگەرچى ئەمجۆره لىدوان و دانپىدانانە پيشكەوتن و گۆرآنن ل
هسياسەتى توركيادا بە بەراورد بە پيشان كە تەنانەت نكۆلى لە
بوونى كورد دەكرا لەو بەشە داگىركراوهى كوردستان، بەلام لىدوانى
رۆژنامەگەرىي و ئاخوتنى نيو كۆر و كۆنفرانسەكان بە تەنيا، بەس نين
بۆ هينانە ئاراي گۆرانی جىددى لە بارودۆخى راميارىي كوردهكاندا،
چوونكە چارهسەرى دۆزى كورد هەروەك نوسەرى كوردى
بەشداربووى كۆنفرانسەكە "ئالتان تان" دەلى "بە ديموكراسى و
پىدانى مافە نەتە وهىيەكان دەستەبەر دەكرىت". كەواتە مافى ئەو مان
هەيه بپرسىن ئايا توركيا گەيشتۆتە ئەو باوەرەى مافە نەتە وهىيەكان بە
كورد بەدات و ديموكراسىيەكى راستەقىنە لەسەرتاسەرى ولاتدا بى
جياوازىي پەپرە و بكات؟ بە بى ئەو كارە ئامانج و مشتومرى سەدان
كۆنگرەى تر بەتال و دەپوكىتەوه و لە زۆربىژىي بەولاوه هىچ واتايەكى
ترىان نابىت.

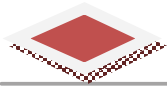
دهرئه نجامه كانى كؤنفرانس

زياتر له شهش ساله دؤخى سياسى باشوورى كوردستان و توركيا رۆژ له دواى رۆژ گرژى زۆرتربه خوييه وه ده بينئىت، ئه وئيش به هوى پيشكه وتنى دهستكه وته كانى كوردى باشوور و پيداگرييكردن له سهر كوردستانئىت كهركووك و هه بوونى گهريلا نازادىخوازه كانى پارتى كريكارانى كوردستانه وه. وه زعه كه گه يشتبووه سهر ليوارى ته قينه وه و پيكداهه لپرژان، بۆ هيور و ئاساييكردنه وهى ئه و بارگرژيانه كؤنفرانسى دايه لوگ و ليكتيگه يشتن له پيش ههر كاريكى تره وه بوو. ئامانجى بهستنى ئه و كؤنفرانسه دوو رۆژييهش ههر له و راستايه دا بوو.

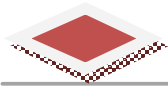
سه روكى زانكووى سه لاهدين "د. محهمهد سديق خوشناو" كه زانكوكهى يه كيك بوو له لايه نه كانى ريخه رى كؤنفرانسه كه رايده گه يه نئىت "گرژى نيوان توركيا و هه ريئى كوردستان واىكرد ئه م كؤنفرانسه به سترئىت، ئىستا توركيا به ره و ريفورم ده روات و ئه وان داوايان كرد كؤنفرانس له سهر په يوه ندى و كولتور و روشنييرى و ئه كادىمى له هه ولير سازبكرئىت". له كؤتايى كؤنفرانسه كه شدا به لاغىكى هاوبهش بۆ راي گشتئى وهك پوختهى دهرئه نجامه كان له چوارده خالدا بلاوكرايه وه كه خويان له م خالانه دا ده بيننه وه.

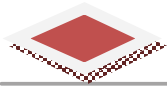
- 1- په ره پیدانی په یوه ندییه کانی نیوان تورکیا و حکومته تی هه ریمی کوردستانی عیراق جگه له وهی خزمهت به ههردوولا دهکات، ههروهها ناشتی و سه قامگیری بۆ هه موو ناوچه که دابین دهکات و بۆ کورد و عه ره ب و تورکمان و ئاشووری و سریان و کلدان و ئه رمه ن و هه موو خه لکی رۆژه لاتی ناوه راست سوودبه خش ده بیئت.
- 2- میژوو، جوگرافیا و کولتور. تورک و کوردیان کردۆته برا، ئه رکی سه رشانمانه رایه لی ئه م برایه تییه به هیژتر بکه یین.
- 3- هه موو سیاسه تی که له سه ر بنه ما ی ئیتنۆ ناسیۆنالیزم دامه زرابیئت، ره تی ده که یینه وه.
- 4- سنووری تورکیا له گه ل عیراق، ده رگای ئه وروپایه به رووی عیراقدا، سنووری عیراقیش له گه ل تورکیا ئه و ده رگایه یه به رووی دیرۆک و مه ده نییه تدا کرا وه ته وه، پیویسته ئه م ده رگایانه تاهه تایه به والایی به میننه وه.
- 5- شانبه شانی سیاسهت پیویسته په یوه ندییه کانی نیوان تورکیا و حکومته تی هه ریمی کوردستانی عیراق له بواره کانی کولتور و ئابووری و بازرگانی و په روه رده و ته ندروستی په رهیان پیبدریئت و هاوکاری زیاتر له نیوانیاندا به رجهسته بکریئت.
- 6- پیویسته کاری به په له بکریئت بۆ ئاسانکاری هه موشو له سنووره کان.
- 7- به شداربووان ریژگرتن له مافه کانی مروۆ که یاسا زامنیان بی، وهک پر به هاترین خالی هاوبهش دابننن.

- 8- پیویسته هه موو لایهك بۆ هیئانه کایه و فراوانکردنی زه مینهی لیبوردی و دیالوگ سوود له هه موو دهرفته و ئامرازیک وه ربگرن.
 - 9- هه موو لایهك سوورن له سهه ر ئه وهی پیویسته مافه دیموکراتیی و ئازادییهکان زامن بکرین، دامه زراوه دیموکراتیییهکان به هیز بکرین و له په یوه ندیییهکاندا کاره کته ره دیموکراتیییهکان بخرینه گهر.
 - 10- به شداربووان به ستنی کۆنفرانسیک له هه ولیر بۆ گفتوگو کردن له نیوانی پارتیه سیاسییه کوردیییهکان بۆ چاره سه ریکی ئاشتیانییهی دیموکراتی به کاریکی ئه رینی له قه له م دهن.
 - 11- هه ول دهریت زمانیک له میدیادا بالاده ست بیته که ئاشتیخوازانه و به ریژ و بیناکه ر بیته .
 - 12- به شداربووان به کارهیانی توندوتیژی له هه موو چاره سه ریکیدا ره تده که نه وه .
 - 13- به باشی ده زانین هه ل و پیویسته تییهک پره خسیئیرین بۆ به ستن و فراوانکردنی ئه م جوړه کۆبوونه وه و دیدارانه و به رده و امبوونیان .
 - 14- کردنه وهی کونسولخانهی تورکیا له هه ولیر و نووسینیگه ی حکوومه تی هه ریمی کوردستان عیراق له ئه نکه ره ئومییدی به شداربووانه .
- هه ر یهک له م خالانه ره هندی جوړا و جوړیان هه یه و پیاده کردنیان له لایه ن هه ردوولا وه نهک ده بیته زامنی بهرژه و هندی بالایی ئابووری و سیاسی، ده شبیته سه ره تایه کی پرشنگذار به ئاقاری چه سپاندن و جیکه وتنی ئارامی و ئاشتییهکی بیوینه له ته واوی ناوچه که دا. چون

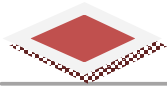
كۆتاییهینان به تهنگزه و كیشهیهکی له میژینه، خوئی له خویدا مانای دهستیپکردنی قوناغیکی تره له میژوو كه پیچه وانه وهی پيشانه. نایشارمه وه هه رگیز چاوه پروان نه بووم كۆنگره كه بگاته وها ئاكاميك، بگره پيشبينييم ده كرد هه ر هيچ نه بئیت ژماره يه كه له ميوانه توركه كان به ئاراسته يه كي پیچه وانه ی ئەم دهرئه نجامانه وه بیربكه نه وه، به لام ئەم ئاكامه موژده به خش و ئیجابیدییه هیچ نه بئیت دهیسه لمیذیت ئەگه ر دهوله تیش نه گه یشتبیتته قه ناعه تیکی ته واو له گه ل كورددا، ئەوا ژماره یه کی باشی رۆشنبیر و ئەكادیمی و رۆژنامه نووسی تورك روانینی كه مالیزمیان ئاوه ژوو كردۆته وه و ئاماده ن گوی شل بكه ن بۆ ئەو دۆسته نوویانه ی سه د سال زیاتره، رامیاریی له ولاته كه یاندا وه ك دیو و درنج و نه یاریکی کیوی وینای نه خشان دوون.

ئىسلاميزم و ئەبانت پلاتفورم

بەشئىك له چاودىران و تەنانەت راميارانى كورد رەشەبىنى خۇيان نيشاندا لەمەر ئەو كۆنفرانسە بەھۆى ئەوھى خودى ئەبانت پلاتفورم و ھەلسەورپنەرانى كۆنفرانسەكە لە روانگەيەكى ئىسلامىي و بەباگراوھنديكى ئاينىيانەو تەماشاي وارەكە دەكەن. "عەبدوللا دەمىرباش" ئەندامى ئەنجومەنى پارتى كۆمەلگەى ديموكرات "دەتەپە" لەو روانگەو رايگەياندا "بەستنى ئەو كۆنفرانسەمان لە چاپەمەنيەوھە بىست، بەلام ئىمە باوھرمان وايە كۆنفرانسىك گروپى فەتھوللا گولەن يان پلاتفورمى ئەبانت سازىبات سەرکەوتوو نابىت، چوونكە تىروانىنى ئەوان لە روانگەى ئاينەوھە نەك نەتەوھە".

ھەر لەسەر ھەمان پرس "ئارىزە عەبدوللا" سەرۆكى لىژنەى پەيوھنديەکانى پارلەمانى كوردستان دەليت "دەبينم ئەوانەى لەپشتى پلاتفورم ئەوھندەى مەسەلەى نەتەوايەتى كورد لە بۆتەى ئىسلاميدا دەتويئەنەوھە ئەوھندە مەبەستيان نيە مەسەلەى نەتەوھەى كورد چ لە تورکيا و چ لە شوينەکانى تریش بە ريگای ديموكراتى و سەردەميانە چارەسەر بکەن". ئەگەرچى پرؤفيسور "مومتاز ئەرتورک ئۆنە" كە يەكئىك بوو لەريکخەرانى كۆنفرانسەكە رەتيدەكاتەوھە ئەبانت پلاتفورم دەزگايەكى ئىسلامىي بىت و خەلکانى ئىسلامىي بەرپۆھەى بەرن تا ئەوھى دەليت سەرپەرشتيارى پلاتفورمەكە كەسىكى عەلمانى و بى ئاينە،

به لام ناتوانیت نه وه بسه لمینیت خودی پلاتفورم و نه و کهسانه ی له دهسته ی هه لسورینه ری کونفرانسه که بوون له ژیر کاریگه ری تیژه کانی "محهمد فه تحوولاً گولهن" نین که یه کیکه له تیوریسیونه موسلمانه میانره وه کانی تورکیا و خویندکار و شوینکه وتووی ریبازی عارف و زانای ئیسلامی ناسراوی به ره گهز کورد "سه عیدی نه وره سی".

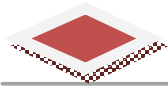
له وسه ریشه وه پیویسته به بیری بهینینه وه خویندنه وه ی وتاری "گولهن" له کونفرانسه که دا دهیسه لمینیت نیوبراو په یوه ندیه کی راسته وخوی به و کونفرانسه وه هیه، وه خته بلین نه و له پشتی نه و ههنگا وه وه راوستا وه. به لام نه وه ی لیردها گرنگه پرسیری له باره وه بکهین: ئایا کونفرانسیک ته وژمیکی ئیسلامی پیشنیاری کردبیت ده توانیت چاره سه ری کیشه یه کی له میژینه ی نه ته وه یه ک بکات؟ به پروای من خاسیه تی کیشه ی کورد به فورمیکه هیز و گرو ئیسلامی و ئاینیه کان دهره قه تی چاره کردنی نایهن، چوونکه نه و چاره کردنه به پله ی یه که م به ستر او ته وه به دیمو کراسیه وه.

"مومتاز نه رتوک" که خوی یه کی بوو له به شدارانی کونفرانسه که له سه ر نه و قه ناعه ته یه ئیسلامیه کان و هیزه مه زه بییه کان ناتوانن کیشه یه کی ئالوژی وه ک کیشه ی کورد له تورکیا چاره سه ر بکهن به تایبته که بینوو مانه له ماوه ی نه وه سالی رابردوو میدیا و رامیاری و په روه رده له و ولاته دا کار له سه ر داتاشینی وینه یه کی دزیو و دوژمنکارانه ی نه ته وه ی کورد ده کات. سپینه وه ی نه م وینه یه به کاری لاوه کی و چاره سه ری لاوه کی نابیت به لکو نه وه پیویستی به

گۆرانیکی ریشهیی ههیه كه لاموانییه ئه و ئیرادهیه له لای هیژه ئیسلامیهكان له ئارادا بیته. ئه م فاكته زۆر ئاشكرايه په رله مانتاریکی كوردستانی هیناو ته سه ر ئه و برۆایه ی بلیته "ئه و ریبازه سیاسییه ی له لایه ن فه تحوللا گوله ن ریبه ری گه و ره ی ئیسلامیه میانره وه كانی تورکیا و پلاتفۆرم ئه بانته وه گیراوه ته به ر جگه له كات به فیرودان هیچی تر نییه، چونكه مه سه له ی نه ته وه یی مه سه له یه كه و مه سه له ی ئیسلامبوونیش مه سه له یه کی تره".

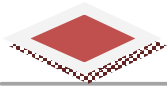
له واقعیشتا پارته ئیسلامیهكان له سه رتاسه ری جیهانی ئیسلامیدا كیشه ی كورد به دۆزیکه سی ساخته و دروستكراوی دهستی روژئاواوییهكان و "زایونیزم" ده زانن و ئه رکی دژایه تیکردنی به هه موو شیوهیه ك ده گرنه ئه ستۆ. ئه گه رچی داد و گه شه پیدان مۆدیلیکی ته واو جیاوازتره له تیکرای پارته ئیسلامیهكانی تری دنیا، به لام ئه م پارته هینده ی خوازیاره كورد بخاته نیو چوارچیوهیه کی ئاینیه وه نیو هینده ئاماده نییه وه ك نه ته وه یه ك دان به مافه ده ستووری و قانونیه كانییدا بنیته. ئه وه ش راسته ئه ردۆگان له م دواویانه دا به كوردی قسه ی كرد، به لام دیسان ئه م دیماگۆگییه ته به مه به ستی ده ره یانی به ره كه یه له ژیر ده ته په به تاییبه تی له ئامه د كه به ده لی باكووری كوردستان دیتته ژماردن. هه رواش هه لویسته تونده كانی ئه ردۆگان به رانه ر ئیسرائیل و نه راندن به سه ر شه یمۆن پیریزدا ته دنیا و ته نیا راكیشهانی ئیجساساتی موسلمانانه به گشتیه ی، له نیویاندا راكیشهانی سۆزی كوردانی باكووره كه به شیوهیه کی راسته وخۆ به ئیسلام کاریگه رن.

ئايا توركيا بهرەو ريفورم و كرانه وه دەروات؟

دەستەواژەى توركيا بهرەو ريفورم و گورپان دەروات، يەكئىكە لەو چەمكەنى ليرەو لەوى له ناوەندى راميارى و راگەياندى كوردیدا برەوى هەيه. ئەوانەى پروايان هينناوه بەوهى داد و گەشەپيدان توركيا بهرەو گورپانى بناغەى و ريشەى دەبات و كوتايى بە بىرۆكەى كەماليزم دىنىت، هەندى كرانه وهى لاوهكى و ليدوانى نەرم و نيانى گول و ئەردوگان وەك بەلگە دەهيننەوه. بە بى ئەوهى ئاور لە دۆخى گشتى ناوخوى توركيا بدەنەوه، بەوهى ئاخو لەوهتى ئيسلامىيەكانى داد و گەشەپيدان لەسەر تەختى دەسەلاتن كام گورپان روويداوه كە دابران لە نيوان دوو توركيا دروست بكات، بەوهى توركيا ئەمپرو بکاتە توركياى جياوازتر و كراوهتر لەوهى دوينى؟.

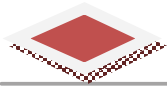
بە پيچەوانە وه ئەگەر لەلايه كه وه هەندىك گەشە و گورپان هەبووبىت، لە چەندىن لای تره وه دواكه وتن و داخران و چەقبەستن روويداوه. "سونەر چاگاپتهى" لە "اشنتون ئينستىوت" دا دەنووسىت "دواى شەش سال لە دەسەلاتى داد و گەشەپيدان، توركەكان ئازادى و يەكسانىيەكى كەمتر لە جارانيان هەيه، بەو جورەى زور لە هەوال و راپورتەكان سەبارەت بە ئازادى ميديا و هاوسەنگى ژن و پياو گوزارشتى ليدەكەن. لە نيسانى 2007 دا حزبى فەرمانرەوا ياسايەكى سەبارەت بە ئينتەرنىت دەرکرد كە بووه هوى داخستنى سايتى YOU TUBE و

به و شيوه يهش توركييا ته نيا دهوله تيكي نه وروپيديه نه و سايتته جه ماوه رييه دابخات".

ئه گهر گوپان له هه ندي ماف و دهستكه وتي كورددا روويدايت، ئيتتر نه و واتايه نابخشيت دهستيپيكي گوپان له توركييا دهستيپيكردوه، چون هاوكات له گهل نه م پيشپره وييه وردانه دا پاشه كشه ي گه و ره گه و رهش روويانداوه. بۆ راستيي نه م قسه يه شمان راپورتتي ريكراره جيهانييه كاني مافي مروقه و مافي ئازادي رادهرپرين دهكه ي نه به لگه كه بهرده وام راپورتتي جوراوجور له سه ر پيشييلكردي مافه كاني مروقه و ئازادي رادهرپرين له و ولاته بلاو دهكه نه وه. له لايه كي تره وه له وهختيكا بهرپرساني دهوله تي توركييا باسي گوپان و ريفورم دهكه ن له مافه كاني كورددا، ويستتي نه رتهش هه ر زاله و روژانه هييزه ئاسمانييه كاني توركييا ئاسماني باشووري كوردستان ده به زيئن و بوردوماني ناوچه ئازادكراوه كان دهكه ن كه تييدا چه ندان هاوولاتي سيقيل كوژراون. نه وهش له ساتيكا روو ده دات توركييا و سه روكه كه ي به شپره يي و تووره ييه وه ره خنه يان له سياسي ته سي ره بازيي ئيسرائيلييه كان دهگرت له سه ره ختي بوردومانه كاني نه م دو اييه ي سه ر كه رتي غه زه.

پاشان دهوله تي تورك ئاماده نييه هيشتا دان بنيت به تاواني گه لكوژيي نه رمه نه كان و جينو سايدي كورده كان، هاوكات ئاماده نييه ره وشي زيندانه كان چاك بكات، ئاماده نييه كو تايي بهيذيت به بووني زينداني سياسي له ولاته كهيدا، ئاماده نييه ره وشي ژياني زياتر له بيست

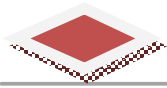

ليک نزيکبوونه وهى باشوور - تورکيا و پرسى

په که که!

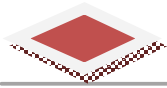
گروپى قهيرانى نيوده وله تى له دوایين راپورتى بلاوکراوهى خوياندا هيما ده که ن به "سیاسه تى ئەنکه را به ره و عیراق له سه ره دوو بهرژه ونديى نه ته وهى دامه زراوه: پاراستنى مانه وهى خاکی ولا ته که به یه گرتوویى و جهنگان دژى په که که". له راستیشدا تا به ئیستا دهگات تورکيا به وردیى تیبینى هه ر پيشکه وتنیکی له دۆزى كوردی باشووردا کردوه که له وانیه به بو له مه ولا زه مینه ئاماده بکات بو دروستبوونی یه که مین ده وله تى كوردیى. له پالییدا سه رنجدان له جموجووله کانی پارتى کریکارانى كوردستان به پله یه کی تر جیى سه رنجى کاربه ده ستانى ئەنکه را بووه. ناشبیئت نکۆلیى له و راستییه بهرچاوه بکه یین هیدى هیدى تورکه کان خه ریکه ئەو دیدگا باوه به جییده هیلن که پدیوایه کیانی باشوورى كوردستان کاریگه ریی نیگه تیف ده کاته سه ر ئاسایشی نه ته وهى تورکيا.

هاتنى وه فده بالاکانی حکومه تى تورکيا و دانیشتنیان له گه ل سه رکرديه تى سیاسیی كوردستان له یه کی له ماناکانیدا ئەو گوڤرانه ده سه لمینیت ئیمه باسى لیوه ده که یین. تورکه کان ئەمیستا به و ده ره نجامه گه یشتوون واقیعی ئیستای باشوورى كوردستان واقیعیکی

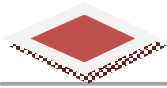
دیفاکتویه و پیویسته ریژی لیگرن و په یوه ندییه کانی خویمان له گه لیدا په ره پیبدن. ئەم گۆرانه له هه لویستی تورکه کان ریگا خوشکهره بۆ کرانه وهی په یوه ندیی دۆستانه و نیژیک له گه ل کوردی باشووردا. به لام لیږه دا واقیعیك به نارۆشنیی ماوه ته وه: ئایا ئەم به خۆداچوونه وه و کرانه وه یه ی تورک له هه مبه ر هه ریمی کوردستان و پییشوازیی کردنی سه رکرده کانی کوردی باشوور لیی زهنگیکی مه ترسیدار بۆ په که که لیدهدات یان نا؟. چونکه له گه ل هه موو ئەو کرانه وه و ریفوormanه ی له ناوخوی تورکیا روو ده دن هیشتاش ده ولت رازی نییه ریگا چاره ی گونجاو بگریته بهر به مه به سستی دانوستان له گه ل پارتی کریکارانی کوردستان، تا ئەو مه رزه ی دان به لیبووردنی گشتیشدا نانییت.

پاشان ئەهی په که که چون موراعاتی دۆخی باشووری کوردستان ده کات؟ ئایا به برپاری سه رپیی و سساکار کییشه ی بۆ دروستده کات یان سیاسه تیکی مامناوه ند بۆ بهرژه وه ندیی هه ردوولا ده گریته بهر؟، جاری دیار نییه سه رکرده کانی په که که برپار به م ئاراسته دا ده دن یان نا؟. به لام برپاری هه ره دروست هه م موراعاتکردنی دۆخی باشوور و هه م به رده وامايدان به خه باته له باکووری کوردستان. "ئه حمه د ده نیز" بهرپرسی کۆمیتته ی په یوه ندییه کانی ده ره وه ی په که که رایده گه یه نییت "ئیمه له نیگه رانییه کانی بهرپرسی هه ریمی کوردستان تیده گه ین، به لام تورکه کان هه رگیز به چه کدانانی په که که رازی نابن و نابیت ئیمه خه باتی کورد له تورکیا بکه ینه قوربانی په یوه ندییه کانی هه رییم و تورکیا، دلنیام بهرپرسی کورد له باشوور هه ر ئەمه یان ده وییت".

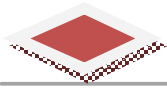

به داخه وه توركه كان له ماوهی 30 ساڵدا نه یان توانیوه ههزمی په كه كه بكه ن و ئاماده ی گفتوگـۆبـن تا ئه و پارتـه له بزوتنه وه یه كه چه كدارییه وه بگۆریت بۆ پارتیكى سیاسیی مۆله تپیدراوی كوردیی له توركیا و به ریگه ی ئاشتییی و دانوستان و میكانیزمی دیموكراتیانه مافه سیاسیییه كانی كوردی باكوور پهره پیدبات. ئه م دووفاقیییه ی سیاسه تی توركیا پـتر له ویـدا چـپـده بیـته وه، بزوتنه وه یه كه فیئده مینتالیستی و تیروریستی وه ك بزوتنه وه ی حماسه سی فه له ستینی به ریکخراویكى ئازادبخواز داده نیّت كه شیاوی ریزگرتنه، له به رامبه ریشدا جگه له دهسته واژه ی "تیروریست و یاخه گهر" هیچ دهسته واژه و سیفه تیكى تری بۆ په كه كه به كارنه هیئاوه.

توركه كان ئه گهر خوازیارن له بۆته ی كه مالیزم بیینه دهره وه و مامه له یه كه دۆستانه له گه ل نه ته وه و كه مه نه ته وه كانی پال ده ستیان دروستبكه ن، له سه ره تای ریگادا پیویسته دان به بوون و خه باتیاندا بنیّن و دوور له ههر حه ساسیه تیكى ئیتنۆ ناسیۆنالیستیانه مامه له یان له ته كدا بكه ن. ههر له و راستایه دا توركه كان ئه گهر بیانه ویّت كورده كانی باشوور بكه نه دۆستی خویمان و دنیابن له وه ی نابنه مایه ی نا ئارامیی بۆ سه ر ئاسایشیان، ناكریت رۆژانه به بیانه نوی په كه كه له شكركیشتی بكه نه سه ر خاكه كه یان، چوونكه ئه و ره فتارانه ی تانیستای تورك زۆریك له پارته سیاسیی و كوردیییه كانی له بره وایه كدا هیشتوۆته وه: په كه كه بیانه نوییه كه بۆ ئه وه ی توركه كان دۆژمنایه تی باشووری پیدبكه ن.

ههروهك "فهلهماز باشبوغا" ئەندامی كۆنسهی بهرپوهبهریی كۆنگرهی نهتهوهیی كوردستان بۆی چوو "فهلسهفهی تورکیا هه ر له سه ره تا وه تا ئەمڕۆ وایه دان بهبوونی گهلی كورددا نانیّت، دهتوانم به راشكایی بلیم تورکیا له پیناوی پهكهكه هه ره شه له باشوور ناكات بهلكو له بهر ئەو دهستكه وتانهیه له باشووردا به دهسته هاتوون". پوختهی قسه ئەوهیه: توركهكان ئەگه ر نیه تیان باشكردنی په یوه ندییه كانیانه له گه ل باشووری كوردستان، كاره كه هه ر به وه ناكریّت چه ند كۆمپانیایه ك له باشووردا وه به ره ینان و سه رمایه گوزاریی یان پرۆژهی خزمه تگوزاریی بكه ن، یان هه ر به وه نابیّت مامه له یه كی دوژمنكارانه له گه ل دۆخی باشوور نه كه ن، بهلكو ریگای هه ره کاریگه ر و ریشه یی چاره سه ر كردنی كیشه ی كورد له باكوور كه ئەو كاته په كه كه هیه چ شه رعیه تیکی نامینیّت تا ببیته مایه ی سه رئییشه و نائارامیی بۆ ده ولته تی تورکیا. به بی ئەوه، هه موو ریگاكان خولانه وه ن له بازنه بۆ شه كه دا.

دوا وشه

ئینکاری ئاکریت تورکیای ئه مپرو هه مان تورکیای ده سال ته نانهت چوار سال پیش ئیستا نییه، بارودوخی جیهانیی و ناوخوییش ههروهک پیشان نییه. کارتیکه ره دهره کییه کان به تایبهتی چاوی ولاتانی ئەندامی یه کییتی ئەوروپا له سهه تورکیا به شیک له دهرگا کلۆمدراوهکانی لهو ولاته دا خستوته سهه گازه رای پشت. ئەم په ره سهه ندنانه کهم تا زۆر رهوشی کوردیشی چ له ناوخو و چ له دهره وه خستوته باریکی نویوه که رهنگه ههست به جادووییهک بکهین به رانبهر بهو ههنگاوه زۆر خیرا و کتوپرانهی ئەنکه را به مه بهستی ریفورم له وهزعیه تی کورد له ولاته کهیدا. ههه کارتیکه رهکانی ئەم سهه ره مه تازهیه تورکهکانی ناچار به دانوستان له گهله کوردهکانی باشوور کردوه.

له گهله دانان بهم راستییانه دا، راستیی تریش ماوه بیانیین، چونکه دۆزی کورد به ریفورمی لابه لا و ههنگاوی کیسه له ئاسا ناگاته دوا چاره سهه، ههروهک له چه ندين بۆنه و نووسینی تر دا ئاماره مان بۆ کردوه، کیشه ی کورد له گهله تورک به گوپرانیکی بناغیی له دیدگای تورکهکان به پله ی یه کهم دیته پیشه وه. ههله کاندن و گوپ به گوپ کردنی که مالیزم، ئەو ئیدو لوژییه ی سهه سهاله سایه ی کردوه به سهه خه یال دانی تاکی تورک دا پیشمه رجیکی گرنگ و دلخوشکه ره. ئاخه وهک چون ئاو ناتوانیت ئاگر له باوهش بگریت، که مالیزم له توانایدا نییه بهرگه ی بچووکترین پیشکه وتنی مافی کورد بگریت.

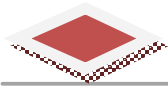
تیبینی: ئەم وتاره له ژمارهکانی (590-591-592) رۆژنامه ی (کوردستان راپورت) له رۆژهکانی 23-24-26\2\2009 بلا بووه ته وه.

كورد و تورك له مملانی میژوییهوه بۆ بهرژه وندیی هاوبهش - ستیقان شه مزینی

پییواییه (یه کیك له ئامانجه کانی له شکرکیشی تورکیا مهسعود بارزانی)یه. به هه مان شیوه (سیادهت لاچنه) پییواییه ئامانجی ئه و ئابلقهیهی تورکیا دهیه ویت بیخاته سه ر کوردستان په که که نییه به لکو مهسعود بارزانییه، به کورتیییه کهی ئامانجی یه که م پیرما مه نه ک قه ندیل.

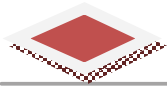

ئەگەرەكانى لەشكركىشى

بۆچوونى سىياسەتمەدارانى كورد و ناكورد كۆك نىيە لەمەر ئەگەرى لەشكركىشى، بەشى ھەرە زۆريان لەو پرۆايەدان توركيا لەشكركىشى ناكات يان سنووردارانە ھەلمەتئىك دەكاتە سەر ھەندىك بىكەى گەريلا، چوونكە بەدەر لەو ھى ئەمەريكا رەزامەندىي نيشان نادات، لە ھەمان كاتدا سوپاي تورك رووبەرۆوى بەرەنگارىيەكى قورس دەبيتەو ھە ناو خاكى باشووردا، لەبەرئەو ھى لە كاتى بەزاندنى سنووردا پارتەكانى باشوور بەتايبەتى پارتى و يەكئىتى رىگرىي دروست دەكەن بۆ ئەو سوپايە، ئەمەش لەسەر زارى (جەبار يارو ھى) وتەبيتئى ھىزەكانى پاراستنى ھەريمەو ھە روون كراو ھەو ھە (قابىلە دەستە ھەستان بوەستىن، ئىمە رىگە بۆ سوپاي توركيا چۆل ناكەين و بەرگرى دەكەين).

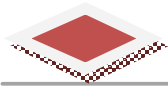
ئەم لىدوانەش بە دوای ئەو لىدوانەى (مەسعود بارزانى) دا ھات كە لەميانەى چاوپىكە وتئىكدا لەگەل كەنالى (ئەلجەزىرە) وتى (ئەگەر ئەوان لەگەل پەكەكە شەر بکەن لەسەر سنوورى خويان و لە ناو خاكى خويان ئەمە پەيوەندى بە ئىمەو ھە نىيە، بەلام ئەگەر بەبىانوى لىدانى پەكەكەو ھە توركيا كوردستان داگىربكات و ئەزموونەكەى تىكبشكىنئىت بىگومان ئەو ھە داگىركارىي و دوژمندارىيەكى سەرسەختە). لى ھەلۆيسستەكانى سەركردايەتى كورد يەك نەبوو و جىياوازىي زۆر

بهديده كرا له ليدوانه كانياندا، بهلام له سهره تاوه ليدوانه كانى سه روكى هه ريم به وجوره بوو قبولي له شكر كيشي ناكهن.

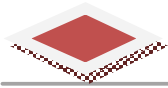
لايه نگراني نهو بۆچوونهي نهگهري له شكر كيشي نهگهريكي لاوازه، بهردهوام جهختيان له سهر نهوه دهكه نهوه نه مهريكا پيشگيري له ههر ئۆپه راسيونيك دهكات، چوونكه دۆخى عيراق زياتر ده ئالوز كينييت و بهرزه وندييه كانى نه مهريكا به رادديه كي زياتر ده خاته ژير مه ترسييه وه، لهو رووه وه رۆژنامهي (فايناشنال تايمز) دنووسييت (هيري شي سوپاي توركييا بۆ سهر عيراق بۆ نه مهريكا ده بيته كابووس). هه مان نه م بۆچوونهش له ناوخوي توركيادا له ئارادايه، بۆ وينه (نه شرف نه رده م) جيگري سه روكى پارتى CHP (پارته كه ي بايكال) و په رله مان تاري نه نقه ره دهنگي نه خيري دا به له شكر كيشي و رايجه ياند (له وه ده ترسم توركييا بكه ويته هه مان نهو زه لكاوه ي نه مهريكا به هو ي شه ره وه تيايدا گيري خوار دووه)، له سه ره هه مان دۆز (نيزامه دين جيन्दۆ) سه روكى پيشووي په رله مانى توركيياش وتى (ئيس تا وهك جار ان ئاسان نييه توركييا بچي ته هه ريمي كوردستانه وه، له بهر نه وه ي ده وله تيكي فيدرالى كورديي له عيراقدا هه يه).

له به رامبه ردا ده سته يه كي تر هه ن لهو قه ناعه ته دان هه ره شه كانى نه م دواييه ي توركييا بۆ ئۆپه راسيوني سه ربازيي جيددويه و سوپاي تورك له خوله كي سفردا هيرش ده كاته سه ر باشووري كوردستان. فه ريد نه سه سه ردى به رپوه به ري سه نته ري ليكولينه وه ي ستراتيجي كوردستان يه كي له لايه نگراني نه م بۆچوونه يه و پييواييه هه ره شه كانى نه م

دوايييهي توركيا زۆر جيددين و ئەگهري ئۆپه راسيوني سه ربازيي بۆ سه ر باشووري كوردستان ئەگهريكي زۆر به هيژه .

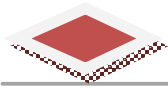
هيش تاش دواي تپپه ريني نزيكه ي مانگ و نيو يك به سه ر بپاره كه ي په رله ماندا ديار نييه توركيا ئۆپه راسيون دهكات يان نا؟ هه نديك ئاماژه هه ن دهريده خه ن توركيا خوازياره له ريي ئاشتييه وه ته نگژه كه چاره سه ر بكات، وه لي تبا هه نووكه مه ترسييه كاني له شكر كيشي نه په وي نه ته وه، رۆژاني داها توو رۆژگه ليكي هه ستيار ده بن له رووي هه لبه ز و دابه زي ته نگژه كه و كه وتني باره كه به لايه كدا .

پارتى داد و گهشه پيدان و سوپاي كه مالىستى

ههردوو كوده تاي سالى 1972 و كوده تاي 12 ئه يلوولى سالى 1980 يارمه تيده ريكي باش بوون بۆ زيندوو بوونه وه و كارابوونه وهى رهوته ئيسلامميه كان له توركيادا، ئهم دهرفته به بواري به خشى به لايه نگراني ئيسلامى سياسىي چالاكانه تر له سه رشانوى سياسىي دهر بكه ون و رۆل بگيړن، به رادده يه كه له گه ل ئه وهى چه په كانيش له به هيژبووندا بوون، به لام مه ترسييه راسته قينه كه ئيسلامميه كان بوون نه كه چه په كان، رووداوه كانى دوايش ئهم راستىيهى بۆ سه لماندين.

داد و گه شه پيدان هه رچه نده پارتىيكي نوپيه و له 2001\8\12 دامه زراوه، به لام ره گوريشه يه كي دييريني هه يه به حكومى ئه وهى دامه زرينه راني ئهم پارتته ئه ندامه جيا وه بووه كانى پارتى فه زيله ي ئيسلامى بوون كه له 22 حوزه يراني هه مان سالداه به پريارى دادگاي ده ستوورى هه لوه شينرايه وه. (ئه ردوگان) ي سه روكي پارتته كهش كه سالى 1954 له ئيستانبول له دايكبووه، پاشخانئىكي زورى كارى ئيسلامى هه يه و ئه ندامى حزبى سه لامه ي ئه ربه كان و سه روكي پارتى ره فاهى هه لوه شاوه بووه، كه دوو پارتى ئيسلامى سياسى بوون، داد و گه شه پيدان سالى 2002 دواى يه كه سال له ته مه نى كارى سياسىي توانى له كووى 550 كورسى په رله مان به ته نيا 342 كورسى مسوگه ر بكات بۆ پارتته كه ي و حكومه ت دابمه زرينئىت، له هه لبژاردنه كانى

ئەمسائيشدا بە جيا وازىيەكى زۆرى دەنگ بۆ ماوهى پيىنج سالى تر جلهوى حكومى توركيىاى بە دەستهيىنا، تەنانەت توانيان پۆستى سەرۆكايەتى كۆمار بۆ پارته كەيان بە دەست بيىن.

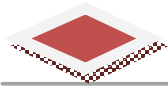
لەگەل ئەوهى پارتى داد و گەشە پيىدان رايگەيان دووه (ئيمە لە پرهنسيپه كانى كە ماليزم دەرناچين) لە واقيعدا وا ديته بەرچا و ئەم پارته بيه ويىت كۆتايى بە كە ماليزم بەيىنىت، هەرئەم خالەش ناكۆكى داد و گەشە پيىدانە لەگەل سوپايى توركيىا وەك پاريزەرى بيروكەى تۆرانيزم و كە ماليزم. تيبينى دەكرىت داد و گەشە پيىدان AKP لە بەرامبەر دۆزى كورد لە تەواوى رەوتە كانى تى ناو توركيىا نەرمترە و هەول دەدات دەرفەت پره خسيىنى بۆ چارەسەر كرنىكى سنووردارى كيشەى كورد لە و بەشەى كوردستاندا. چاودىرانى سياسىيى پيىانوايه بريارى حكومەتى AKP بۆ ئۆپەراسيۆنى سەربازىيى فيلىكى سياسىيە تا بەدامەزراوهى سەربازىيى بلين چارەسەرى كيشەى كورد لە توركيىا لە رى ئۆپەراسيۆنە وە ناكريىت، دواتريش هەمان مەسج بگەيەننە شەقامى توركى كە زياتر شەقامىكى تۆرە و دەمارگيرە تا بتوانن رىگە چارەيەكى ئاشتىانە بە دەستە وە بگرن لە مامەلە كرن لەگەل دۆزى كورددا.

قادر عەزىز سكرتيرى حزبى زەحمەت كيشانى كوردستان پيىوايه داد و گەشە پيىدان پارتىكى ئەهوەنترە و رايدەگەيەنى (بە بەراورد لەگەل سوپا و هيىزە شوؤقىنى و ناسيۆناليستە توندپره وە كانى تر پارتى داد و گەشە پيىدان و هەلويىستە كانى لە هەموو روويه كە وە هەتا لە بەرامبەر كيشەى كورد باشتر و كراوە ترە). بەلام دامەزراوهى سەربازىيى توركيىا

قورسای زوری ههیه لهسهر سیاسهتی ناوخو و دهره وهی ولاته که و بهرده وام فشار لهسهر دهولت داده نیت بۆ ئەنجامدانی ئۆپه راسیون و پهلاماردانی باشووری کوردستان.

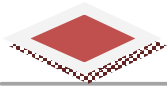
پروفیسور (ستیقان زونس) ئەندامی لیژنه ی راویژکاری و بهرپرسی رۆژه لاتی ناوه راسهت له گوڤاری (فورین پولیسی ئینفوکس) پییوایه (حکومهتی تورکیا خو ی دوو دله له وهی دهستتییوهر دانیکی سه ربازی بکات، بهلام دامه زراوهی سه ربازی ئه وه ولاته که هیزیکی دهسترویشتووی ژیا نی سیاسییه له تورکیا گوشاریان دروستکردوه بۆ ئەنجامدانی کاریکی له م چه شنه). هیشتا ش روون نییه له گیرمه و کیشه ی تورکیا له گه ل باشووری کوردستان، سوپا و حکومهتی تورکیا ریکده که ون بۆ ئەنجامدانی ئۆپه راسیون یان به پیچه وانه وه؟ ئایا ریگه کانی دانوستان بۆ چاره سه رکردنی قهیرانه که دهتوانی خواستی عهسکه ر پاشه کشی پیبکات؟ وهلامی ئه م دوو پرسیاره ته مومژ و لیلی زوری لهسه ره و پیشها ته کانی داها توو وهلامی پراوپری پیده ده نه وه.

مه بهسته كانى ئۆپه راسيؤنى سوپاي تورك

له كۆنگره يه كى رۆژنامه نووسيدا له ولاته كهى (ره جهب تهيب ئهردوگان) سهروك وهزيرانى توركيا وتى (توركيا نيازى شهري نييه، بهلكو ته نيا مه بهستمان په كه كه يه و هياوشمان وايه ئه و له شكر كييشيه نه كه ينه سه ر باكوورى عيراق) دريژه ي دايه و وتى (ئيمه ئه گه ر له شكر كييشى بكه ينه سه ر باكوورى عيراق هيچ مه بهستيكي له پشته وه نييه جگه له له ناوبردى په كه كه). بهرووكهش وا دهرده كه ويئت ئامانجى سوپاي تورك ليىدان بيئت له پيگه كانى په كه كه له چىيى قه ندىل، كه چى له واقيعدا ئامانجه ستراتيجييه كانى توركيا ليىدانه له و دوخه كورد ييه ي له باشووردا بوونى هه يه، چوونكه وهك مه ترسييهك له سه ر خووى ده يبيديتته وه، ويپراي نيشاندى نيازپاكي كوردى باشوور له لايه ن ريبه رانى ئه م به شه وه هيشتا تورك نيگه رانه به و دوخه هه لكشاوه ي كورد له كوردستان و عيراقدا و ترسى دروستبوونى يه كه م ده ولته تى كوردى لى نيشتتوه.

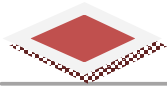
به بۆچوونى خووم و به ديقه تىدان له و بارودوخه ي هه يه به پيى ريزبه ندى، په كه كه دووه ئامانجى له شكر كييشى توركيايه، ئامانجى يه كه م شيواندى ره وشى ئه مپروى باشووره به لانى كه مه وه ئامانج په كخستنى جيبه جيكردى مادده ي سه د و چله. جيم ميوه ر له سايتى BBC ده نووسيت (ئه وه ي سركى - حساسيه - توركياي زيده تر كرد

نزیكبوونه وهی وادهی دیاریکراوی ریفراندۆم بوو له سههر كهركووك) پاشان دهنووسی^۶ (زۆر كهس ههن پیدیا نوایه ههر دوو پهلاماری په كه كه بۆ سههر سوپای تورکیا و كوشتنی 25 سهه ربازله و پهلامارانهدا سیناریوییه كه له لایهن خودی تورکیا وه ریكخراوه تا بكریت به بیانوی له شكر كیشی).

دروست له ماوهی 16 سالی رابردودا كاربه دهستانی دهولهتی تورك به ئاشكرا نیگه رانی خویان نیشانداه له مه پ باشووری كوردستان و به ههچ شیهویهك دوژمنایهتی خویان له گهلی نهشاردۆته وه، بهلكو بی پچران و پشوو له ریی هوییهكانی راگه یاندنه وه دژایهتی دهولهتهكهیان بۆ باشوور راگه یاندوه، ههر كاتیك دۆخی كورد ههنگاویکی تری بۆپیشه وه نابیت، تورکیا به ههر نرخیک بووه ویستووویهتی پاشهكشهی پیبكات و له نرخه كهم بكاته وه و به هه موو رهنگیک جهنگاوه له دژی جا جهنگ له بهرگی هیرشی ئیعلامی بووبیت یان ئابلۆقهی ئابووری یاخۆ ئۆپه راسیۆنی سهه ربازیی.

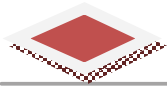
رۆژنامه نووسی تورك (مه مه د عه لی بیراند) له رۆژنامهی (هوریهت) ی تورکییدا دهنووسیت (تورکیا دهیه وی ته گه ره بۆ سهه ربه خۆبوونی باكووری عیراق بخولقینیت، په كه كه به هه یزترین بیانووه بۆ ئه م مه بهسته). له دریه ژهی نووسینه كهیدا ئاماره ده دات به وهی (له گه ل باكووری عیراقدا شه ری كه ركووك ده كه یین). به شیهیکی زۆریش له سهه ركرده سیاسی و سهه ربازییه كانی كورد پیدیا نوایه تورکیا به پاساوی په كه كه شه ر له گه ل دهسته كه وته كانی كوردی باشوور ده كات. مه حمود

عوسمان يهككيك لهو سياسيەتمەدارانەيه پيڤداگريي لەسەر ئەو دەكات ئامانجى دوور ماوه و سەرەكى ئۆپەراسيۆن بۆ سەر ئەزمونەكەى باشوورە ئەوجا بۆسەر پەكەكە.

جەبار ياوەر، قسەكەرى فەرمى هيڤزى پيڤشمەرگە هەمان راي هەيه و له چاوپيڤكەوتنيڤكدا لەگەل ماڤەرى سەبەى دەلييت (جگە له كيڤشەى توركييا لەگەل پەكەكە، ئەو ولاتە كيڤشەى سياسيڤشى هەيه لەگەل هەريمي كوردستاندا، هيڤشتا ئەو حكومەتەى له توركيادا هەيه ئەم هەريميان پي قبول ناكرييت). عوسمان ئۆجەلان (فەرهاد) سكرتيري پلاتفۆرمى نەتەوهي كوردستان و ئەندامى پيڤشووي كونسەى سەرۆكايەتى پەكەكە پيڤوايە ريزيڤمى توركييا مەبەسسييەتى له ريڤگەى لەشكركيڤشيه وه به پلەى يەكەم گورز له دەستكەوتەكانى حكومەتى هەريم بوەشيڤنييت، پاشان پەلامارى بنكەو بارەگاكانى گەريلا بەدات.

سەرکردەكانى پەكەكەش لە هەمان بېروادان كە مەبەسسى سەرەكى ئەرتەشى توركييا دواخستنى ماددەى 140 و لەباربەردنى حكومەتى هەريم ئەو زەمىنە كورديهيه ئەمرو له باشووردا رەخساوه بۆ كورد. مورا قەرەيلان بۆ گوڤقارى (ديڤرشيڤيگل) ئەلمانى ئاشكرى دەكات پەكەكە له باكوردا هەيه، دواى هيماكردن بۆ ئەوهى پەكەكە قەنديل چۆل ناكات، دەلييت (توركييا هەر تەنيا هەولى لە ناوبەردنى هيڤزەكانى ئيمە له كوردستانى توركييا نادات بەلكو هەولى له ناوبەردنى هەموو دەستكەوتەكانى كورد دەدات له هەموو جيڤگايەك). عەبدولپەرەحمان چادىچى، بەرپرسى پەيوەندييهكانى دەرەوهى پەكەكە ل هليدواننيڤكدا

بۆ رادیۆ سهوا پیداکریی لهسه ر ئهوه دهکات تورکیا بیانوو دهگریت و سهرنج رادهکیشتیت بۆ ئهوهی هیچ په یوه ندیییهکیان به حکومهتی ههریمهوه نییه و زۆرییهی گهریلاکانیان له خاکی باکووری کوردستانان. له میانهی لیدوانهکهیدا وتیشی (دهتوانم بلیم هیزهکانمان له کوردستانی عیراقدانین، بهلام تورکیا له بیانووویهک دهگریت بۆ ئهوهی ئامانجهکانی له کوردستان بپیکیت).

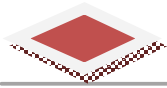
هیچ گومانیکهی لهسه ر نییه ئامانجی یهکهم له ئه جیندهی دهولهتی تورکیادا له کاتی ئۆپه راسیۆندا حکومهتی ههریمه دواتر په کهکه، رهنگبی به ههلهدا نه چووین بلین مهسعود بارزانی سهروکی ههریم یهکیک له گرنگترین ئامانجهکانه فۆکسهی لهسه ر کراوه، بهلام چۆن؟ نازانین.

روانگهییهکی تر ههیه جیا له هوکاری چوونی دۆزی جینۆسایدی ئهرمه نهکان بۆ نیو کۆنگریسی ئه مه ریکی باس لهوه دهکات ئامانجهکانی له شکرکیشتی بهدهر له دهستکهوتهکانی له تیکدانی رهوشی باشووری کوردستانان، دهرفه تیکتی تر ده به خشییت به مانهوهی بیروکیه تۆرانیزم - که مالیزم. یان به دهرپرینیکی تر خوینی نوی دهخاتهوه جهستهی تۆرانیزم و ناهیللیت وهک په یکه ریکی بی گیان به دیار سهیرکردنی رووداوهکانهوه به په سییت. د. دلیر ئهحمهد، راگری کۆلیژنی زانسته مروقایه تییهکانی زانکۆی سلیمانی لایهنگری ئه م دیتنهیه و دهلیت (په لاماردانی کورد ئاخو کارته دامه زراوهی سه ر بازیی

توركييا بەكارىدەھيىنىت بۇ ھيىشتنەۋە و مانەۋەي فكري توررانىزم له توركييا).

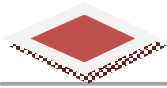
پرسىياريك بەردەوام قووت دەبىتتەۋە مەبەستى ئۆپەراسىيۇنى سوپاي تورك پەكەكەيە يان ئەزمونى باشوور؟ راستترين ۋەلام بۇ ئەم پرسىيارە ئەۋەيە توركييا له ناوبردىنى ھەردووكيانى خستووۋتە رۇژەقەۋە، سەختىيەكە لەۋىدايە فاككتۇرەكانى سىياسەت و جەنگ و بارودۇخ يارمەتيدەرى توركييا نىيە بۇ ئەنجامدانى كاريكى لەۋ بابەتە، ھىچ ئامازەيەك بەدى ناكريت توركييا بتوانيت ئۆپەراسىيۇنىكى فراوان بۇ ئەۋ مەبەستە ئەنجام بدات، ھىچ شانسيك نىيە بۇ توركييا تا ئەۋ خەۋنەي لە بوارى واقىعدا تاقى بكاتەۋە، بەپىچەۋانەۋە رەنگبى جەستەي كەمالىزم بە ديار ئەۋ خەۋنەۋە دابريزىت و ھەرگىز نەيەتەدى.

لیستی داواکراوان

مایه‌ی سه‌رسورمانی زۆر بوو تورکیا له ریی ماسمی‌دیاکانه‌وه چه‌ند ناویکی داواکراوی ئاشکرا کرد تا حکومته‌تی هه‌ریم راده‌ستی تورکیایان بکاته‌وه، له نیدی ناوه‌کاندا جگه له هه‌بوونی ناوی چه‌ند سه‌رکرده‌یه‌کی په‌که‌که ناوی هه‌ندی سه‌رکرده و به‌رپرسی بـالا و که‌سایه‌تی سیاسی تری باشوور و دهره‌وه‌ی په‌که‌که له لیسته‌که‌دا هاتبوو له‌وانه (د.مه‌حمود عوسمان، مه‌سرور بارزانی، قادر عه‌زیز، د.فایه‌ق گو‌لپی، عوسمان ئۆجه‌لان). ئه‌و لیسته‌ی له رۆژنامه‌ی (حوریه‌ت) ی تورکیدا بلاوکراوته‌وه ناوی 12 له سه‌رکرده‌کانی په‌که‌که‌ی له خوگرتوو هه‌مانه‌ن : 1- موراد قه‌ره‌یلان (جه‌مال)، 2- جه‌میل بایق (جومعه)، 3- ره‌زا ئالتوون، 4- دۆران کالکان (عه‌باس)، 5- مسته‌فا قه‌ره‌سوو (حوسین عه‌لی)، 6- عوسمان ئۆجه‌لان (فه‌هاد)، 7- نيزامه‌دین تاش (بو‌تان)، 8- زوبیر ئایدار، 9- عه‌لی حه‌یدەر قه‌یتان (فوئاد)، 10- خه‌لیل ئاتاچ (ئه‌بویه‌کر)، 11- نومان ئوچار (ماهیر)، 12- فه‌همان حوسین (د.باهۆز ئه‌ردال).

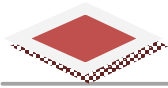
حکومته‌تی هه‌ریمی کوردستان به‌ هه‌یج شـیـوه‌یه‌ک وه‌لامی ئه‌م داواکارییه‌ی تورکیای نه‌دایه‌وه چه‌ونکه داواکراوان یان له ژیر ده‌سه‌لاتی حکومه‌تدا نین یاخۆ به‌شیکن له حکومته‌تی هه‌ریم، بیجگه له‌وه‌ش حکومته‌تی هه‌ریم پۆلیسی تورکیا نییه‌ که‌سانی تری بۆ ده‌ستگیر بکات، به‌په‌یچه‌وانه‌وه‌ی خواستی تورکیاوه، جه‌لال تاله‌بانی رایده‌گه‌یه‌نی ئاماده‌نین مریشکیک راده‌ست بکه‌نه‌وه. جه‌بار یاوه‌ری

كورد و تورك له مملانی میژوییهوه بۆ بهرژه وندیی هاوبهش - ستیقان شه مزینی

وتەبێژی فەرماندەیی گشتیی هیژەکانی پێشمەرگە بۆ ئازانسێ دێجلە رایگەیاندا: ئێمە نابینە چەكدارێ توركیا و ئێران تا شەری پەكەكە و پێك بكەین. داواكارییەكە توركیا بۆ دەستگیرکردنی ژمارەیهك له سەرکردەکانی پەكەكە نەیتوانی له واقیعدا بێتەدی بەلكو بووه مایهێ گالته جارێیهکی فراوان و زۆر به زووییش بێدەنگهێ لیكرا.

كاردانهوهكان له ئاسته جوراوجورهكاندا

دوابه دواي پهسه نكردنی پریاری ئۆپه راسیۆنی سه ربازی بۆ سه ر باشووری كوردستان له لایه ن په رله مانی تورکیاوه له ئاستی لۆكالی و نیوده وله تیدا كاردانه وهی جوراوجور دروسه تبوو، به ششی زۆری كاردانه وهكان لایه نگری چاره سه رکردنی ئاشتییا نهی كیشه كه بوون و رایانگه یاند ریگه چاره ی سه ربازی ته نگژه كه قولتر ده كاته وه و ناوچه كه به ئاقاریکی ترسناكدا ده بات كه ره نگه له میژوودا بوونی نه بووبیت، ویپرای ئه وهی به شیک له ولاتان په كه كه یان به (تیرۆیست) له قه له مدا، به لام رایانگه یاند كیشه كه به ئاشتی چاره سه ر بگریت چاكتره بۆ هه موو لایهك، (شیمۆن پییرس) سه رۆکی ئیسرائیل یه كیکه له لایه نگرانی ئه م ته رحه و هۆشداریی دایه تورکیا ده ست نه بات بۆ ئۆپه راسیۆنی سه ربازی. به شیوه یه کی گشتیی كاردانه وه و نا په زایه تی جوراوجور له ئاستی جیا جیادا هاتنه ئاراه، بۆ وینه:

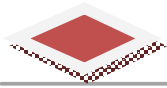
ده سه ته لاتدارانی باشووری كوردستان: ویپرای یه كنه بوونی هه لۆیسه ته كانی سه رکردایه تی كورد به لام كۆده نگی هه بوو له دژی ئۆپه راسیۆن، مه سعود بارزانی سه رۆکی هه رییم بۆ كه نالی (ئه لجه زیره) وتی: له ناو بردنی پارتی كریكارانی كوردستان كاری ئه مه ریکا و هه رییمی كوردستان نییه، چونكه ئه و كیشه یه په یوه ندیی به تورکیاوه هه یه. ئه م لیوانه ی سه رۆکی هه رییم ئه و مانایه له خۆ ده گریت هه رییمی

باشووری کوردستان خوازیار نییه لهسه ر خاکی وی جهنگی له ناو بردنی په که که بهرپا بکریت، چونکه هه ریمه که به ههچ جوریک لهو کیشه یه دا ته ره ف نییه و نابیت.

سه روکی هه ریمی کوردستان له لیدوانیکی تریدا بۆ که نالی CNN وتی: ئیمه ده زانین له بیست سالی رابردودا ریگه چاره ی سه ربازی ههچ نه انجامیکی ئیجابی لینه که وتوه ته وه. پاشان بارزانی ئاماژه بۆ نه وه ده کات شه پری په که که په یوه نیدی به باشووری کوردستانه وه نییه و تورکیا به نارها هه ریمی باشووری تیوه ده گلی نیت. لهو رووه وه له لیدوانیکدا بۆ که ناله کانی راگه یانندن بارزانی وتی (ئیمه به شیک نین لهو کیشه یه له نیوان تورکیا و پارتی کریکاراندا هه یه و ریگهش نادهین په لکیشی شه پری بکریین که شه پری ئیمه نییه). کو ی لیدوانه کانی سه روکی هه ریم ئه انجامیک ده دن به ده سه ته وه: هه ریمی کوردستان به شیک نییه له مملانی و جهنگی نیوان تورک و په که که و رازیش نییه باشووری کوردستان له جهنگیکی لهو بابه ته وه بنالی نریت، به لکو خوازیاری ئاشتی و چاره سه رکردنی کیشه که یه به ریگه ی دانوستان و گفتوگو.

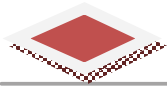
* ده ولته تی عیراق: جیگه ی سه رسورمان بوو حکومه تی عیراق هه لویستیکی ناروشن و ناجیگری هه بوو، ته نیا نه وه له سیاسه تی عیراق به دیده کرا رازی بوون به هاتنی ئه رته شی تورکیا بو نیو کوردستان. بیدهنگی و لیدوانه نه رمه کانی کاربه ده ستانی عیراقی به جهلال تاله بانى سه روک کوماریشه وه مایه ی نیگه رانی بوو، چونکه

هه لویسته کانیان ته مومژاوی و ناروشن بوون. د. مه حمود عوسمان له لیدوانیکیدا رایگه یاند مالیکی هاوکاره له گه ل تورکیا بۆ لیدانی په که که و نه جامدانی ئۆپه راسیۆنی سه ربازی بۆ نیو قوولایی باشووری کوردستان. وا دهرده که ویته جهلال تاله بانی ره زامه نیدی نیشان دابیت بۆ نه جامدانی ئۆپه راسیۆن و دهنگوی نه وهش هیه چهونی وهزیری ناوخوی عیراق بۆ تورکیا و ریکه وتنی بۆ لیدانی په که که، به ئاگاداری تاله بانی بووبیت. ته نانهت ریکه گرتن له خۆپیشاندان دژی نه رتهشی تورکیا له ناوچه کانی ژیر دهسته لاتی یه کیتی پالپشتیکه بۆ راستی و دروستی نه و دهنگویه.

هه رچی (د. بهرهم سالح) جیگری سه روک وهزیرانی عیراقیشه له لیدوانیکیدا بۆ رۆژنامه ی (الشرق الاوسط) ده لیت (هه ر له شکرکیشییه کی تورکیا بۆ ناو هه ریمی کوردستان کاریگه ری خراپی ده بیت له سه ر رهوشی عیراق و هه ریمی کوردستان، به لام کاریگه رییه کی خراپتری ده بیت له سه ر تورکیا و ته واوی ناوچه که). به لام بهرهم سالح له م لیدوانه یدا گوزارشته له سیاسه تی ده ولته تی عیراق ناکات له مه ر ئۆپه راسیۆن، به لکو زاده ی هه سته نه ته وه ییه که یه تی وه ک کورد نه ک وه ک هه لویسته یکی فه رمی ده ولته تی عیراق.

* نه ته وه یه کگرتو وه کان: بانکی مۆن سکرته یری نه ته وه یه کگرتو وه کان هۆشداریی دا به حکومه تی تورکیا له شکرکیشی نه کاته سه ر باشووری کوردستان و به ریکه ی ئاشته تیانه قه یرانه که کۆتایی

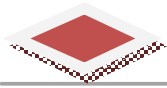
پيڤبهينئيت، چوونكه جهنگ كاريگه رىي خراپى ده بيت له سه ره موو ناوچه كه.

*روسيا: په ره مانى روسيا (دوما) ره خنهى له په ره مانى توركى گرت له سه ره په سه نكردنى بريارى ئوپه راسيؤنى سه ربازيى و له هه مان كاتدا داواى له حكومته تى توركىا كرد چاويك به برياره كه دا بخشينئيه وه و له ويسى له شكركيئيشى پاشگه ز بدينه وه. ته نانه ت (يه قگينى پريماكوف) وه زيى دهره وه و سه روك وه زي رانى پيشووى روسيا نووسى (رهنگه زياده رويمان نه كردبى ئاسه وارى ئه م كار هه موو جيه مانى خستوتته دلله راوكيوه، له بهرئيه وهى له شكركيئيشيه چاوه روانكراوه كه ده بيتته هوى هه ژاندى هه ريميك كه به لانى كه مه وه 10 مليون كوردى تيدا ده ژى).

*يه كيئى ئه وروپا: خاير سؤلانا به رپرسى سياسه تى دهره وهى يه كيئى ئه وروپا داواي كرد به داواى ريگه چاره ي ئاشتيا نه دا بگه رين له جياتى ئه نجامدانى ئوپه راسيؤنى سه ربازيى، به شيويه كه گشتى يه كيئى ئه وروپا خوازيارى ئاشتيا نه ي چاره سه ركردنى قه يرانى نوئى نيوان توركىا - كوردستانه.

*ناتو: سكرتيرى ناتو داواي كرد توركىا سنور نه به زينئيت، چوونكه له بهرزه وه ندىي ناوچه كه و توركىا نييه و له ب هرامبه ردا ريگه چاره سه رى دوور له توندوتيزى بۆ توركىا پيشنيار كرد.

*ئهمه ريكا: كوئدا ليزا رايسى وه زيى دهره وهى ئهمه ريكا نيگه رانى ولاته كه ي نيشاندا له مه ر برياره كه ي په ره مانى توركىا بۆ ئه نجامدانى

ئۆپه راسیونی سه ربازی، هر چه نده ئەمهریکا په که که هی خستوتته لیستی رهشی ریکراوه تیورستییه کانه وه، به لام خوازیار نییه تورکیا له شکرکیشی بکاته سهر باشووری کوردستان. له گه له ئەمه شدا ئەو هه لویسته مانای ئەوه نییه ئەمهریکا پشتگیری له په که که دهکات، به لکو رایس له کۆبوونه وهی ولاتانی دراوسی عیراق له ئەنقهره وتی (بنپرکردنی تیور زور قورس و گرانه و پیویستی به هاوکاری و هه ماهه نگیدییه کی پته و هه یه) وتیشی (ئهمهریکا ئهرکی به شداریی له بنپرکردنی په که که هی له سهر شاننه و پیویسته تورکیا و عیراق لهو بواره دا هاوکارین).

هه ندیک له شاره زایان پدیانوایه ئەمهریکا له ری گوشار خستنه سهر حکومه تی عیراق و هه ریمه وه هه ولدهدات فشار بخاته سهر په که که. پرؤفیسور (ستیقان زونس) پیویایه (سهروک بوش هه ولدهدات فشار بخاته سهر سهر کرده کانی کورد بۆ ئەوهی ریگه له چالاکییه کانی په که که بگرن). له لایه کی تره وه هه والی وا له ئارادان پنتاگون زانیاری تیروته سهلی دابیت به تورکیا سه باره ت به جموجوله کانی په که که، سایتی CNN له زاری (جیف موریل) وته بیژی وه زاره تی به رگری ئەمهریکییه وه بلاویکرده وه سوپا و دهزگا هه والگرییه کانی ئەمهریکا هاوکاری تورکیا ده که ن و زانیاری سوودبه خشیان له بهاره ی هه شارگه کانی په که که داوه به تورکیا، ئەم لیدوانه دواي ئەوه دیت چه ندان جار فرۆکه سیخورییه کانی جوړی U-2 ئەمهریکی له ناوچه

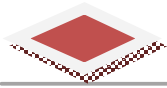

سنوورييه كانى نيوان عيراق - توركييا سوپرا ونه ته وه به مبه سستى چاودير يي كوردنى جموجوله سهربازييه كانى په كه كه .

*يونسان: سه روك وه زيرانى يونسان (كوسستاس كرامنليس) له كؤبونه وه يه كى ئاسايى په رله مانى ولا ته كه يدا رايگه ياند: يونسان دژى له شكريشيه بؤ سه ر باشوورى كوردستان و هوشاريى دايه توركييا مامه له يه كى واقيعبينانه بكات و ريگه چاره يه كى گونجاو و دور له جهنگ بگريته بهر .

*سوريا - ئيران: له سه ره تادا به شار ئه لئه سه د پالپشتى ولا ته كه ي رايگه ياند بؤ ئوپه راسيوني سهربازيى ، به لام دواتر كار به ده سستانى حكومه تى سورى ئه داي ليدوانه كانيان گورپى و رايانگه ياند لايه نگرى ريگه چاره سه رى ئاشتيا نه ن . هه رچى كؤمارى ئيسلاميشه بيده نگرى هه لېژاردو وه و وا ده رده كه ويته پالپشتيى له ئوپه راسيوني سهربازيى نه كات ، به لام كه متر خويان له قه ره ي باس و خواسيى كى له م با به ته ده دن .

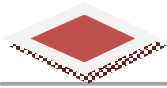
*توركمانه كانى كوردستان: ته واوى حزب و لايه نه كانى ده ره وه ي به ره ي توركمانى پروتستوى له شكريشى سوپاي توركيا يان كرد و رايانگه ياند داكوكى له ده سته كه وته كانى باشوورى كوردستان ده كه ن . (شيخ قه مبه ر به ياتى) سه روكى عه شايه رى توركمانه كانى عيراق رايده گه يه نى روه به روى هيزى سهربازيى توركيا ده بنه وه ئاماده ن له پيناوى پاراستنى خاكى هه ريى كوردستان چه كه هه لېگرن و شه ر دژى توركيا بكه ن . (زه يير تويال ئوغلو) سكرتيرى پارتى گردبوننه وه ي

تورکمانی له لیدوانیکیدا بۆ روژنامه وتی (ئهه دهستتییوهردان و هیرشانهی تورکیا نهک دهبیته هوی دواخستنی جیبه جیکردنی ماددهی 140، به لکو دهبیته هوی ئالۆزی له هه موو ناوچه کهدا).

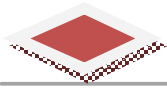
* جه ماوه ری کوردستان: جه ماوه ری کوردستان له زۆربهی شار و شارۆچکه کاندایه ریپیوانی هیمنانه پروتستوی له شکرکیشی تورکیایان کرد، له هه ولیر و دهوک دوو گه وره ترین ریپیوان سازدرا، به لام جیگهی تییبینی بوو له ناوچه کانی ژیر دهسته لاتی یه کییتی ته نیا له شاری سلیمان ریپیوانیکی سنووردار سازدرا که له لایهن کومه لیک گه نجی سه ربه خووه ریخرابوو، لایه نگران و ئەندامی یه کییتی نهک هه ر به شدارییان له م ریپیوانه دا نه کرد بگره کار به دهستان ی شاره که ریگرییان له ریخستنی ریپیوانه که کرد.

له ده ره وهی ولاتیش ره وه ندی کورد له زۆربهی ولاتانی ئەه وروپا و ئەمه ریکا ته نانه ت له به رده م کۆشکی سپی خو پيشان دانیان ساز کرد، له به لجیکا و ئەلمانیا پیکدادان له نیوان تورک و کورداندا روویدا، له لایه کی تره وه له ناوخوی کوردستان مامۆستایانی ئاینی له وتاره کانی روژی هه ینیدا پروتستوی له شکرکیشیان کرد و رایانگه یاند دا کو کیکردن له ولات ئەرکیکی ئاینی و ئەخلاقیه . د. ئەحمه د مسته فا سلیمان، راگری کولیژی زانسته ئاینیه کانی زانکوی سه لاهه دین پییوایه (ده وله تی تورکیا ده وله تیکی مولحید و پولیسی و مورته ده) پاشان وتی (هه ر پيشمه رگه یه ک له دژی تورکیا بکوژریت شه هیده و ده چیته به هه شته وه).

* په كه كه: گه ریلکانی په كه كه له ئاماده باشیدان بۆ بهر په چدانه وهی ئه رتهشی تورك له كاتی به زانندی سنووری باشووری كوردستاندا، ههروهك موراد قه رهیلان رایگه یاند ئه گه ر پارتی و یه كیتی هاوکاری ئه رتهشی تورك نه كه ن كوردستانیان لیده كه نه قیتنام، له لایه کی تره وه (عبدالپرهمان چادرچی) ئه ندامی كۆما چقاكین به متمانه به خۆبوونه وه رایگه یاند (ئیمه هه موو ئاماده کارییه کی سیاسی و ریکه ستنی و سه ربازیمان کردووه بۆ هه ر ئۆپه راسیۆنیک كه تورکیا بیکاته سه ر كوردستان، ئیمه خاکی خۆمان ده پاریزین، پیویسته هه موو كوردان به و شیوه یه بیر بکه نه وه، تورکیا تا ئیستا 24 ئۆپه راسیۆنی کردووه له هه چیا ندا سه رکه وتوو نه بووه، بیگومان له مه شیاندا سه رکه وتوو نابیت).

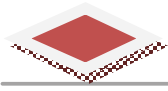
مایه ی دلخوشییه دنیا له شکرکیشی تورك ره تده کاته وه تا ئه و ئه ندازه یه ی دیمه نی له شکرکیشی تورك (ئه گه ر رووبات) له هه مان دیمه نی داگیرکردنی کوهیت له لایه ن عیراقه وه له سالی 1990 ده چییت كه ته واوی دنیا دژی عیراق هه لویستیان وه رگرت، ره نگبی بۆ تورکیا ئه نجامه كه جیاواز بییت و به چه شنی ئاکامی به عس نه بییت به حکومی هاوپه یمانیته یه له میژینه که ی له گه ل ئه مه ریکا، به لام له هه موو باریکدا هاتنه ناوه وه ی تورك بۆ نیو خاکی باشوور باجی قورسی له دوایه، له وانیه به بیته هوی دوا تیکشکانی سوپای تورك که جاریکی دی نه توانیت ته نانه ت بیر له په لاماردانی باشووری كوردستان بکاته وه.

لاوازی و لیکدژی

روونترین شتیك لهم تهنگزهیهدا نایه کگرتووی هه لویستی سیاسی سهرکردایه تی سیاسی کورد بوو له هه مان کاتدا لاوازی و لیکدژییه کی بهرچا و له لیدوانه کانی بهرپرسیانی سیاسی باشووردا به دیده کرا به راددهیه که هه لویستی فه رمی و راسته قینه له گیزاوی چه ندین هه لویستی دژبهیه کدا ون بووه و ناسینه وهی بووه ته کاریکی ئاسته م و نارچه ت، (د. دلیر ئەحمەد) مامۆستای زانکۆی سلیمانی پێیوایه (سیاسه تی سه هرکردایه تی سیاسی کورد وه ک یه که نییه، له قسه کانیاندا هه ندیکیان ده لێن شه ر ده که یین و هه ندیکیان خویان بیده نگ ده که ن، تانیستا هه لویستیکی یه کگرتوو له نیو سه هرکردایه تی کوردی نابینم، ته نیا دژی هاتنی سوپای تورکیا یه که ده نگن).

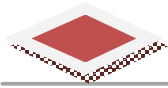
جه لال تاله بانی له لایه که رایده که یه نی مریشکیک رادهستی تورکیا ناکه ن، له لایه کی تر هیزه کانی ئاسایش باره گاکانی پارتی چاره سه ری داده خه ن، ئەو هه نگاوه جگه له وهی لاوازی سه هرکردایه تی کورد دوویات ده کاته وه له هه مان کاتدا به روونی لیکدژی هه لویست و دووفاقی ئەو سه هرکردایه تییه ده سه لمینیت. به لام مه سعود بارزانی بانگه شه ی ئەو ده کات که کوردستان ده که نه گورستانیکي گه وره ی ئه رته شی تورک، هه رچه نده ئەو خوازیاری په یوه ندی دۆستانه یه له گه ل تورکیا به لام دژی له شکرکیشیشه بو سه ر کوردستان، بارزانی ئەمجاره

كورد و تورك له مملاني ميژوييه وه بۆ بهرزه ونديي هاوبهش - ستيقان شه مزيني

بۆ رۆژنامهي (ميلييهت) ي توركي وه ها ديته دوان (ناهه قيديهك به رامبهر به ئيمه دهكريت، ئيمه له رابردودا دۆستايهتي توركيامان ويستوه، ئه وهستهي خومان به ئاشكرا ده بريوه).

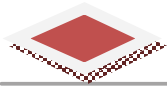

شكستی گفٹوگو

هه ندیک کهس وه های بۆده چن دیبلۆماسیی کوردیی له م قهیرانه دا لاواز و شکستخواردوو بووه، (به کارهییانی دیبلۆماسیی هه له یه چوون دیبلۆماسیی تایبه ته به دهوله تان) کورد دهوله ت نییه تا له ریگه دیبلۆماسییه کانه وه کیشه کانی له گهل ولاتانی ناوچهیی یه کلا بکاته وه، ئه وهی هه یه ته نیا رییی گفٹوگوئی دوو لایه نه یان چهنه لایه نه یه. مه سعود بارزانی له لیوانیکیدا ده لیت (تورکیا گفٹوگو له گهل هه رییمی کوردستاندا رهت ده کاته وه که واته ده بیته له بهرامبهردا چی له هه رییمی کوردستان چاوه پروان بکات؟). له چهنه دین بۆنه و جیگه ی تریشدا سه روکی هه رییم دووپاتی کردوو ته وه هه رییمی کوردستان خوازیاری په یوه ندییه کی باش و دۆستانه یه له گهل تورکیای دراوسی و ئاماده یی هه رییمی نیشساندا وه بۆ هاریکسارییکردنی تورکیا له پینساو چاره سه رکردنی دۆزی په که که به ریگه ی ئاشتی و گفٹوگو.

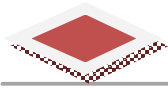
نیچیرقان بارزانی سه روکی حکومه تی باشووری کوردستان بۆ ئازانسی دۆغانی تورکی روون ده کاته وه وه ک حکومه تی کوردستان پالپشتی ریگه چاره سه ری سه ربازی ناکهن به لکو ئاماده ن یارمه تی ده وله تی تورکیا بدن بۆ ئاساییکردنه وهی ره وشه که بۆ دۆخی جارانی. هه رچی لایه نی تورکییه ئاماده یی تییدا نییه بۆ گفٹوگو، ته نانه ت ده وله تی تورک و ژهنه راله کان زۆر له وه خویمان به مه زنتر ده بینن له سه ر

میژی گف توگو له گهل سهر کردایه تی کورد دابنیشتن، هه ربویه سهر دانی ئەم دواییه دی دانوستانکارانی کورد که له نوینه رانی شهش پارتی سهره کی و ره سه نی کوردستانی پیکهاتبوو نهیتوانی هیچ ئەنجامیکی پۆزه تیق به دهست بهینیت و به دهست به تالی و نائومی دییه وه گه رانه وه بۆ ولاته که یان.

ژهنه راله کان و حکومه تی تورکی تانیستا دانیان به قه واره ی باشووردا نه ناوه به لکو وه ک باندی مافیایی سهیری ئەزمونه که ی ده که ن، له و رووه وه (ئیسما عیل بیشکچی) ده نووسی (چاپه مه نی تورک تاله بانی و بارزانی وه ک سهرۆک عه شیره تی گونده کان ناوده به ن و خو یان له وان به گه وره تر ده زانن و پیدیا نوايه چیکردنی په یوه نندی سیاسی و دیبلوماسی له گهل ئەواندا له شان و شکوی تورک که م ده کاته وه). دواتریش به پیچه وانه ی خواستی (ده نیس بایکال) سهرۆکی پارتی گه لی کۆماريخوازی تورکیا وه که پيشنیاری باشکردنی په یوه ندییه کانی له گهل باشووری کوردستان کردبوو، حکومه تی AKP جگه له توندکردنه وه ی هه ره شه کانی له دژی باشوور، هاوزه مان په لاماری ده ستکه وته کانی کوردی باکوور ده دات و ئەو هه نگا وه ششی له په لاماردان بۆ سه ر پارتی کۆمه لگه ی ديموکراته وه DTP ده ستپیکردوه که ئەو پارته سالی 2005 دامه زراوه و به 20 نوینه ر به شداره له په رله مانی تورکیادا.

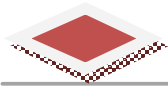
هه ولی قه ده غه کردنی DTP دوا ی ئەو وتاره هات (ئه ردۆگان) له چیک پيشکەشی کرد و تیشکی خسته سه ر روودا وه کانی ئەم دواییه ی

تورکیا و هیماي کرد بۆ ئه وهی دژی هه موو ئه وانه راده وه سستن پشترگیری له په که که ده که ن، پیشتریش له رۆژی 1\10\2007 (یه شار بۆیو کانیت) سوپاسالاری تورکیا له ئەکادیمیای سهربازی له وتاریکدا داوای کرد ریوشویینی قانونی دژی نوینه رانی DTP له په رله ماندا بگیریته بهر مادام په که که به تیروریست نازان.

به کورتی ئاسوی گفتوگو و ریگه چاره ی دایه لوگ لیل و تاریکه و بارودوخه که به تاریکه شه ودا ری ده کات، تا ئه م ساته وه ختهش قهیرانه که وهك خوئی ما وه ته وه بی ئه وهی بکه ویت به لایه کدا، ئه مه ناچاری کردوین چاو بپرینه رۆژانی داها توو تا بزانیین له کویدا ئه م سیناریویه کو تایی دی؟.

تیببینی: ئه م وتاره له ژماره (45) گوڤاری (نیوه ند) له مانگی نوڤه مبه ری سالی 2007 بلا بو وه ته وه.

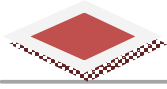
تهنیا ناشتی کیشهی کورد له تورکیا چارهسه

دهکات

کیشهی کورد له تورکیا ههتا ئهم چرکهساتهش به سیاسهتی ئاگر و ئاسن خاموش کراوهتهوه و ههمیشه ویستی سهرباز و ژهنه رالیهکان بهسه ره موو خواستهکانی دیکه دا سه رکه وتوو و زمانی موخاته بهی تورکیا له گهل نزیك له بیست ملیون کوردی ئه و ولاته تهنیا زمانی چهک و مهیدانی جهنگیکی نه خوازراوی خوینداوی دریزخایهن بسووه. پییده چی بهم دواییه نه حکومهتی ئه که په بیه ویت زمان و میکا نزمیکی تر جیاواز له زمان و میکا نزمی پیشووتر سه بارهت به دۆزی کورد له تورکیادا بدۆزیته وه و پیاده بکات. ئه گهرچی تا به ئیستاش دهکات پارتییه پان ناسیونالیستهکانی چهشنی مههپه و جههپه و بهشیکی بهرچا و له ژهنه رالیهکان له دژی ئه و ریگا نویدیهن پارتی داد و گه شه پیدان گرتووییه بهر، بهلام رهنگی له لای زورینهی سیاسییهکانی تورکیا ده رکی ئه وه به روونی کرابیت، تاکه ریگا چاره ی کیشهی کورد له تورکیا دانوستان و ناشتی و کرانه وهی ده ولته ته به رووی مافه نه ته وهی و سیاسییهکانی گه لی کوردا.

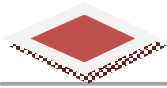
هه ره بویه ئه مه بو چه نده هه مین جاره له ئاستیکی بالای ده ولته و له لایهن ئه که په وه دهنگی به لی بو ناشتی و دۆزینه وهی چاره سه رییه کی

كورد و تورك له مملانىي ميژوييه وه بۆ بهرژه و ندى هاوبهش - ستىقان شه مزىنى

دىموكراتىيانه بۆ كۆتاييهيئان به و قهيرانه خنكىنهرى چەند دەيهيهكه
توركيا پيوهى دەنالينيت، بهرز دەبيته وه. له دوا ههوليشدا پيش چەند
رۆژيک سەرۆك وهزيرانى توركيا "رهجەب تەيب ئەردوگان"، پرۆژهيهكى
نوئى بۆ چارهسەرى دۆزى كورد راگهياند و بانگهيشتى ههموو لايهكى
كرد بۆ چارهكردنى ئەو كيشه له ميژينهيهى چيروكىكى تراژىدىي له
ميژووى ولاتهكهدا نوسيووهته وه.

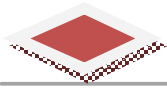

پروژه كهى نەردوگان

سەرۆك وەزىرانى دەولەتى توركيا له روونکردنە وهى پترى پروژە كهيدا بۆ ئاشتى و چارهى كيشهى كورد، بهرچا و روونى دەدات بهراى گشتى توركيا و جيهان، كه پروژه كهى ته نيا بۆ مەبهستى بهرقه راركردنى ئاشتى و نووسينه وهى لاپه پرهيه كى نوى له ميژووى توركيا دا فورموله كراوه و نووسراوه ته وه. نەردوگان دەلييت "ئەو پروژه يهى ئىستا حكومهتى توركيا كارى له سهەر دهكات، بريتييه له ههوليك بۆ بههيزکردنى ههستى نه ته وايهتى و يهكگرتووى خاكى توركيا. نابييت هيج پارتييك يان ته نانهت كه سيك ئامادهى تيدا نه بييت، پيوسته هه موومان پيکه وه يارمه تيدەر بين بۆئە وهى ئەم پرۆسه يه به ره و پيشه وه بهرين و كيشهى كورد له توركيا چاره سهەر بکهين". نەردوگان له جيگه يه كى ديكه دا وتى "مىللهت ئەم پرسىاره دهكات و ده پرسىت تاكهى خوین بريژييت؟، دەليين چيتر نامانه وييت خوین بريژييت و دايكيك فرميسك بريژييت و له چاوه روانى كورە كهيدا بييت".

به كورتييه كهى له وته كانى نەردوگاندا ده رده كه وييت، توركيا ماندوو بووه له دريژهدان به و رامياريهى پيشوو، كه به رهنگار بوونه وهى خهباتى نه ته وهى گهلى كورد بووه به ريگهى سه ربازي، چوونكه زيانه كانى چه ند سالى توركيا له ئەنجامى جهنگ له گه ل پارتي كريكارانى كوردستان ژيړخانى ئابوورى توركيا هه لته كاندوو و زور دوورى خستوته وه له ريپره وى گه شه كردن، به پيچه وانه وه حكومهتى هينا وه ته ژيړ بارى قه رزيكى زوره وه، ئەگه ر كار وا پروات توركيا له ژيړ

بارى قهرزدا نغرو دهبىت و رولى سياسىي له ناوچه كه دا به ره و لاوازيى و پووكانه وه دهروات.

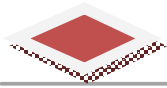
ئهمه له لايهك و له لايهكى تره وه بارودوخى ناوخويى ولا ته كه به جىگه يهك گه يشتوو ه نهك هه ر ناتوانىت مافى كورد به ره و دوا وه بگيرىته وه، بهلكو له بهرچا و نهگرتنى ئه و واقيعه و داخرانى زياتر به رووى دوزى نه ته وه يى گهلى كورددا، ته نيا ئاكامىك دهدات به ده سته وه كه گه وره كردنى قه باره ي كيشه كه يه، ئه وهش له بهرژه و ندى سياسىي و ئابورى ئه و نييه، بهلكو به پىچه وانه وه ئه گه ر هه يه توركييا بباته به رده م بارودوخىكى ناوخويى پر كيشه و ئاژاوه ي وها فراوانه وه، كو نترول كردنى ببىته كاريكى نه سته م. له نه نجامى خويندنه وه ي ئه م دوخه و بينىنى واقيعه كه بوو، عه بدوللا گو يلى سه روك كو ماري توركييا له سه ردانه كه يدا بو بتلييس به رۇژنامه نووسانى وت "با سه رى خۇمان نقوومى لم نه كه ين و راستىيه كان وهك ئه وه ي هه يه ببىنين".

ده رباره ي دوا پرۇژه كه ي سه روك وه زىرانى توركيياش، رۇژنامه ي "ئىكونومىست" نووسىوويىتى، "ده ستپيشخه رىيه كه ي ئه ردوگان ته نيا وه لامى گوشاره كانى يه كيىتى ئه وروپا نييه، بهلكو كيشه يهكى گه شه كردوى ناوخوى ئه و ولا ته يه". ناتوانىن بلىين گوشاره كانى يه كيىتى ئه وروپا بى كاريگه رىين له هه ر پرۇژه يهكى ئاشتى بو چاره ي كيشه ي كورد له چوارچىوه ي ئه و ده وله ته دا، به لام ئه گه ر هه موو جاره كانى پيشوو، هه موو پرۇژه پيشنىاركارا وه كانى پيشوو له ژىر

کاریگه ریی و گووشاری کومه لگه ی نیوده وله تیدا بووبیت، ئه وه بیگومان ئه مجاره، دریزکردنی دهستی ناشتی له لایه ن تورکیا وه ل ه ژیر کاریگه ریی بارودوخی ناوخی و به بنهست گه یشتنی ریگه ی جهنگ بووه، چونکه له لای ئه که په و کاربه دهستانی ده وله تیی تیگه یشتنیک هاتوته ئارا که کاتی هاتووه، بگره دره نگیشه تورکیا له وه قهیرانه زور گه وره یه رزگار بگریت و ژیرخانی ئابووری له وه داته پینه جادووییه قووتار بگریت و ولاته که به ره و ئاقاریکی باشت له سایه ی ناشتیدا ههنگاو هه لگریت.

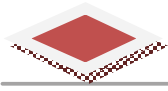
راستییه کیش هه یه نابیت له یادی بکهین، وه نه بیت سه رکرده سیاسییه کان و کاربه دهستانی بالای تورکیا له ده یهکانی رابردوودا ده رکی ئه وه یان نه کردبیت، یهک تاکه ریگا هه یه بۆ چاره سه ری کیشه ی کورد، ئه وه ریگایه ش ناشتی و کرانه وه ی ده وله ته له حاست کورد و به فه رمیی ناسینی نه ته وه یه که به هه موو تایبه تمه ندییه کانیه وه به ناوی گه لی کورد. رۆژنامه وانی ناوداری تورک "محمه د عه لی پیراند" له یه کیک له وتاره نویکانیدا به وردیی تیشک ده خاته سه ر ئه م پرسه و ئه وه پرۆژه یه ی ئه ردوگان و گول به ده سپییکی سه رده میکی نوی بۆ تورکیا له قه له م ده دات، هه روه ک چون پئیوایه هه لویسته که یان رووداویکی دانسقه یه و ئازایه تییه کی بیوینه شی له گه ل خویدا هه لگرتووه، چون له ماوه ی چه ند ده یه یه ی رابردوودا جگه له "ئوزال" هه یچ سه روک وه زیریکی تورکیا نه بووه هینده ی ئه ردوگان متمانیه به خوی هه بووبیت له ده ستپیشخه ریی ناشتی بۆ چاره ی دۆزی کورد.

بيراند له وتاره كهيدا دنووسيت "له هه مووان گرنگر ئه وه يه كه وا:
زوريك له سه روک وه زيرانمان له رابردودا شيرپه نجه كه يان ديارى
کردوه، به لام هيچ کاميكيان زاتى ئه وه يان نه کرد جگه له ئوزال
نازيه تي خوى پيشان بدا بۆ خستنه کارى جيبه جيکردنه وه. ره جهب
تهيب ئوردوگان، جا خوشيت ليى بيت، ياخو نا، زاتى ئه وه ي کرد به
هاوبهشى له گه ل سه روک گول، كه شوهه وايه كى وايان خولقاند كه له
شديكى ئه ستم ده چوو".

له ژير ئه م رۇشناييهدا زوريك له چاوديرانى سياسىي و كارناسان به و
پروايه گه يشتون، له لايه ن ده ولته تي توركي او وه نيه تيكي باش هه يه بۆ
كوتايى پيه ينان به كيشه كه، هه روهك "ئىگمين باگيش" گه وره
دانوستانكارى توركي ا له يه كييتى ئه وروپا جه ختى له سه ر ده كاته وه
"ئيمه به هه موو شيوه يه ك هه ولده دهن ريگه له و خوينريژييه بگري ن له
ولاتدا هه يه، هيوامان وايه ئه و توندوتيزييه له و لالتدا نه مي نييت و
دووبه ره كيش له ناو خه لكيدا كوتايى پي بييت".

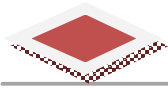
ئه م نيه ته و ئه و جو ره لي دو انانه ده توانن خزمه تيكي باشى دوزه كه
بكه ن به ئاقارى چاره سه ركر دندا، چوونكه هيچ ئاشتييه ك ناتوانييت له
ئارادا بيت، ئه گه ر له پيشدا كوتايى به هه موو جو ره خوينريژييه ك
نهيته ت، هيچ پرژه يه ك ناتوانييت رول بگيرييت به بي دوزينه وه ي
سه ره داوى كيشه كان و هه ولدان بۆ چاره سه ركر دنيان، له وتارى
سياسىي و فه رمى توركي ادا به روونى ئه و خواسته هه ستي پيده كرييت،
ئه گه ر كار وا برواته پيشه وه، مافمان هه يه بلين ده سپيكي قوناغيكي

كورد و تورك له مەملانێی میژووییەو بەرژەوێدی هاوبەش - ستیخان شەمزینی

نوێی چارەسەریی و دۆزینەوێ ریگاکانی ئاشتییهکی یەكجاریی و
سەرتاسەریی دەستیپێکردووە.

پیشوازی له پرۆژهکەى ئەردۆگان

به پێی زۆرینهی ئەو راپرسییانهی دەزگاکانی راپرسیی له ناوخۆی تورکیا ئەنجامیانداون، ئاکام دەرکەوتوو بەشی هەرە زۆری هاوولاتیانی ئاسایی خوازیاری کۆتاییهینانن به کیشهی کورد و تورکیا به ریگهی ئاشتی. ئەو هەش پێشکەوتنیکە له مەسەله کەدا، چونکە له وانهیه چەند سالیك له مەوبەر دۆزی کورد له دیدی زۆرینهی هاوولاتیانی ئاسایی تورکدا تیرۆر و وهحشیگه ریهکی روت و قوت بووبیت، ئیستاکه ئەم گۆرانه له دنیا بینی تاکی تورکیدا، گۆرانیکى کهم نییه، بەلکو یهکیکه له و روداو دهخۆشکهرانهی ریگاکانی ئاشتی هەرچی زیاتر کورت دهکاتهوه.

هاوولاتیان و پارتييه سياسییهکانی کوردیش هەر له دهته په وه تادهگاته په کهکه سه ره پای تیبینی و سه رنجیان له سه ر ناوه رۆکی پرۆژه که و ته نانه ت گومانیشیان، پیشوازی له هه وه لکانی ئاشتی دهکن، تا ئەو ئەندازهیهی په کهکه رایده گه یینیت ریگه چاره ی ئاشتی و دایه لوگ به کراوه یی ده هیلیته وه و به ریگه یه کی گونجا و سه یری ده کات.

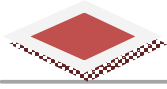
ئه حمه د ده نیز به رپرسی په یوه ندیه کانی کۆما جفاکین کوردستان رایده گه یه نیت "لای ئیمهش خه تی سه ور هیه، ده بییت ده ولته تی تورکیا، کورد وه که نه ته وه قبوول بکات، ده بییت ده ولته ئەو شته له چوارچیوه ی ده ستوور جیگیر بکات". په کهکه یاخۆ ده ته په مافی خویانه داوای گره نتییه کی وه که ده ستوور بکن، چونکه هیه چ زه مانه تیك نییه تورکیا ئەم هه نگاوه وه که تاکتیکیک به کارناهیینیت بۆ خا وکردنه وه ی ئەو

گرژييهي ئيستا له ناوه وهي توركييا له قوولپ و جوشدايه. بهلام ئوميدكه له وهدايه جيا له وهي پهروشسي لهلاي ههر دوو پارتى كومه لگه ي ديموكرات و پارتى كريكاران هيه بۆ ئاشتتبي و دوزينه وهي ريگا چاره يه كي دوور له توندوتيژي، هه مان پهروشسي لهلاي كاربه ده ستانى دهوله تي توركييا به رووني ههستي پيده كريت.

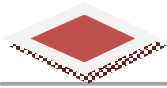
كيشه يه كه هه تا ئيستا له ئارادا بييت و پرژه كه سست و خا و بكات وه، ريگره ناوخوييه كانى توركيان، له چه شنى بهر به سستى پارتيديه راستره وه كان و به شيك له ميديا توراندييه پان ناسيوناليسته كان، چونكه نه و دوو هيژه يان با بلين نه و دوو جه مسهره به فورم و ميكانيزمى جياواز كار يه رييان له سهر شه قامى توركيى هيه، بۆ ته يار كردن يان له دژى ههر پرژه يه كه ئاسوى چاره سهرى كي شه ي كوردى له خو گر تببت. بوله نت كي نييش، له "توده ي زه مان" دا، تيشك ده خاته سهر نه م مترسييه و ده نووسيت: گرن گترين شت له ده ست پيش خه رييه ديموكراتيه كه كه بۆ مه به سستى چاره سهر كردنى كي شه ي كورده، بريتييه له پيدانى زانيارى دروست به راي گشتتبي و به ده سته ينانى پشت گيرى نه وان بۆ پرۆسه كه.

خوش به ختانه راپرسيه كان كه تايستا نه نجام دراون پالپشتديه كي گه وره ي خه لك بۆ پرۆسه كه ي حكومه ت پيشان ده دن. له گه ل نه وه شدا به هوى هه وله كانى پارتى كۆمارى "جه هه په" و پارتى ميللى "مه هه په" و ميديا كان كه له رى گووتاره ناسيوناليستي و شو قينديستيه كانه وه و به باس كردنى مه ترسيى دابه ش بوون و جيا بوونه وه نه يانه يشتتوه

پالپشتىي ئه و پرۆژه يه يى حكوومهت زۆر جه ماوه رىي بييت و به شيكى
كۆمه لگه يان له دژى هانداوه .

ئه گه رچى ههردوو پارتى كۆمارىي و ميللىيى هيئنده به هيژ نين بتوانن
شه قامى توركيا به ته واوه تى كۆنترۆل بكهن، يان بتوانن پرۆژه يه كى له و
شيوه يه يى ئهردۆگان پيشنيارى كردوو ه سهر له بهر هه لبو ه شيئنه وه و بۆ
دواوه يى بگيرننه وه، به لام ئه گه ر ده ولت به هيژ نه بييت و نه توانييت
شه قام بكات به پالپشتى پرۆژه كه ي، له هه مان كاتدا خودى پرۆژه كه
به شيكى بهرچا و له مافه كانى گه لى كورد له خو نه گرييت، نه ك ناتوانييت
ئاشتى له سه ر كه مترين جوگرافيا به رقه رار بكات، به لكو ديسان
مه وجه يه كى تر له شه پ و ئاژاوه و پيكدادانى چه كدارىي سه رتاپاي
ولاته كه ده گريته وه و پرۆژه كه ش ته به خور ده كات و وه ك ته پوتۆز
ده چييت به ئاسماندا .

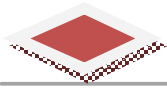

نه خشه ریگای ئۆجه لان

هیچ چاره سه رییه كه له ئارادا نییه له تورکیادا، به بی رازیبوونی ئۆجه لان و پارتی کریکارانی کوردستان، چون ناکریت له لایه كه ده ولت شه پی گه ریلاكان بکات و له لاکه ی تر بانگه شه بۆ چاره سه ری کی شه ی کورد بکات، له بهرئه وه ی هه ردوو کی شه ی پارتی کریکارانی کوردستان و گه لی کورد له بناغه دا یه ک کی شه ی و په یوه ندییه کی کونکریتی و ئورگانیکیان پیکه وه هه یه، یا خو به ده برینیکی تر په که که و خودی عه بدوللا ئۆجه لان هه روه ک چون جه سه ری کی کی شه که ن، له راستیدا ده توانن جه سه ری کی به هیزی چاره سه ری و کوتاییه یان بن به و باره نه خوازاه ی چه ند ده یه یه که له تورکیادا به ریوه ده چیت.

تورکه کان بۆ ئاشتییه کی سه رتاسه ری جگه له دریتکردنی دهستی دانوستان بۆ ده ته په، هه له یه کی گه وه ری ده که ن ئۆجه لان و په که که له بیر بکه ن، چون ئه وه ی ده رده که ویت له گووتاری سیاسی ده ولته تی تورکدا نیه ت و ریگایه کی تاکلایه نه ی ده ولته ته بۆ چاره ی دۆزه که به بی گه رانه وه بۆ را و پیشنیار و به هه ند وه رگرتنی خاوه نی راسته قینه ی کی شه که که گه لی کوردستان و پارتییه سیاسییه کانی چه شنی په که که و ده ته په ن.

عه بدوللا ئۆجه لان، به م دوا یانه له ری نامه یه که وه بۆ سه روک وه زیرانی تورکیا، روونیکردۆته وه به بی گه رانه وه بۆ کورد و گف تو گو کردن له گه ل نوینه ره کانی دا، هیچ چاره سه رییه که نییه گه لی کورد بتوانیت قبوولی

بكات، ئۆجهلان و پیرای ئه وهی ئامادهیی خوئی بو هر جوره هاوکارییهك نیشان دهدات، له نامه کهیدا ئه وهشی نویسه و:

"پییوسته له گهله هموو ئه و کهسانه ی که چاره سه ری ده خولقیین دیدار ئه نجام بدرییت، ئه گهر پیکه وه قسه نه کهن پرسه که چاره سه ر نابییت، به پیچه وانه وه بهرده وام ده بییت، ئه وانه به هینده ی من شاره زای پرسه که و چاره سه رییه که ی نین، من نالییم هر ده بییت بیین و له گهله من دیدار ئه نجام بدهن، من له وان ناپاریمه وه، به لام ئه گهر ئیوه بلین من پرسه که چاره سه ر بکه م و مخاته بیهش خوم ده ستدیشانی ده که م، ئه وه مایه ی په سه ند نییه، کورد ئه وه په سه ند ناکات، من نالییم له قوناغی رابردودا له گهله من دیداریان ئه نجام نه داوه، دیدار له گهله من ئه نجامدرا و من پیشتیش باسی ئه وه م کردبوو، به لام هیچ ههنگاویکی جیدی نه را، من دیسانه وه ده لییم ئه وه کاریکی ئاسان نییه، پییوستی به بویری هیه، رۆژانه مروقه ده مرن، من لییره وه هه ولده دم ری به و مردانه بگرم، به هه لویستیکی هه رزان ناتوانن پرسه که چاره سه ر بکه ن، پرسه که به چه مکی کلاسیکیش چاره سه ر نابییت".

ئۆجهلان خوئی به شیک بووه له و کیشه له میژینه ی تورکهکان باسی لیوه ده کهن، وهك چون هوکاریکی گرنگی ئه و سه ختیانه بووه لانی که م له بیست و پینج سالی رابردوو هاتوته سه ر ریی ده ولته تی تورکیا، ئه مپرو ئۆجهلان هه ر ئاوها ده توانییت یارمه تیده ریکی گرنگی چاره سه ری بییت و ئه و نه خشه ریگایه ی ئه و پیشنیاری کردوو بو چاره ی کیشه ی کورد له و به شه ی کوردستاندا، لانیکه م ئه گهر هه موو

مافه کانی کوردیش نه بیئت ئه وه کورده کان ده توانن پییی رازی بن و وه ک سهرکه و تئیککی گه وره چاوی لیبکه ن له خهباتی رزگار یخوازی خویاندا. ناوه پوکی نه خشه ریگا که ی ئوجه لانیش، ههروه ک "ئیمره ئوسلو" له رۆژنامه ی "توده ی زه مان" ی تورکیدا روونیکرد و ته وه له سه ر چه ند پایه و خالیکی بنه ره تی راوه ستاوه و ده کریت گرنگترینیان به مشیویه له سه ره وه بۆ خواره وه ریزبه ند بکه ین:

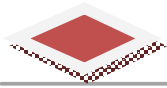
* له پینا و ئاشته وایی ناو کۆمه لگا، ده بیئت چه ند لیژنه ییه کی دادوه ریسی و راستیی پیکبه یندریت. هه ردوولا پیویسته هه له ی خویان بزاندن و به ئاشکرا باسی ئه و شتانه بکه ن.

* پیویسته پیناسی کوردیی له ده ستووردا بنووسریته وه و بخریته نیو سیستمی یاساییه وه.

* پیویسته زمانی کوردیی له قوتا بخانه سه ره تاییه کاندای بخویندریت. ئه و که سانه ی ده یانه ویئت منداله کانیان وه ها په روه رده ییه ک وه ربگرن پیویسته بتوانن بیاننیرن بۆ ئه و جوړه قوتا بخانه.

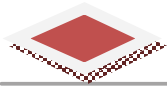
* پیویسته ئازادی راده ربیرین و ریخراوه یی سنووردار نه کریت. پیویسته چالاکی سیاسی سنووردار نه کریت یان له لایه ن ده وله ته وه ریکنه خریت.

* پیویسته یاسا کانی حزب و هه لبرژاردن بۆ ریفورم و چاکسازی دیموکراسی بیئت. پیویسته یاسا کان گره نتی به شداریی گه لی کورد و هه موو گروپه دیموکراتیییه کانی تر له پرۆسه ی بریاردانی دیموکراسی بده ن.

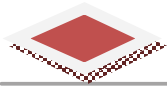

* پیویسته ئه و کسه سانه ی که له ماوه ی جهنگدا له گونده کانیان ده رکارون به بی هیچ بهر به ستیک بگه ریینه وه شوینه کانی خویان .
ئه م پلانه ی ئوجه لان له سه ره تای پرۆسه که وه تا کۆتایی ده توانیت گره نتی کۆتایی هاتنی ئه و بارگرژییه میژوویییه بییت له ولاته که دا بوونی هیه . ئه مپۆکه ته نانه ت به شیک له ژه نه راله کانیش خوازیاری ته و او بوونی ئه و دراما زۆر تراژیدییه ن، به لام بۆچوونی سوپا بۆ مه سه له که جو دایه و پیدیا نوایه نا کریت ئوجه لان له م پرۆسه یه دا به هه ند وه ربگرییت، ئه م راستیییه ش له سه ر زاری سوپا سالاری تورکیا، ژه نرال باشبوغ جه ختی له سه ر کراوه ته وه، وه ختییک به میدیاکانی راگه یاند "میلله تی تورک و هییزی سه ره بازی تورک (سه ره وکی ریکزراوه تیرۆریسته ییه کان) به هه ند وه رناگرن و لیبوردنیشیان بۆ ده رناکه ن، ته نانه ت له پرۆسه ی کرانه وه ی دیموکراسی له تورکیادا، بابته تی به هه ند وه رگرتنی ئوجه لان زه حمه ته و تا دوایین ساتیش، شه پرمان له گه ل تیرۆردا به رده وام ده بییت".

به پیچه وانه شه وه به گویره ی هه والی رۆژنامه ی "توده ی زه مان" ی تورکی بۆچوونی ده ولته ت و ئه که په جیاوازتره و له به رامبه ر نه خشه ریگا که نه رمتن، رۆژنامه که نووسیویتی "نه خشه ریگای ئوجه لان تیروانییکی جیاوازی دروستکردوه له لای پارتی داد و گه شه پیدان، ئه و کۆبوونه وانیه ی له م دواییه دا له نیوان بهرپرسیانی ده ته په و ئه که په دا ئه نجام دراون ریگا خوشکه ریکی باش بوون بۆ به هه ند وه رگرتنی ئه و نه خشه ریگایه".

به کورتیییه که ی ئۆجه لان و نه خشه ریگا که ی هیزیان هه ییه به شداربن له پرۆسه که دا، به لانیکه مه وه تورکه کان له و راستیییه به باشی تیگه یشتون، هیچ ههنگاو یکی ئاشتی ناتوانیت له تورکیادا بچیته بواری کرداره وه، ئه گهر ئۆجه لان و په که که لایه نیکی هه ره سه ره کیی ئه و ئاشتییه نه بن، به لام خوشبه ختانه په که که و ئۆجه لان له م قوناغه دا له هه مو کات سوورتر و ئاماده ترن بۆ ریگا چاره یه کی ئاشتییا نه ی کی شه ی کورد، درێژکردنه وه ی زوو زووی ماوه ی ئاگرپر له لایه ن په که که وه، به تایبه تی ئه م ئه گهر بپه ی دوایی که تا کۆتایی مانگی ره مه زان درێژه ی ده بییت، به لگه یه کی ساده ی ئه و ده رپینه ی لای سه ره وه ی ئیمه ن.

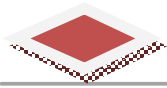

چه کدانانی په که که

له گه ل' بلا و بوننه وهی دهنگوی هه رچوره گف توگو و هه نگاویک بـؤ چاره سه ری کی شهی کورد له تورکیا، پرسى دانانى چهک له لایه ن پارتى کریکارانى کوردستانه وه ده بیته مانشیتی رۆژنامه کان و سه رباسی زۆرینه ی لیدوانه سیاسی و رۆژنامه وانیه کان چ له ناوخوی تورکیا، چ له لای ئه و ناوه ند و ده زگا و ده وله تانه ی له ده ره وه ی تورکیا، بایه خ به و دۆزه ده دن. ئه وه ی ئاشکرایه هه لویستی فه رمی پارتى کریکارانى کوردستان وه هایه: چهک دانانیان په یوه سه ته به و هه نگاوانه ی حکومه ته وه له به واری ریگه خو شکردن بۆ مافه نه ته وه ییه کانى گه لی کورد ده ی نی ت.

ئه مجاره ش سه رکرده کانى په که که هه مان بۆچوونى پيشوویان دووباره ده که نه وه و سه لماندنى مافه سیاسى و نه ته وه ییه کانى گه لی کوردیان به یه کیك له مه رجه کانى چه کدانانیان داناوه و تا ئه وه روونه دات ئه سه ته مه چهک دابنن و هه روا به چه ند بانگه شه یه کی میدیایى له لایه ن سیاسى یه کانى تورکه وه واز له جموجۆله سه ربازییه کان به ی ن، چون راستییه ک هیه ئه وه یه: تا به ئیستا ده گات په که که تاکه سه لغانى پاراستنى مافه کانى کورده له و به شه دا.

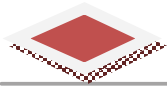
ئه حمه د ده نین، به رپرسى په یوه ندییه کانى کۆما جفاکین کوردستان، رایگه یاند "تا ئیستا پرسى کورد له تورکیادا گرفتیکه و چاره نه کراوه، بۆیه پیویست به وه ناکات کهس قه ناعه ت به په که که بکات تا وه کو چهک دابنیت". له سه ریکی دیکه شه وه ئه گه ر تورکه کان ملکه چ بکه ن بۆ ئه و

نه خشه ريگاييهى ئۆجهلان بهمه بهستى دۆزينه وهى ميكانيزمى چاره سهرى پيشكەش به دهولهتى توركيى كوردوه، بيگومان چەك دانانى پهكهكه دهبيته كاريكى ئاسايى، چون كاريزماى ئۆجهلان بۆ پهكهكه و زورينهى كوردهكانى باكوورى كوردستان شتيكى كه م نيه، هه بريارىك ئۆجهلان بيدات، به تايبهت ئهگهه تورك ئامادهى سهلماندنى مافهكانى كوردى تيدا بيت، بۆ پهكهكه و تهواوى كوردى باكوور مائهى سهريچى نيه، ئهگهه ئه برياره چهكدانانى پهكهكهش بيت له ماوهيهكى زور كورتدا.

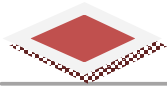
محهمد على بيراند، رۆژنامه نووسى ناودارى تورك له "حوپيهت" دا نوسيويتى (ئۆجهلان گرنگى بهو وتاره دهيات و بپروا وايه دواى ئه وه چه ند پيشقه چوونيك روويدات. ئه و "نه خشهى ريگاييه" ي له بهنديخانهى ئيمپراييه وه دهرده چيىت رهنگه پرۆسهكه خيرا تر بكات يان به پيچه وان وه هه موو شتيك بشيوينيىت. پهكهكه پيشنيازهكانى ئۆجهلان وهك دهستور پهيره وهكاته و هيج كهسيك جورته ت ناكات شتيكى لى بگوريت، گرنگ نيهه چه نده بير و بۆچوونى جياواز له ناو ريخرا وهكه دا هه بيت. قورسايى و هاوسهنگى خودى ئۆجهلان زور ئالۆزه).

تابلۆ سياسيهكه نيشانمان دهيات، پهكهكه ئامادهى چهكدانانى مه رجاره، هه تا توركيا مافهكانى كورد له دهستوردا نه چه سپينيىت و به كردارىسى هه لويستهكانى له مه پ كورد نه بينريت، هيج لۆژيكيك پشتگيرى له ههنگاوى چهكدانانى پهكهكه ناكات. بۆيه سه ركردهكانى

گه ریا له همیشه له لیدوانه کانیاندا پیدیا نه وه دیاره که ده یانه وی چیرۆکی جهنگ له گه ل ده ولت کۆتایی بییت، سه رکرده کانی په که که زۆرتتر له و ژماره سیاسییه تورکه ی فرمیسیکی تیمساحانه بۆ هاوولاتیانی سیقیل و کوشتار و خوینریژی له ولاته کانیاندا دهرژن، په رۆشترن بۆ ناشتی.

بۆیه ئه گه ر تورکه کان خوازیارن په که که چه ک دابنییت، ده بییت رامیاریی خویان له به رامبه ری بگۆن، هه ر له گۆرینی گووتاری میدیا فه رمییه کانه وه که په که که به هیژیکی تیروریستی پیناسه ده کات، تا به شدارپیکردنی پارتی کریکاران وه ک هیژیکی هه ماهه نگار و هاوبهش له هه ر پرۆسه یه کدا که ئومییدی لیبکرییت ناشتییه کی راسته قینه له تورکیادا به یینیته دی.

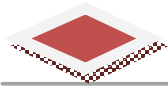

رۆلی دهتهپه له چارهسهریدا

پارتی کۆمه‌لگه‌ی دیموکرات "دهتهپه"، به‌هیزترین و تاکه پارتیی سیاسی کوردیی ریگه‌پیدراوه له تورکیا، ئەگه‌رچی پارتییه‌که نوییه، به‌لام له‌سه‌ر پاشخانیکیی سیاسی گه‌وره و ئەزموونیکیی ده‌وله‌مهندی چه‌ندین پارتیی سیاسی کوردیی قه‌ده‌غه‌کراو ده‌ژی، بۆیه به‌شیوه‌یه‌کی زۆر راسته‌وخۆ کاریگه‌ریی هه‌یه له‌سه‌ر پرسیی کورد، بردنه‌وه‌شی له ئەنجوومه‌نی شاراوه‌نیه‌کانی شاره‌ کوردیه‌کاندا به‌ریژه‌یه‌کی به‌رچاو، گه‌واهیی ئەو راستییی لای سه‌ره‌وه‌یه.

هینانه سه‌ر شه‌قامی زیاتر له یه‌ک ملیۆن هاوولاتی کورد له دیاربه‌کر له رۆژی ئاشتی جیهانییدا "1-9-2009"، له ژیر ناوی "به‌لی بۆ ئاشتییه‌کی شه‌رافه‌تمه‌ندانه"، نیشانیدا ده‌تهپه‌ هیزیکه‌ ناکریت حیسانی بۆ نه‌کریت، به‌ تایبه‌ت له‌و ساته‌وه‌خته‌دا، په‌که‌که‌ هه‌یج لارییه‌کی نییه ده‌تهپه‌ نوینه‌رایه‌تی خواستی کورد بکات. بیدینی باراک ئۆباما له‌لایه‌ن "ئه‌حمه‌د تورک"ی سه‌رۆکی ده‌تهپه‌وه‌ و چه‌ند دانیشتنیکیی بالای هابشه‌شی نیوان ئەکه‌په‌ و ده‌تهپه‌، ئەوه‌نده‌ی تر هیز ده‌دن به‌و پارتییی وه‌ک جه‌مه‌سه‌ریکی به‌هیز له‌ پرۆسه‌که‌دا ده‌ر بکه‌ویت.

ده‌تهپه‌ ئەگه‌رچی تیبینی و گومانی هه‌یه، به‌لام پيش‌بوازیی له‌هه‌ر پرۆژه‌یه‌ک ده‌کات که‌م تا زۆریک دۆزی نه‌ته‌وه‌یی گه‌لی کورد چه‌ند فرسه‌خیک بباته‌ پيش‌ه‌وه‌. سه‌رۆکی پارتی کۆمه‌لگه‌ی دیموکراتی "ئه‌حمه‌د تورک" له‌ وه‌لامی لی‌دوانی وه‌زیری ناوخوی تورکیا به‌شیر ئاتالای رایگه‌یاندا، "حکومه‌تی تورکیا ماوه‌ی 30 ساله‌ سیاسه‌تی

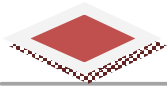
سهرتاسهری تورکیا بگریته وه. ئەم حه قیقته تهش له سهه زاری "ئایسل توگلوک" ی خانمه په ره مانتاری ده ته په وه جه ختی لیکرا وه ته وه.

ئه نجام گیری

هه لیکی گرنگ بۆ هه ردوولا "تورکیا، کورد" هاتوته پيشه وه تا سوود له م ده رفه ته وه بگرن و چاره ی کيشه یه کی له میژینه ی نیوانیان بکه ن، ئەم چرکه ساته میژووییانه بۆ هه ردوولا بایه خیکی زوریان هه یه و ئەگه ر ژیرانه مامه له ی له ته کدا بکه ن، ئەوه ئاوسه به قوئاغیکی نوی که ده توانین بلین له دایکبوونی میژوویییه کی تره بۆ تورکیا.

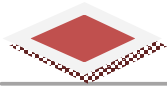
نووسه ر و کارناسی بواری دۆزی کورد، "هینری بارکی" ده نووسیته (ئیسیتا نیشانه کانی ئەگه ری چاره سه رییه ک به ده رکه وتوون. بۆ یه که مجار له میژووی خویدا، ده وله تی تورکیا باس له چاره نووسی ئەوه که مینه زۆره ی کوردی خو دی ده کات. له و دواییه عه بدوللا گول سه روکی تورکیا رایگه یاند پرسی کورد "گه وره ترین کيشه ی ولا ته که یه تی" و وتی تورکیا "هه لیکی میژوویی بۆ ره خسا وه تا له ریگه ی گفتوگو کردن ئەوه پرسه چاره سه ر بکات". تی دبینه یه کانی گول منازره یه کی نوی له میدیا و ئەکادیمیا و سیاسه تی تورکیای له سه ر ئەوه ی چو ن ئەوه یا خیبوونه 20 ساله یه ی کورد به سه رکرا یه تی PKK کۆتایی پیدیه ی ن، به دوا دا هات).

وا بپروا ده که م ئەگه ر تورکه کان، نه رمی پتر بنووینن و له ده ره وه ی که مالیزم و بازنه ته سک و داخرا وه کانی بیری نه ته وه په رستانه ی هه تا

ئىستاي دهولته توركه وه، له پرۆسه كه پروانن، كوردهكان هه موو كات بۆ ئاشتىي ملىان له موو بارىكتره، چون جهنگ و توندوتىژىي بۆ كورد جگه له ويرانبوونى ولات و له ناوچوونى بنه ماكانى ژيان و كوشتار و به فېرۆچوونى خوئىنى سهدان هه زار كهس له رۆلهكانى گه له كهى هېچ دهستكه وتىكى ترى نه بووه. له نمونهى دهولته تان و ئەزموننهكانى جيهانىشه وه فېرېبووين، گه لانى سته ملىكراو و ژىردهسته زۆر زياتر له نه ته وه سهردهست و چهوسىنه ركان په رۆشى ئاشتىي و ريگسا ديموكراتىي و مه ده ندىيه كانن.

تېبىنى: ئەم وتاره به سى بهش له ژمارهكانى (714-715-716)
رۆژنامهى (كوردستان راپورت) له رۆژانى 13-15-18\10\2009
بلاوكراوه ته وه.

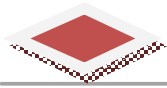

بو چاره سهری کیشهی کورد

دهبی تورکیا له گهل کی دانوستان بکات؟

ئه گهرچی دهولته تی ئه که په "پارتی داد و گه شه پیدان"، هه ندیک ریفورمی لا به لای له مافه کانی کورددا کردوو له باکووری کوردستان، به لام هیشتا ئه و پیشکه و تنانه نه بوونه ته خالی سهره تا بو به رفهرمی ناسینی تیکرای مافه کانی گه لی کورد وه که نه ته وه یه که که میژووییه کی دیرینتری هه یه له تورک له و جوگرافیا یه ی ئه مرۆ پیی دهوتریت تورکیا، له لایه که دهولته له تورکیا که نالی فهرمی ته له فزیون بو کورد دهکاته وه و رایده گه یه نیته ئاماده ی ریفورمه له دۆزی کورددا له و چوارچیوه یه ی یاسای دهولته ریی پیده دات.

له لایه کی تره وه جگه له ساخته کردن له پارتی کومه لگه ی دیموکرات "دهته په" که پارتیکی فهرمی و یاسایی کوردییه، له پرۆسه ی هه لپژاردنه کاندایا، له چه ند مانگی رابردوو دا گوشاریکی هه مه لایه نه خرایه سهر دهته په و ئه ندامه کانی له زۆرینه ی شاره کانی باکوور، له مانه ش بترازیته داواکاریی "ئه حمه د تورک" بو پیدانی دهسه لات به کورد و به فهرمی ناسینی ئۆتۆنۆمی بو باکووری کوردستان به پیچه وانه ی دهستوور و ته نانه ت ئه و کرانه وه یه ش ده زانن ئه مرۆ له و ولاته دا هه سستی پیده که یه ین. دۆخی جیهان له گهل هاتنی ئوباما

دهگۆریت، یان لانیکه م بهوشیویه نامینیتته وه له پیشتردا ههبووه، چونکه بهرنامهی گۆرانهکهی ئوباما رهچاوی زۆری باری رۆژهلاتی ناوهراستی کردوه، بیگومانیش هیچ گۆرانیک له رۆژهلاتی ناویندا نایهتهدی بهبی ئهوهی گۆرانیش له مافهکان و دۆزی گهلی کورددا رووبدات.

هاتنی ئهم دواييیهی ئوباما بۆ میسر و پیشکەشکردنی ئه و وتاره میژوویییهی به خالی داپران و سهرهتا دادهنریت له سیاسهتی دهرهوهی ئهمهریکا، کهم تازۆر کاریگهری راستهوخۆی دهبیته بۆ بیرکردنه وه له چارهسهری کیشهی کورد که به یهکیک له کیشه دیرینهکانی ناوچهکه دیتته ژماردن. کۆبوونهوهی ئهممه تـورک وهک نوینهریکی بالایی نهتهوهی کورد لهگهڵ ئوباما و پیشکەشکردنی پلاتفۆرمی چارهسهری کیشهی کورد له ریی ئۆتۆنۆمییه وه پێیان یهکیک له سیماکانی ئه وهرچهرخانهیه ئیمه باسی دهکین.

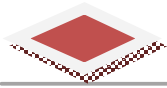
تورکیا بیهویته یان نا له لیواری قوناغیکی نویدایه، دهچیتته ناو سهردهمیکی تازه وه له رۆژهلاتی نیویندا که وهک وتمان زۆریک له هاوکیشهکانی ههتا ئیستای ئاوهژوو دهبنه وه، ئهمهش له لوبنان به شکستی توندئاژۆ ئیسلامییهکان و خرۆشانه جهماوه رییهکانی ئیرانه وه به زهقی دیاره. تورکیا ناتوانیت پارچهیهکی داپراو بیته لهم تهشکیله نوییه و بریاری خۆکوژی نادات بهوهی به پیچهوانهوهی شهپۆلهکه وه مهله بکات، تورکیا بۆ خۆ گونجاندن لهگهڵ ئهم وهرچهرخانه نوییه و بۆ نزیکبوونه وه له خهونی ئەندامیته یهکیته

ئه وروپا و ماندوبوون له شه پێکی درێژخایه نی بی ئه نجام له گه ل کورد سه ره نجام زوو بیته یان درهنگ بریاری دانوستان له گه ل لایه نی کورد ده دات به مه به سستی دۆزینه وهی میکانیزمی گونجاو و به ره چا و کردنی بهرزه و نندی هه ردوولا بو کۆتایه یان به و بارگرژی و کیشانه ی له سه ره تای دامه زانندی ده ولته ی تورکیای نویسه له نیوان هه ردوو نه ته ودا بوونی هه یه .

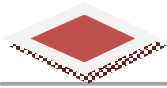
ئه م بارودۆخه نوییه ی له جیهان و ناوچه که دا ها تۆته پێشه وه و بریاری په که که بو چه کدانان و چاره سه رکردنی کیشه ی کورد به ریگه ی ئاشتی، زۆریک له ناوه نده سیاسی و ئه کادیمییه کانی تورکیاشی هی ناوه ته سه رکه لکه له ی ئه وه ی سوود له م ده رفه ته وه ربگریته به قازانجی کۆتایی پیه یان به کیشه که به ریگه ی ئاشتی و دایه لوگ که ئیستا له هه موو کات شانسی زۆرتری هه یه . محمه د عه لی بیراندی روژنامه نووسی ناوداری تورک پێش زۆرینه یان که وت له راگه یانندی گرنگی ئه م دۆخه تازه یه و له وتاریکیدا له روژنامه ی "حوریه ت" له ژیر ناوی "با ئه م هه له ش له ده ستنه ده ین بو چاره سه ری دۆزی کورد"، باس له وه ده کات تورکیا له پێشتردا چه ندان ده رفه ت و هه لی زیڕینی له ده ست خۆیدا وه بو چاره سه ری ئاشتیانه ی کیشه ی کورد .

ئه و دوو نمونه باس ده کات، یه که میان سالی 1993 که به هۆی کۆچی دوا یی سه روک "تورگۆت ئۆزال" ه وه پرۆژه ی ئاشته وایی هه لوه شایه وه ، جاری دوو هه میش هاوکاته له گه ل ده ستگیرکردنی عه بدوللا ئۆجه لان سه روکی پارتی کریکارانی کوردستان له سه ره تای سالی 1999 دا .

توركيا ناچاره به گرتنه بهري رامياريي نوي، چوونكه نهگهر ئه وه نهكات زيانى زياتر دهكات له هه موو روويه كه وه، ئه م رامياريه نوويه دهبي تواناي بريارداني هه بيته له هه مبه ر مافي كورد و دواي ئه و هوسه و هه رايه ي نه كه ويته له هه ندي ناوه ندي سياسي و راگه ياندي شو قينيه وه دهكريته سه ر كورد چ وهك نه ته وه و چ وهك مرؤق، وهك ئه وه ي مه هه په دهيكات، بهلكو ده بيته سه ر كرده دهوله تيه كاني تورك به دواي باشتري ميكانيزمدا بگه رين بۆ چاره سه ري كي شه كه و بيباكانه له گه ل نوينه راني راسته قينه ي گه لي كورد دانوستان بكه ن كه ئه مه بيگومان په كه كه ده گريته وه، چوونكه چاوه ريي هيج ئاشتيه ك ناكريته هه تا هه زاران گه ريلاي كورد به تيروريست له قه له م بدرين و تاكه ريگا له به رده ميان قه لاچوكردن بيت، هيج ئاشتيه ك نابيته ئاشتيه كي راسته قينه به بي ناماده يي جيدي و كرده يي په كه كه تيايدا.

ئه حمه د ئالتان له رۆژنامه ي "ته ر ه ف" ده نووسيه ت (ئاله ق ئه ر ده لي "له گه ل كي له شه رداي، له گه ل ئه ودا ئاشتي بكه ". ئاپۆ شه ري ده ستيپيكره. ئه مپروش ئه و ه يزه ي هه يه قونباغي ئاشته وايي ده ستيپيكات. ئاشتي به بي په كه كه و ئاپۆ مه حاله. توركه كان چه نده له په كه كه و ئاپۆ بيزار بن، ته نانته ئه گه ر نه فره تيشيان لي بكه ن، هيج له م راستيه ناگورپه ت. ئه مپرو گه ر ئاپۆ له بازنه ي ئاشتي بخريته ده ره وه و بووني په كه كه له به رچا و نه گيري، واقيعه كه هه ست پيناكه ين. ده زانم به خويندنه وه ي ئه م نووسينه م، زور خويندنه ري تورك په ست ده بن، به لام

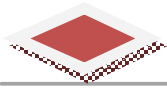

تاكه ي دهبى له كاردانه وه كان بترسين و راستييه كان له بهرچاو نه گرین؟
ئهمرۆكه ئاپۆ، مانديلاي كورده كانه و قاره مانى نه ته وه ييانه).

وه نه بى ئەم هه لويستانه ته نى چه ند رۆژنامه نووسىكى تورك بيت، به
پيچه وان وه زوريك له كاربه دهستانى سه ربازي و مه ده نى ده وله تيش
به و باوه رگه يشتوون ده بى دانوستان له گه ل نوينه رانى سياسى كورد
بكرىت، له حاله تىكى ئاواشدا ده بيت بير له دانوستان له گه ل عه بدوللا
ئوجه لان بكرىته وه، چونكه ئەو جيا له وهى ريبه رى ده سته سه ركرامى
پارتى كرىكارانى كوردستانه، هاوزه مان كاريزمايه كى نه ته وه ييه و
پرياره كانى له لايه ن زورينه ي هه ره زورى خه لكى باكوورى كوردستانه وه
گوئى و ريزى لى ده گيرىت.

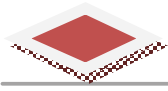
مه مه د ئەمىن پىنجويى كه هاوه لىكى نيزىكى ئوجه لان بووه و ئاگادار
و شاره زايه له دۆزى كورد له توركيا پيىوايه "زۆر له داموده زگا فهرمى
و نافه رمييه كانى توركيا گه يشتوونه ته ئەو قه ناعه ته ي چاره سه رى
مه سه له ي كورد، ده بيت له ريگه ي په كه كه وه بكرىت، چونكه هيىز و
ميژوويه كيان هه يه ". بۆيه كا "جه واد ئونه يش" ي سه رۆكى پيشووى
ده زگاي هه والگريى توركىي "ميت" بهم دواييانه له وته يه كيدا له مه ر
چاره سه رى كيشه ي كورد راىگه ياند "بۆ چاره سه ركردى پرسى كورد
له توركيا چاوه روانى وه لامى ئاپۆ ده كه م".

له كو نگره ي سييه مى ده ته په شدا داواكرا بريارى لىبووردن و
ئازاكردى ئوجه لان له لايه ن ده وله تى توركه وه بدرىت، ئەمه ش زاده ي
سوژىكى روت و قووت نييه، هيىنده ي به نده سه پيوستى

سه رکردهیه که له وینهی ئۆجهلان بهمه بهستی بهشدارییکردن له پرۆسهی نویی سیاسی که واپیشبینی دهکریت له ماوهیهکی نیژیکدا له تورکیا بیته ئاراوه، چونکه کهس نه زانیت، سه رکردهکاتی دهتهپه دهزاندن رۆلی ئۆجهلان چهند گرنگ و پر بایه خه له پیشخستنی دۆزی نهتهوهی گهلی کورد له باکوور، بۆیه ئهگه رچی ئهحمده تورک سیمایهکی دیار و کاریگهیش بیته، بهلام ناتوانیته هه مان ئه و رۆله ببینیته که ئۆجهلان دهتوانیته له سه رشانوی رامیاری ئه و بهشه ی کوردستان ئه دای بکات، ته نانهت هه یج ئاشتی و ریککه وتدیک نییه بی ئۆجهلان و رۆلی ئه و سه رکردهیه بتوانیته که مترین سه رکه وتن به دهسته بهینی.

لیروهه پرسیاریک دیتته پیشه وه: ئایا ئۆجهلان له زیندانه که یه وه له دوورگه ی ئیمراالی دهتوانیته کومه کی پرۆسه که بکات و بگره ببیتته کۆله که ی ئاشتییه کی سه رتاسه ری له ولاتیدا؟ بیگومان وه لامی راسته قینه ئه وه یه: هه تا تورکه کان نه گه نه بریاری ئازادکردنی ئۆجهلان، بیرکردنه وه له ئاشتییش کاریکی مه حاله، چونکه له سه ر ئه م هه ساره یه هه یج گه لیک نییه بتوانیته له گه ل به رامبه ره که ییدا دانوستان بکات له کاتییدا سه رۆکه که ی له زیندانی ئه واندا بیته، پیشمه رچی ئاشتی و نیته پاکی ئاشتی له هه نگاوی ئازادکردنی ئۆجهلان وه پیده نیته سه ر ئه رزی واقیع و ئومیدبه خش ده بیته بۆ داها تووی هه ردوو گه لی کورد و تورک. بۆ ئه وه ی زۆر درێژه ی پینده م و بگه ری مه وه سه ر پرسیاریک که ناو نیشانی وتاره که مانه: ئایا ده بی تورکیا له گه ل کی دانوستان بکات

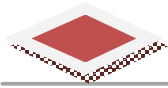

كورد و تورك له مملانئى ميژووييه وه بۆ بهرژه ونديى هاوبهش - ستيفان شه مزينى

بۆ چاره سهرى كورد؟ له وه لامدا هيچ ژيريك ندييه بۆ بهرسقى ئەم
پرسیاره نه ئیت، له گه ل عه بدوللا ئۆجه لان.

تیبينى: ئەم وتاره له ژماره (660) رۆژنامه ی (كوردستان راپورت) له
رۆژى 2009\7\2 بلاوبۆته وه

ئابووری

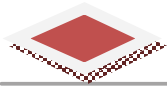
پردی په یوه ندی نیوان کوردستان و تورکیا

رهنگه چرکەساتی سەردانی سەرۆک وەزیرانی تورکیا "ئەردۆگان" بۆ هەولێری پایتەخت، یەکیک بییت لە سەتە وەختە میژووییەکانی پەیهوئندی نیوان هەردوولا، هەرۆک سەرۆک وەزیرانی تورکیا خۆی لەناو ئەو فرۆکەییە گەشتی پیکردبوو بۆ هەریمی کوردستان بە رۆژنامە نووسە یاوەرەکانی لەوانە "چەنگیز چاندار"ی وتبوو، ئەم پەیهوئندییە دواى ئارامگرتن و حەوسەلەییەکی زۆر بە دەستھاتوو.

بۆیە چاندار لای خۆیە و ئەو سەردانە وەك رووداویکی میژوویی لە قەلەم دەدات. لە باری واقیعی شە وە کۆتاییهێنان بە دردۆنگی نیوان هەردوولا و هەلدانە وە لاپەرەییەکی نووی لە پەیهوئندی دیپلۆماتی و بازرگانی، رووداویکی سادە نییە سەبارەت بە هەر لایەك، هەر خۆدی سەردانکردنی یەكەم جباری سەروکیکی تەورکی بۆ کوردستان رووداویکی ناوازه و شایەنی خۆیندە وە و هەلۆسەتە لەسەرکردنە.

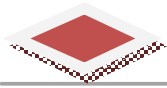
ئەو هی ئییمە مەبەستمانە لیڕەدا دووبارە قسەکردن نییە لە بارە ی بایەخی سەردانەکە ی ئەردۆگان بۆ کوردستان، بەلکو دەمانە ویت باسی ئەو بەکەین چۆن و بە چ میکانیزمی ک دەتوانریت ئەم پەیهوئندییە دۆستایەتیە ی نیوان تورکیا و هەریم درێژە ی پیبدریت؟

له دهسپیکدا دهبیّت له و فاکته تیّبگهین، تورکیا دهر وازهیهکی گرنگی نیوان رۆژهه لآت و رۆژئاوایه، یان خالی بهیه کگه یشتنیانه، هاوکات بۆ ئەمه ریکا و کۆی ولاتانی تری رۆژئاوایی بایه خیکی ئیجگار گه وره ی ههیه، چوونکه تاکه دهولهتی سکۆلار و دیموکراتی ناوچهک هیه و هاوپهیمانیکی دیرینی رۆژئاواییهکانه به تایبتهت ئەمه ریکدیهکان.

به کۆتاییهاتنی رژیّمهک هی موبارهک، کیرقی په یوه ندییهکانیشی له گه ل ئیسرائیل زیاتر هه لدهکشیت. له روهی ئابوورییه وه، تورکیا چیت له ریزی دهولهته هه ژارهکاندا نییه، ئاستی داها تی سالانه ی تاکه کهس بۆ 10 ههزار دۆلاری ئەمه ریکی به رزبۆته وه، چینی ناوه ند که لایهنگری لیبرالیزم و کرانه وهیه له گه شه کردنیکی خیرادایه، له بواری مافهکانی کوردیشدا رژیّمی ئیستا ئەگه ر وهک پیویستیش نه بیّت کۆمه لیک ههنگاوی ناوه. کهواته تورکیا سهبارته به ناوچهکه و جیهان به گشتیی و کوردستان به تایبتهتی، بایهخی سیاسی و ئابووری گرنگی ههیه.

به پروای من، په یوه ندی ئابووری و بازرگانی له نیوان ههریم و تورکیادا، یهکیکه له و میکانیزمه گه و رانه ی که دهتوانیّت سوودیکی دوو سه ره بگه یه نیّت، کوردستان له بواری پیشخستنی ئابووری و ئاوه دانکردنه و هدا دهتوانی سوودی زۆر وه رگریّت، تورکیاش له ریی سه رمایه گوزارییه وه ئەو مافه ی دهبیّت قازانجیکی ئابووری باش به دهست به یینیّت، ئەوهش راسته و خو کاریگه ریی دهبیّت له سه ر دۆخی کوردهکانی ناو تورکیا، چوونکه دهولهت و چینی ناوه راستی لایهنگری

بازاری ئازاد، هه‌میشه ناچارن دهرفته بۆ ئاشتی بدۆزنه‌وه، دیاره کیشهی کوردیش یه‌کیک له‌و کیشه‌گه‌ورانهی تورکیایه‌که‌هه‌ وایه‌بیری لیکراوه‌ته‌وه، به‌ ئاشتی چاره‌سه‌ر بکریت.

مسته‌فا ئاچار، مامۆستای ئابووری له‌ زانکۆی کرک‌کالا پییوایه "ئیس‌تا له‌ کاتی چاره‌سه‌رکردنی کیشهی کوردان، ئەمه‌ش هۆکاری ناوخۆیی و دهره‌کی هه‌یه". به‌ وته‌ی ئه‌و "ئه‌مپۆ له‌ دونیایه‌کدا ده‌ژین سنووره‌کان ورده‌ ورده‌ کال‌ده‌بنه‌وه‌ و ئابوورییه‌کان به‌یه‌که‌وه‌ ده‌به‌سترینه‌وه، تورکیا پریدیکه‌ بۆ گواسته‌نه‌وه‌ی نه‌وتی عه‌ره‌ب و غازی ئاسیا بۆ ئه‌وروپا، بۆ ئەمه‌ش پییوسته‌ ئاسایش هه‌بیت، بۆ دابینکردنی ئاسایش و ئارامی، سه‌ره‌تا ده‌بیت کیشهی کورد چاره‌سه‌ر بکری".

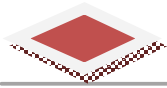
به‌هه‌م پیییه‌ چاره‌سه‌رکردنی کیشهی کورد له‌ ناوخۆی تورکیا، به‌شیوه‌یه‌کی سه‌ره‌کیی باگراوه‌ندیکی ئابووری له‌ پشته‌وه‌یه. له‌وه‌ زیاتریش ته‌نانه‌ت باش‌تربوونی په‌یوه‌ندییه‌کانی ئه‌و ولاته‌ له‌گه‌ل هه‌ریمی کوردستان، ئه‌گه‌ر به‌شیکی بۆ په‌یوه‌ندیی دیبلۆماتی نیوان هه‌ردوولا بگه‌رپیته‌وه، ئه‌وه‌ به‌شی زۆری بۆ ئه‌و په‌یوه‌ندییه‌ بازگانی و ئابوورییه‌ ده‌گه‌رپیته‌وه‌ له‌ ماوه‌ی چه‌ند سالی رابردوودا له‌ نیوان هه‌ردوولا هه‌بووه.

به‌پیی راپۆرتیکی رۆژنامه‌ی "نیویۆرک تایمز" له‌ کۆتایی سالی 2010. زیاتر له‌ 1200 کۆمپانیا له‌ هه‌ریمی کوردستاندا سه‌رمایه‌گوزاریی ده‌که‌ن، 700 له‌وانه‌ کۆمپانیا‌ی تورکین. رۆژانه‌ش 1500 کامیۆن

"باره لگر" له مهرزى ئىبراهيم خهليله وه پيداويستىيه جوراوجوره كانى بىناسازىي و پۆشاك و خوراك و مۇبىليات دهگوازنه وه بۆ شه رىم. له حالى حازرىشدا نزيكه ي 15 ههزار وه به رهيىن و كرىكارى توركى له كوردستاندا كارده كهن. ته نانهت قه باره ي بازركانى نيوان ههردوولا له سالى رابردوو 6 مليارد دۆلارى تيپه پراند.

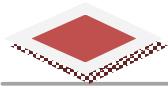
جيا له مهش رۆژانه له رىي كونسولگه رى توركييا وه له ههولير 300 فيزا ده ريت به هاوولاتيان به مه به ستي گه شتكردن بۆ توركييا. له بوارى كولتوريشه وه جگه له زانكو، 19 قوتابخانه ي توركييا هه ن كه ژماره ي خويىندكاره كانى له 5000 زياترن، له سهه ر ئاسستى په يوه ندىي ديبلوماتيش، هه رىمى كوردستان 40 پروتوكولى جيا جياي له گه ل وه زاره تى بازركانى و نهنجوومه نى وه زىرانى توركييا واژو كردوو. له هه موو ئه مانهش گرنگتر هه نگاوى به ستنه وه ي غازى كوردستانه له رىي هيلى نابوكوو به نه وروپا وه، كه بيگوممان نه و گواستنه وه يهش له ريگه ي توركييا وه ده بيت. نه ويش هيىنده ي تر رۆلى ده بيت له قولكردنه وه ي په يوه ندىي دۆستانه ي نيوان هه رىم و كومارى توركيادا. به شىيويه كى گشتىي ئابوورى پردى په يوه ندىي دۆستانه ي نيوان كوردستان و توركييايه، دوا به دواي نه و سهه ردانه ميژووييه ي نه ردوگانيش، وهك موراد ئۆزچه ليك باليۆزى توركييا له عىراق وتى: په يوه ندىي نيوان توركييا و هه رىمى كوردستان زور به هيىز ده بن، په يوه ندىي كانيش ده گه نه ئاسستىيكي زور پيشكه وتوو. كردنه وه ي كوئسولخانه و بانكه كانى توركييا، كردنه وه ي هيلى ئاسمانى توركيش

ئیرلاین له لایه ن ئهردوگانه وه باشترین نمونه یه بۆ ئه وهی ئیمه بلاین
په یوه نیدی به هیزمان هیه له گه ل هه ریمی کوردستان و کار ده کهین
بۆ ئه وهی په یوه نیدی کانه مان به هیتر ببن.

بیگوومان وه که له پیشتریشه وه هیما مان بۆ کردوه باش بوونی
په یوه نیدی نیوان هه ریم و تورکیا، به شه یوه یه کی ئوتوماتیکی
کاریگه ریی ده بیته له پیشکه وتن له دۆزی کوردانی باکووردا، چونکه
چینی ناوه نیدی تازه گه شه کردوو که ئه که په نوینه رایه تی ده کات و
متمانهی بۆ چوار سالی داها تووش به ده سه ته ینا وه ته وه نایه ویته خه ونه
ئابوورییه کانی خوی بۆ جهنگیکی خویناوی تاقیکراوهی فاشیل له بار
ببات، به لکو ریچکه ی بۆ ئه وه گرتۆته بهر به ئاشتی "که مه رچی
گه شه ی ئابووری و خیراتری چینی بۆر جوازیی تورکیایه " کوی کیشه
ناوخوی و ده ره کییه کانی چاره سه ر بکات.

تیبینی: ئەم وتاره له ژماره "5517" رۆژنامه ی "کوردستانی نوی" له
2011-6-28 بلاوکرا وه ته وه.

ئاپارتایدی کولتووری له باکووری کوردستان

ئاکهپه دیوی دووهمی که مالیزمه

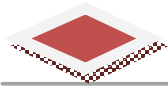
دهولته تی تورکیا له ماوهی زیاتر له 80 سال له ژیر رۆشنایی ئایدۆلۆجی نه ته وه په رستانه ی که مالیزمدا، به هه موو میکسانیزم و فۆرمیک، گه لی کوردی چه وساندۆته وه، ئەم چه وساندنه وه یه ش هه موو ره هه نده کانی ژیانی گرتۆته وه و هه ولدراوه گه لیکی دیرینی خاوه ن رابردووییه کی پرشنگدار له بوته ی نه ته وه ی دووه مدا "تورک" بتوینریته وه. له م پیناوه شدا دهوله تی تورک هه ر له بیسته کانی سه ده ی رابردووه وه تا ده گاته ئەم دواییانه ش سلێ له جینۆساید و کوشته و بر، ویرانکردنی کوردستان، نه کردۆته وه، چونکه تاکه زمانی ئەو دهوله ته له گه ل کورد، ته نی ئاگر و ئاسن و توندوتیژی بووه. له م روانگه وه کورد، که مالیزمی به دوژمنیکی باوه کوژی خو ی زانیوه و کو ی نه هه مه تییه کانی خویشی خسته تۆته گه ردنی ئەو و بیروکه ره گه زپه رستییه.

وا ده بینرا، حکومه تی ئا که په، دوژمنیکی په نهانی که مالیزم بیته و ره گوریشه ی ئەو ئایدۆلۆجییه عه لمانییه رادیکاله له بنه وه ده ربه یینیته، به لام ئەوه ی له ئاستی پرسی کورددا هه سته پیده که یین، ئەوه ییه ئا که په ش هه مان دیدی که مالیزمی هه یه له هه مبه ر ئەو پرسه، ئەوه ی

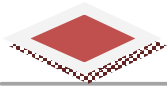
گۆپراوه و جیاوازه، ته نیا تاکتیک و میکانیزمهکانی مامه له کردنه له گهله
دۆزی کورددا. من وهك خۆم پیموایه ستراتیجه که هیچ نه گۆپراوه، نه وهی
گۆپراوه ئالیه تی ئیشکردنه. چونکه ئەگەر پێشان، دهوله تی تورکیا
وهك پارێزه ریکی راسته وخوی که مالیزم، به ئاگر و ئاسن، به
کۆمه لکوژی و خاپوور و ویرانکردنی کوردستان و ته ژیکردنی
زیندانهکان له ئازادبخوانانی کورد، نه ته وهی کوردی بندهست و
ژێردهسته هیش ته دبیتته وه، ئیستا ئاکه په له روی کولتووری و
فرههنگییه وه ئەم سیاسه ته ده باته پێشه وه. ئاکه په دهیه ویت
فرههنگی نه ته وایه تی گهلی کوردستان له بۆتهی فرههنگ و کولتووری
تورکدا بتوینیتته وه، یا خو بیکاته به شیک له فرههنگی تورک.

یهکیک له و رامیارییه نهی ئاکه په، له و بواره دا په پیره وی دهکات، بریتییه
له به هیزکردنی مه دی ئاینی و ئیسلامی له ناو کوردهکانی باکووردا.
ئه گهرچی کورد ههزار و چوار سه د سا له زیاتره موسلمانان و برۆای به
ئاینی ئیسلام هینا وه، به لام ئاکه په هه ولی توخکردنه وهی ههستی
ئاینی له ناو کوردهکاندا ده دات، ئەمهش له پیناوی گۆرینی دیدی
تاکی کورد له نه ته وه خوازییه وه بۆ کۆسمۆپۆلۆتیزم. "د. یاسین
جهیلان" به وردی ئەم سیاسه تهی ئاکه په شی دهکاته وه، له ری ئه و
وتاره ی له رۆژنامه ی "رادیکال" ی تورکیدا له سالی پار نوسی بووی.
ناوبرا و پیدوایه ئیستا چهکی نکۆلیکردن له ناسنامه ی کورد له
که مالیزمه وه بۆ ئاین گۆپراوه.

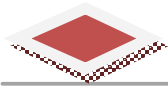
سه رسورمانی خویشی دهرده پریت له وهی له کاتیگدا سه دان سه له کورده کان ئایینی ئیسه لامیان قبولکردوه، که چی تازه به تازه دهیانه ویت ئیسه لام بکه نه تاکه ئایدیای کورده کان. یاسین جهیلان پییوایه ئه مه هه ولکی دوژمنکارانهی ئاکه په یه و ئه وانه شی دهیانه ویت ئه وه سه سه ئاینیییهی کورد به هیتر بکه ن، له بنه ماوه گوومان له موسلمانبوونی خویان هه یه، ئه وانه ی دهیانه ویت کورد له ده مارگیری نه ته وهی رزگار بکه ن، خویان ره گه زپه رست و ناسیونالیستن.

به پرۆای ئیمه ئاکه په، به میکانیزی ئاین و له ریگهی ئه وه کرانه وه که مه ی له بواری فهره نگیدا به روهی دۆزی کوردا کردوویه تی، پیلانی هه یه که به هه مان شیوهی سه د سالی رابردوو، کورد وه ک پاشکوی تورک یان وه ک تورکی شاخاوی به یلیته وه. من پیموایه ئاکه په باشتر له که مالییه کانی هه نوکه له سیاسه تی نیوده وله تی و ئه وه گورانکارییه نه تیگه یشتوو که سیستمی نوی جیهانی هیناونی، بویه هه ولده دن جهنگی گهرم له گه ل کورد بگورن بۆ جهنگی سارد، بۆ جهنگی سپینه وهی ناسنامه ی نه ته وهی و کولتووری، بۆ جهنگی که تاکیکی کورد له باکووری کوردستان به ره م به یزن هیچ په یوه ندیییه کی به میژوو و کولتووری نه ته وایه تی خویه وه نه مینی، به لکو له باشترین حاله تدا موسلمانیکی بی خه وش بی و هه موو موسلمانیک به برای خوی بزانی، بی ئه وهی هیچ کهس له م دونیا یه هه بیته ئه وه به برای خوی بزانی.

نووسه ری تورك "ئیحسان ئەلیاچك" پێیوایه "دهسه لاتی ئاكه په، ئاین وهك ئەفیون به کارده هیئی، ئەوهش واتای دیزه به ده رخۆنه کردنی پرسى كورد دهگه یه نییت". له م روانگه وه من هیچ گه شیبین نیم، به رامبه ر ئەو کرانه وه که مه ی له ئاستی پرسى كورددا هه یه له باکووری كوردستان، چوونكه ده ولته تی تورك به ده ست که مالیزم یان ئیسلا میزمی وهك ئاکه په وه بییت، هه ولی چر و تییر و ته سه ل ده دن بۆ ئەوه ی گه لی كورد له بنده ستیدا به یلنه وه.

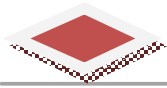
خولاسه ی که لام ئەوه یه، ئەوه ی ئیستا له باکووری كوردستان ده گوزه رییت، نه کرانه وه یه به رووی مافه کانی كورد، نه پیدانی مافه فه ره نگیه کانه، به لکو فۆرمیکی ترسناکی ئاپار تایدی کولتوورییه، مۆدیلیکی زۆر مه ترسیداری سپرینه وه ی شوناسی نه ته وه یی گه لی كورده. ئەمهش هه موومان ده باته وه سه ر ئەو که لکه له یه ی، ئاکه په، ئەگه رچی دوژمنایه تی زۆری هه یه له گه ل دیدگای که مالیزم، که چی له پرسى كورددا هاو پرایه له گه لی. به م بۆنه وه و به و په ری قه ناعه ته وه ده لیم له به رامبه ر پرسى نه ته وه یی كورددا ئاکه په دیوی دو وه می که مالیزمه. تییبینی: ئەم وتاره له ژماره "533" رۆژنامه ی "میدیا" له رۆژی 29- 2012-5 بلاو کرا وه ته وه.

پرسی تیرۆر له نیوان پهکهکه و تورکیادا

به پلهی یهکهه و سهه کهترین پاساوی دهولهتی کهمالیستی تورکیا بو سهرکوتکردنی جوولانهوهی رزگاربخوازی گهلی کوردستان له باکوور و دژایهتیکردنی پارتی کریکارانی کوردستان بههانهی تیرۆریستبوون و بهریاکردنی توندوتیژییه له ولاتی تورکیا. ئەسلی هاوکییشهکه لیروه دهست پیناکات چهند دهسته و یهکهیهکی گهریلا یان ئەندامانی P.K.K پهلاماری بنکه سهربازی و ستراتیییهکانی دهولهتی تورکیا دهههه. ئەمه قوناغیکی له دواتره و دهشی ئیمه وردتر به دواي رهگوریشهی پیادهکردنی ئەو توندوتیژییانهدا بچین، ئاخوکی بهرپرس و گوناهباری یهکهمه؟.

بیگومان زهبر و زهنگی گهلی کوردستان لهویندهری له خویدا کردار نیدییه، بهلکو پهچه کرداره. به واتایهکی تر کردانهوهیهکه له ژیر پالهپهستوییهکی زور بههیز و کاریگهری توندوتیژیی. ئەوه دهولهتی کهمالیستی تورکیایه له ماوهی 82 سالی رابردوو لهسهه ئاستی دهولهتی تیرۆری بهریوه بردوو نهک گهلی کورد. ئەوه دهولهتی تورکیایه ماوهی ههشتا سالی تهواوه زمانی کوردی وهک تریاک و ههشیشه یاساغ کردوو. ئەوه دهولهتی تورکیایه خاوهنی تیۆری زمانی خور و ههزار و یهک تیۆری تری رهگهزپهستی و تورکپهستییه. ئەوه ژاندرمه و سوپای تورکیایه گوندهکانی کوردستان ویران و کاول دهکات. ئەوه

دهولهتی تورکیایه هه موو مافیکی مرویی و سه ره تای له ئینسانی کورد سه ندوته وه و دیلی تۆرانیزی کردوه.

ئه وه دهولهتی تورکیایه شیخی پیران و پۆل پۆل شۆرشگی پیرانی کورد له سییداره ده دات و شۆرششی ئاگری داخ و دیرسیم به زهبری تیروور و سووتاندن ده پوکی نیته وه. ئه وه دهولهتی تورکیایه شه مزینان تیکه له به ئاگر و خوین و فرمی سک ده کات. ئه وه دهولهتی تورکیایه نه خشه ی دوور و دریی له به رده سه ته بۆ له نیو بردن و ژینۆسایدی تیکرایی گه لی کورد. ئه وه دهولهتی تورکیایه دهیه وی به تازه ترین چه کی ناتووه له شکرکیشی بکاته قوولایی پارچه یه کی رزگار کراوی کوردستانه وه. ئه وه دهولهتی تورکیایه خاکی کوردستانی داگیر کردوه و گه له که ی له ژیر سایه ی سه ته م و زۆردا راگرتووه، ئاخر هیچ کات کورد خوازیاری پیکه وه بوون نه بووه له گه له تورکدا له سنووری دهوله تیکدا، به لکو کورد له کاتی دارووخانی ته واوه تی ده سه لاتی ئیمپراتوریای عوسمانلییه وه (پیاوه نه خوشه که) چاوه ری رزگار بوون و دهوله تی نه ته وه یی خووی ده کرد و دهیویست به هه ر نرخی ک بووه له ژیر چنگی داگیرکه رانی فارس و تورک بیته ده ری.

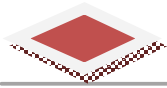
(سیر ئه رنۆلد ویلسن) ئه فسه ری به ریتانی له بیسه ته کانی سه ده ی رابردوو له به غداد، باسی بارودۆخی کورده کانی ئه وسا ده کات و ده لیت (کورده کان نه ده یانه وی له ژیر ده سه لاتی تورکدا به میننه وه، نه ده شیانه وی بخری نه ژیر ده سه لاتی عیراقه وه). ئاشکرایه کورد داوای ده وله ت و قه واره ی سه ره به خووی کردوو و ویسه توویه تی له بارودۆخی

گۆپراوی دواي پرانه وهی جهنگی یه که می جیهانی که لک و هر بگری و ههنگاو به ئاقاری دهولهتی نه ته وه ییدا بنی، به لام بارود و خه که به قازانجی کورد نه چۆیه پيشه وه و بهرزه و نیدی زلهیزه کانی براوهی جهنگی یه که می جیهانی وای خواست کورد دابهش بکریت به سهر چه ند ولاتیکی ده و روبه ریدا، به مهش قوناغی نه هاهمه تیبه کانی کورد که تا نه مپروش به رده و اومه ده ستیپیکرد.

لیدین له کتیبی (حركة شعوب الوطنیه التحرریه) ده نووسی (ههر گه لیک دور له بریار و خواستی خوئی، خرایه سهر خاک و گه لیک دیکه، نه وه گه لیک ده ست به سهر دا گیراوه). کوردیش دور له خواست و بریاری خوئی به خه لک و خاکه وه به سهر چوار دهولهتی کونه په رستی ناوچه که دا دابهشکرا که ههر چواریان هه لگری دیدی نه ته وه په رستی و توندوره وی مه زهه بین.

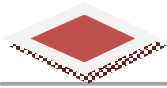
دهولهتی تورکیا یه که لک له دره نده ترین نه وه دهوله تانه بوو کوردی به سهر دا دابهشکرا، ههروهک ئاماژه م بو کرد کارنامه و بیلابییوگرافیای تاوانه کانی دهولهتی تورک ئاشکرا و روونه و له ژماردن نایه ن. سهره پای جینایه ته کانی دهولهتی تورکیا دهیه وی به میکانیزمی پروپاگنده و چه واشه کردنی رای گشتی جیهانی هیژیکی خه باتکاری کوردی وهک پارتی کریکارانی کوردستان به تیروریست له قه له م بدات و بیکاته بیانوی سهر کوتکردنی زیاتری هاوولاتیانی کورد و تیکشکاندنی بزاقی نیشتمانی گه لی کورد.

ئه مپرو له هه ر کاتیکی تر زیاتر تورکیا مکوره له سه ر ئه و ئه جینده یه و ته نانه ت سه روه ریی به شیکی رزگار کراوی کوردستان پیشیل ده کات و به ویستی خوئی له شکرکیشی ده کات. راسته P.K.K له ماوه ی سالانی رابردو دا به هیزی عه سکه ریی و چالاکی شوپرشگیپرانه وه لآمی کرده وه کانی ژاندرمه و ده وله تی ژهنه رآله کانی داوه ته وه، به لآم ئه و ریگه یه کورد و P.K.K هه لیا ننه بژاردو وه به لکو به زور به سه ریاندا سه پیئراوه.

په که که هه موو کات ئاماده بووه دیالوگ له گه ل ده وله تی تورکیا بکات بو ده سته به رکردنی مافه کانی کورد، به لآم به ته نگه وه هاتن هیچ کات له لای لایه نی به رامبه ر نه بووه، بویه به ناچاریی مه وجهه کانی توندوتیژیی جاریکی تر ده سته پی کردو ته وه. من توندوتیژیی P.K.K ناوده نیم زه بر و زهنگی ناچاریی. نووسه ری خه لکی گواتیمالا (ئانخل ئاستور یاس) ده نووسی (به لای منه وه توندوتیژیی چه کیکه وه ک هه موو چه کیکی تر، ده بییت له کاتی له بار و گونجاو دا به کاری به یینی).

ئاخر ناگری تو به دیار سه رکوتکردنی گه لی کورده وه دابنیشیت و خو ت به ئوپوزیسیون بزانیته، بویه ناچار کاردانه وه ت ده بیی، بیگومانیش تاکه ریگا هه ر زه بروهنگی شوپرشگیپرانه یه، چونکه ده وله تی تورکیا هه موو ده رگا کانی به یه گه یشتن و لی کحالی بوونی داخستوو ه. که واته پیویسته له کاتی له بار و مونسیددا توندوتیژیی وه ک چه کیک رول بگیریت. هه ندیک جار گویمان له وه ده بییت ده وله تی تورکیا ئه و فورم و تاکتیکانه ی گه ریلا به کاری سه ده یینیت له جهنگ و رووبه پروبو نه وه

سهربازییهکاندا به تیروور و جهنگی فریوده رانه له قهلهم دهدات، له کاتیکیدا ژهنرالهکان له هه موو کهس باشتر ده زانن جهنگ هونه ره و یاسا و پرنسیپ و فییل و فریوودانی تایبته به خوئی ههیه و هه رئه وانهش زامنی سهرکه وتنی جهنگ دهکن.

له م باره وه رای دکتور (ناجی تکریتی) به نمونه وهرده گرین که دهلی (هه ره له کونه وه گو تراوه، جهنگ فریوودانی به رامبهره، گورز و هشانندی یه کهم کاریگه ریی ده بیته له تیکشکانندی هه یبه ته دوژمن). تاکتیک و فریوودانهکانی گه ریلا ناچیه ته قالی تیرووره وه به قهدهر ئه وهی له سنووری هونه رهکانی جهنگ و هیرشکردنایه. خو ناکری توو ریوشوینی سهربازی و فورمی هیرشکردن و رووبه رووبوونه وهت بۆ دوژمنه کهت ئاشکرا بکهیت، ئه مه له هه یچ لوژیکیکی سهربازی و سیاسیدا جیگه ی نابیه ته وه!! ئه گه ره ده ولته تی تورکیا ئه وه به ده ستریزی بۆ سه ره ده ولته که ی ده زانی، ریگای له بهرده مه بۆ ده ربازبون، تاکه ریگاش سه لماندی مافی گه لی کورده له سه ره خاکی کوردستان.

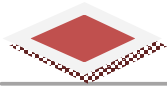
بسا وه پرم وایه نابیه ته په رچه کرداری P.K.K به ده ستریزی و سنووربه زینی له قهلهم بدریته، چون (مه سعود محهمه د) وته نی (کورد له حال و باریکیدا نه بووه ده ستریزی لیبو ه شیته وه، ئه وهی تیالی کوردی بهرکه وتبیه خوئی هاتوته بهر تیلاکهی). ئاخه ئه وه کورد و P.K.K نییه خاکی تورک و مافی تورکی زهوت کردبیه، به لکو ئه وه تورکه ولاتی کوردانی داگیرکردوه، ئه وه کورد و گه ریلا نییه تیوری

زمانی خۆری کردبیتته دروشم، به لکو ئهوه دهولهتی تورکه، ئهوه کورد و P.K.K نییه شهش سهده بییت ولاتی تورک پارچه پارچه بکهن و گوندهکانیان خاپوور بکهن و هاوولاتیانیا ئاوارهی تاراوگه بکهن، به لکو ئهوه پیچه وانه که یه تی.

کاتیکی تورک و دهوله ته که یان بهر تیالی کورد ده که ون ئوباله که ی له ئهستوی خویانه، چونکه ئه وان سه رچاوه ی نا ئارامی و کاره سات و جهنگ و هه موو ئه و ره هه نده خراپانه ن به هوی چه وساندنه وه ی کورده وه سه رچاوه یان گرتووه. لاموایه بالوره ی به تیروریست له قه له مدانی P.K.K و ته قگه ری رزگار یخوازی کورد ته نیا ده توانی سه رانی تورک و هاوپه یمانه کانیا ن رازی بکات و هه موو ئه وانیتری ده ره وه یان چاک له وه گه یش تون P.K.K نوینه ری دۆزی ره وای گه لیکه.

کورد ده یه و ی له سه ر خاکی خوی ده سه لات وه ده ست بگریت و کو تایی به داگیرکاری به ینی، بۆ ئه و مه به سه ته ش ریگای سیاسه ت و جهنگ هه ر کامیانی به سه ردا سه پا بووبی گرتوویه تییه بهر، هه رچه نده زۆربه ی جار سیاسه ت ئاو یزانی توندوتیژی و جهنگ بووه، میلز ده لی (هه موو سیاسه تیکی جوریکه له که یش مه کیش له پیندا و ده سه لاتدا، توندوتیژی دوا پله ی ده سه لاته). سیاسه تی کوردییش کیشمه کیشی کردووه بۆ بهر قه رار کردنی ده سه لاتی نه ته وه یی و کو تاییه یان به عه دی داگیرکه رانی کوردستان، جا با ئه م سیاسه ته گه یشتدبیتته دوا پله که شی که توندوتیژییه.

ماوه ته وه بلیم تورکیا ناتوانیت به تیروریست له قهلهمدانی P.K.K کیشه ی کورد کوتای پیبهنیت و داگیرکارییهکانی ناگاته دوا قوناغ و ویستگه، له بهرئه وه وه همیکی ترسناکه وا بیربکاته وه به کوتای هینان به P.K.K (که کاریکی ئەستهمه) له گه لیدا کوتای به دۆزی گه لیک دی. دهولهتی تورکیا تاکه یهک ریگای له پیشه ئه ویش سه لماندن و چه سپاندنی گشت مافهکانی نه ته وه ی کورده، له م ریگه یه وه ئاشتی و هیمنی یه کجاری له تورکیا مسۆگه ر ده کریت. ئەگه ر دهولهتی تورکیا خوازیاری ئاشتی و به رقه رار بوونی ئاسایشه پیویسته له سه ره تای ههنگاودا به ئەندازه یهک مافی کورد به ره سمی بناسی ته نانهت ریگر نه بیت له به رده م دهولهتی کوریدا، ئاخر ناپلیون، وتهنی (تهنیا به گوتنی ئاسایش و ئاشتی، هیمنی به رقه رار نابیت).

تیببینی: ئەم وتاره له رۆژنامه ی (رۆژی ولات) له سالی 2006 بلا و بووه ته وه.